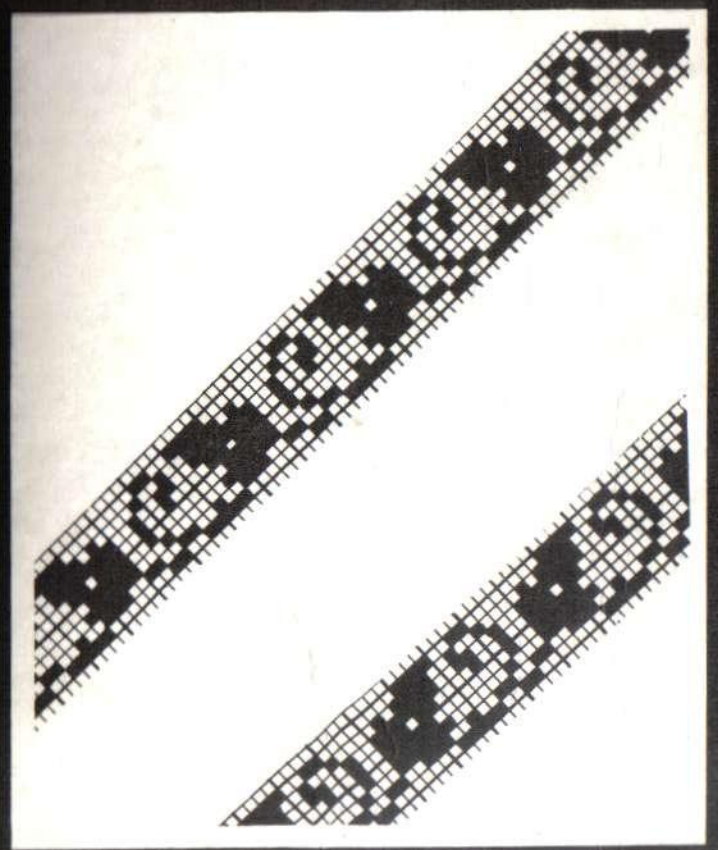

CULEGERE DE CUSĂTURI POPULARE

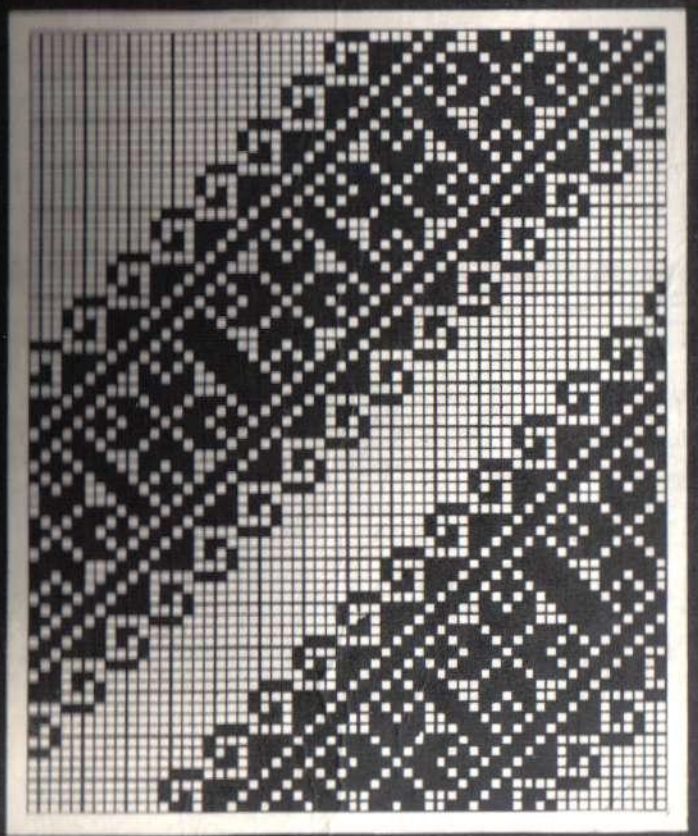

EDITURA DACIA

LEOCADIA ŞTEFĂNUCĂ

Culegere de cusături populare

. . . „de la lume adunate
şi iarăşi la lume date" . . .

Anton Pann

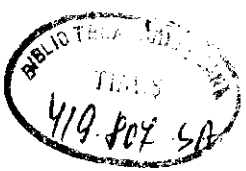

EDITURA DACIA

CUVÎNT ÎNAINTE

Am întreprins această culegere de cusături vechi românești pentru a veni în sprijinul celor ce simt că sînt români și știu că arta noastră populară este de neegalat, dar mai ales pentru acei ce într-un fel sau altul încearcă să scape de la pierzanie acest tezaur inestimabil care este însăși ființa neamului nostru.

Bunicile și străbunicile noastre, neștiind a scrie ori a citi, au scris totuși pe pînză cu mîna bătătorită de muncă — cu acul drept condei, cu firul de lînă ori bumbăcel drept cerneală — minunate opere de aleasă și neîntrecută artă românească, opere ce ne cinstesc numele în fața lumii întregi, opere ce grăiesc pretutindeni unde se găsesc — la noi sau peste hotare — despre geniul neamului nostru. Multe, foarte multe din aceste vechi, bătrînești odoare au fost distruse de vremea ce nu cruță nimic în trecerea ei, multe au suferit transformări și doar foarte puține au ajuns pînă la noi așa cum au fost la început, nealterate de influențe străine.

Tradiția a ținut aprinsă lumina simțirii artistice a străbunilor noștri.

Candela tradiției strămoșești trebuie ținută veșnic trează. Creațiile noi trebuie să valorifice izvoadele locale sau zonale, să îmbogățească tezaurul artei populare strămoșești, așa cum le-au valorificat generațiile trecute, în năzuințele lor spre tot mai frumos.

Respectul tradiției și naivitatea inspirației din natură este tot secretul cusăturilor noastre.

Liniile în zigzag care reprezintă fie desenul de pe spinarea unui șarpe, o labă de gîscă, o pasăre, cocoșul din ogradă sau căiuții, sînt ornamente zoomorfe. Ca ornamente vegetale — fitomorfe — inspirate din natura înconjurătoare găsim nespus de multe flori,

pomi cu crengile resfirate, frunze verzi, frunze de toamnă căzute pe pămîntul negru, viţa de vie cu boabe şi cîrcei, precum şi fructe de pădure. Ornamentele skeomorfe, al căror izvor de inspiraţie îl constituie forma uneltelor şi obiectelor lucrate în întregime sau în bună parte de mîna omului, ca grapa, hîrleţul, vîrtelniţa, fusul, suveica, pieptenele; motive simbolice precum: crucea, cristelniţa, cădelniţa, toate se află pe broderiile noastre vechi, stilizate, simplificate, reduse la trăsături caracteristice.

Prin îndelungata lor întrebuinţare în decursul vremurilor, aceste motive s-au perfecţionat, s-au cristalizat.

Astăzi un suflu de reînviere a tradiţiilor strămoşeşti de altă dată se simte pe plaiurile româneşti. Tinerele vlăstare ale neamului sînt îndrumate a privi cu dragoste şi respect tezaurul poporului şi a lua pilde din el pentru viitor.

Pentru a avea la îndemînă motive vechi româneşti, am cules an de an cîrpe vechi, resturi de cămăşi, resturi de perniţe de ornament, am descifrat cu răbdare modelul şi l-am încredinţat hîrtiei care la rîndul ei să vă facă să cunoaşteţi, să apreciaţi şi să iubiţi arta populară românească nu privind-o în magazinele de artizanat, ci încercînd, în orele de odihnă, să vă desfătaţi sufletul, să vă potoliţi nervii, migălind pe pînză motive româneşti, ce sînt atît de multe, încît nimeni nu poate avea pretenţia de a le fi strîns pe toate, aşa după cum nici eu n-am reuşit.

Închin cu drag această culegere tineretului patriei noastre, cu gîndul că îi va fi un preţios sfătuitor în cunoaşterea şi îndrăgirea izvoadelor vechi româneşti.

SCURT ISTORIC

Poezia, cîntecul şi dansul, ocupă un loc important în viaţa de toate zilele a poporului român. Ele însoţesc ţăranul la muncă, îi înveselesc şi îi înviorează petrecerile. Folclorul românesc are o tradiţie milenară, iar forţa creatoare a poporului român este viguroasă. Tezaurul tradiţional a exprimat expresia idealurilor lui. Ca parte integrantă a istoriei şi civilizaţiei poporului român, portul popular constituie un document viu care, dăinuind peste veacuri, a transmis generaţiilor mesajul unei creaţii artistice autentice. Costumul popular este un preţios document artistic, social şi istoric. Ţărănimea noastră este înzestrată din fire cu atîta gust şi atîta pricepere încît provoacă şi admiraţia străinilor. Pe cînd bărbatul caută să împodobească cu fel de fel de ornamente crestate sau cioplite case, mobile, unelte de lucru – covoarele şi brîiele ţesute pe stative şi îndeosebi cămăşile şi ştergarele, oferă femeilor familiei prilejul binevenit de a-şi manifesta talentul, de a-şi arăta gustul, brodîndu-le cu motive bogate în cele mai vii culori. Putem spune că ţăranca transformă acul în pensulă, iar firul de aţă în acuarelă pentru realizarea unor cusături de înaltă valoare artistică.

Obîrşia broderiilor de pe îmbrăcămintea ţăranilor trebuie căutată în trecutul cel mai îndepărtat. Faptul că aceste broderii au atins la strămoşii noştri culmea dezvoltării, dovedeşte cît de departe trebuie să fie începutul acestei arte naţionale româneşti.

Întunericul acoperă însă originea şi evoluţia artei noastre populare, doar ici, colo, găsim cîte o însemnare, care pentru noi românii este punctul de plecare în înţelegerea dezvoltării broderiilor. Istoricul Herodot aminteşte de şubele tracilor frumos împodobite. Monumentul de piatră de la Adamclisi are

metope care înfățișează pe daci cu cămăși la fel croite cum poartă și azi țărancele noastre, mai ales cele din Moldova și Bucovina. Indicii de broderii din țara noastră au fost găsite și pe figurile dacice descoperite lîngă Craiova, unde anumite semne de pe cămășile femeilor dace indică broderia. Săpăturile de la Cetatea Sucevei au dezvelit fragmente de broderii din secolul XVI. Arta broderiei se cultiva intens la curțile voievozilor moldoveni și munteni, în serviciul ei punîndu-se doamna, domnițele și toate femeile curții.

Specialiști celebri ca A. Riegel și M. Hoberland întăresc posibilitatea că arta populară română își are originea din vremuri cu mult mai vechi. Rădăcinile ei par a pătrunde pînă în timpurile tîrzii ale Imperiului roman (ondulațiile în formă de S și motivele în formă de inimă).

Nu vom uita să amintim înrîuririle culturii bizantine, caucazică, persică și chiar turcească.

O mulțime de odoare din secolele XV și XVI, ce se păstrează cu sfințenie la mănăstirile de pe tot cuprinsul țării, arată înălțimea la care a ajuns arta brodatului.

La expoziția din 1910 de la Viena, care a oferit un studiu comparativ, broderiile românești prezentate s-au reliefat prin varietatea modelelor, bogăția desenului, prin cromatica subtilă — armonia culorilor fiind perfectă.

Portul țăranilor români din Muntenia, Oltenia, Moldova și mai ales Bucovina, în general, este bogat ornamentat. Cămașa de sărbătoare la femei este încrețită la gît — cămașa cu brezărău — ca pe metopele monumentului de la Adamclisi. Cu timpul, unele țărance, mai mult din spirit practic, au înlocuit ața care începea să se rupă după un timp de folosință, cu un guleraș mic de 1 cm. Așa apare cămașa cu ciupag. Pe ciupag se brodează un fragment din modelul de pe altiță.

Altița acoperă umărul. Are două sau trei dungi orizontale. Deasupra dungilor sînt fie motive geometrice, fie zoo sau avimorfe. Dungile sînt despărțite prin lănțujele de metal — fir de aur sau argint, fluturi, mărgele.

Urmează încrețeala de 5—15 cm, care are un ornament geometric într-o singură culoare: galbenă, iar pentru tineret roșie. Variate sînt motivele broderiei pe mîneca de jos. Se disting două tipuri:

I. a) de-a lungul mînecii trei dungi verticale care au același model;

b) predomină dunga de la mijloc, pe cînd dungile de pe margini sînt mai înguste și mai simple. Dunga de la mijloc mează un fel de crac de la care se despart în dreapta și în sti uneori simultan, alteori alternativ, frunze și flori.

II. Dungi costișate, oblice, același model.

Pe piept și pe spate cămașa este brodată cu dungi înguste motive desprinse din ornamentele mînecii.

Cămașa de toate zilele este puțin brodată.

Bărbații și mai ales flăcăii, au cămășile brodate la peste umăr și jos la mînecă.

Dacă desenele de pe iile femeiești sînt cîteodată viu col au lănțujele din fir de aur și argint, fluturi și mărgele, de pe cămășile bărbătești sînt lucrate mai mult cu negru, rar este folosit la umplutură puțin roșu sau fir metalic.

Ștergarul cu care-și învelesc capul femeile bătrîne, ște care se pune de ornament în casă, ca și năframa folosită cu nunților, sînt brodate cu motive geometrice sau flori stil și de reținut, desenul se prezenta totdeauna pe două fețe — că atît pe față cît și pe dos, modelul era același. Marama din cel este din alesătură de borangic cu fir auriu, la fel cu cele restul Munteniei, al Olteniei și din Șcheii Brașovului.

Cojoacele, bundițele și bunda sînt brodate cu orna din domeniul plantelor mai mult sau mai puțin stilizate, fl frunze împreunate în mănunchi sau ghirlande.

În cromatica românească alături de alb, negru, roșu, — tatea de culori străvechi — se găsesc griuri, galben-port verde de diferite nuanțe, albastru ca cerul, albastru de Vo albastru închis. În zona Clujului se folosește destul de mult li chiul — movul.

La aplicarea culorilor, țărancele țin seama de regulile a niei, pentru care merită toată lauda. Motivele nu se restrîng nu la contururi, ci acoperă chiar și fondul — motivul apărînd fondul brodat, fiind de o rară frumusețe.

În țară se folosesc mai multe tipuri de ornamente: geometrice, fitomorfe, zoomorfe, antropomorfe, simbolice, sociale, iar preferințele variază de la o zonă la alta atît pentru motive, cît și pentru culori.

Mare parte din modelele întrebuinţate s-au conservat neschimbate din generaţie în generaţie, altele au suferit în decursul vremurilor destule schimbări în formă şi culoare din cauza femeilor care au dorit să le dea o notă personală. Dar multe, foarte multe din aceste vechi, bătrînești comori de artă, ce se găseau răspîndite pînă în cele mai umile căsuţe de sub poalele codrilor noştri, au fost distruse de vreme. Foarte multe au fost supuse pieirii şi numai puţine din ele au înfruntat vitregia vremii.

Deşi la început mijloacele tehnice au fost destul de modeste şi materiile prime erau produsul gospodăriei ţărăneşti, totuşi realizările au fost uimitoare.

Portul popular în general se diferenţiază în funcţie de anotimp, ocazii festive, vîrstă, sex, adaptîndu-se prin structura sa, ocupaţiilor specifice fiecărei zone. Piesele folosite în timpul muncilor sînt mai simple, mai puţin ornamentate decît costumul ce se îmbracă la horă sau mai ales la nunţi, care are ornamentele cele mai frumoase şi bogate în fir metalic, mărgele, paiete (fluturi) prinse pe cămaşă cu o mărgică.

Costumul femeiesc este compus din cămaşă, poale şi piesa care acoperă partea de la brîu în jos. Această ultimă piesă se deosebeşte de la regiune la regiune.

Fota, compusă dintr-o singură bucată, este purtată în zonele subcarpatice începînd de la Olt şi pînă în nordul Moldovei, cuprinzînd zonele etnografice Argeş, Muşcel, Dîmboviţa, Prahova, Buzău, Vrancea, Bacău, Neamţ şi Suceava.

Vîlnicul, fota încreţită, este specifică Olteniei.

Catrinţa este compusă din două piese fie egale, perechi ca în Maramureş, Năsăud sau Munţii Apuseni, fie una mai îngustă în faţă, şi alta mai lată în spate ca în Gorj şi Mehedinţi, sau una scurtă în faţă şi alta mai lungă în spate, ca în Pădurenii din Hunedoara.

Opreagul cu franjuri se poartă în Banat iar *şorţul*, în vestul Transilvaniei.

Costumul bărbătesc se compune dintr-o cămaşă lungă, în sudul şi estul ţării, şi mai scurtă în nord şi vest. Pantalonii sînt lungi şi strîmţi în nord şi sud-vest şi ceva mai scurţi şi largi în nord-vestul ţării.

Închei citîndu-l pe ing. Erich Kolbenheyer, autorul albumului „Motive ale industriei casnice de broderii din Bucovina" tipărit la Viena în 1912: „Din dorinţa de a păstra comoara aceasta şi de a o face accesibilă tuturor, iar pe de altă parte dorind de a scăpa de pericolul uitării şi a pierzaniei şi de a salva, cît se mai poate salva, am întreprins această operă". Sînt cuvintele unui austriac, care a trăit şi muncit ca director al unei şcoli de pe meleagurile noastre, a cunoscut ţăranul român şi i-a apreciat arta în aşa măsură, încît s-a simţit obligat să o încredinţeze hîrtiei pentru a rămîne cît de cît în amintirea urmaşilor.

Portul naţional e ca o uniformă după care ni se cunoaşte neamul, e un steag al naţiunii române. Portul nostru e cel mai artistic şi cel mai distins dintre toate porturile populare.

CÎTEVA PUNCTE DE BRODERIE FOLOSITE LA CUSĂTURILE ROMÂNEȘTI

Broderia populară românească și elementele care constituie tehnica de lucru — atît punctul cît și cromatica, sînt aproape identice pe tot cuprinsul țării noastre, ele atestă unitatea și continuitatea de veacuri a structurii generale în îndeletnicirile casnice ale țărăncii române. Deosebirile de la o zonă etnografică la alta sînt aproape imperceptibile, folosind aproape aceleași puncte. O diversitate mai mare se observă la motivele ornamentale de pe cămășile femeiești. Cusătura, spre deosebire de broderie, este realizată pe baza numărării firelor țesăturii pe care se coase și nu pe baza desenului, așa cum se procedează în broderia artistică. Din punctul de cusătură, care a primit pe parcurs diferite forme — fie că se repetă același punct, fie că se asociază diverse puncte — se naște motivul ornamental. Punctele de cusătură se compun numai din linii drepte, fie orizontale, fie verticale sau oblice. Prin orientarea lor în linie dreaptă respectînd firele din țesătură, ele se acordă cu motivele geometrice, proprii artei populare românești.

Urmărind rețeaua țesăturii pe care coasem, punctele de cusătură se realizează trecîndu-se peste un fir, peste două sau mai multe fire din țesătură, pe baza unui calcul precis, constant.

În cusătura populară românească apar nenumărate puncte, care prin diversitatea lor creează o bogăție și o varietate de modele nemaiîntîlnită în industria casnică textilă a altor popoare. La o singură cămașă din costumul popular apar și cîte zece puncte diferite de cusături. Punctele de cusătură, măiestrite și variate, folosite în ornamentarea textilelor populare, sînt legate organic de structura motivului ornamental.

osebire de cămăși, bundițele și cojoacele sînt orna-
în broderie artistică — după desen — iar sumanele cu
șireturi.

cusătură au fost folosite firele vegetale — cînepa și
le animale — părul de lînă și firul de borangic — pro-
podăria țărănească. Foarte rar mai găsim cămăși c
i mai ales cu fire de lînă — lînică — care prin co
l și-au menținut culoarea și sînt de o excepțio
n vechimea lor.

pul, aceste fire au fost înlocuite cu produse indu
torul cărora s-a obținut o coloristică mai pronun
industrial care a pătruns la noi a fost arniciul, care
toate regiunile țării, urmează bumbacul răsucit — lbe
mbacul mercerizat, mulineul și mătasea vegetală.
le metalice au pătruns în mediul rural prin intermed
ilor și al atelierelor de pe lîngă curțile domnești, ele a
e orientală. Apoi au pătruns paietele și mărgelele
ămîntenit în unele regiuni ale țării.

tele cele mai des întrebuințate și care se execută de
la stînga sînt:

Punctul „cruciuliță simplă". Dacă ar fi să socotim c
după vîrstă, atunci cusătura în cruciuliță ar trebui să a
bătrînică încovoiată și uitată de vreme, pentru că ace
ă numără multe secole în urma ei și e răspîndită la
popoare de pe întinsul pămîntului. Dar după forma
și îmbinarea culorilor poți distinge, dacă ai oarecare
în ce parte a lumii a fost lucrată.

În țara noastră, cea mai mare parte a motivelor naționale
lucrate în cruci, uneori simple, alteori combinate cu
te, ceea ce dă o varietate nesfîrșită de modele. Cusătura
i se poate executa bine numai pe o pînză cu firul pe
lat. De ce? Fiindcă pentru a lucra cruciulițele trebuie să nu
firele pe pînză.

Iată cum se lucrează:

O cruciuliță este formată din două puncte oblice, care se
întîlnesc la mijloc. Primul șir se lucrează de la stînga la dreapta.
Punctele oblice se fac peste 2, 3, 4 fire de pînză în lungime și
lățime. Acul iese vertical mai jos pentru a începe din nou. Continuăm astfel pînă se termină întreg rîndul. Întoarcem cusătura și procedăm la fel pentru a completa cruciulițele cu a doua diago-

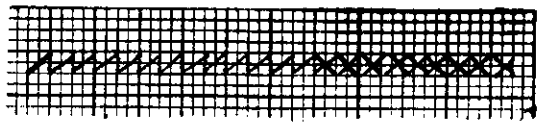

nală. La un model diagonalele cruciuliţelor trebuie să aibă aceeaşi direcţie, altfel lucrul are o înfăţişare dezordonată şi nedibace.

2. Punctul de „cruciuliţă simplă cu două feţe". Atunci cînd obiectul de ornament necesită o mai mare fineţe, cînd modelul este întrebuinţat şi pe dos, de ex. la perdele, milieuri, partea de jos a mînecii de la costumul naţional, cruciuliţa se execută pe

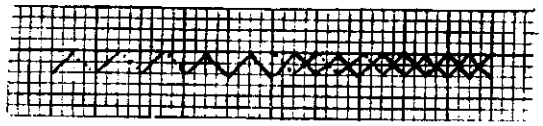

ambele feţe ale pînzei. În acest caz se lucrează linii oblice atît pe faţă cît şi pe dos, pe fire numărate, apoi se revine cu firul de aţă pentru a completa jumătăţile de fire oblice rămase. În felul acesta dispar firele verticale de pe dosul pînzei. Cruciuliţele sînt suprapuse şi pe dos.

3. Punctul de „cruciuliţă dublă, musca" (punctul dracului). Se foloseşte pentru a accentua cîteva locuri din model — sau pentru a completa golul cînd lucrăm pe o pînză rară sau canava, la o perniţă sau un peretar. Ea are un aspect foarte frumos atunci

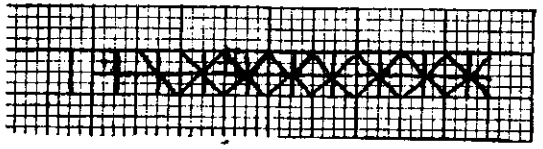

cînd avem grijă să suprapunem cruciuliţele regulat, adică ultimul fir să aibă întotdeauna aceeaşi direcţie. În afară de liniile oblice care se suprapun formînd crucea, trasăm o linie orizontală şi alta verticală care de asemenea se suprapun.

4. Punct de cruciuliţă „steluţa", buba. Este tot un fel de cruce cu opt raze şi care se execută astfel:

Dintr-un punct central se vor lucra linii drepte şi oblice. Revenind cu firul, se completează şi pe dos steluţa.

5. Punctul „înaintea acului", care poate deveni şi punctul de tur pentru modelele lucrate pe două feţe.

Se iau 2, 3, 4 fire din pînză şi se lasă tot atîtea fire. Se ia în nou numărul de fire stabilit pentru executarea modelului, lasă tot atîtea fire. Obţinem astfel un contur incomplet. Pentru l completa şi a obţine o linie continuă ne întoarcem cu acul şi

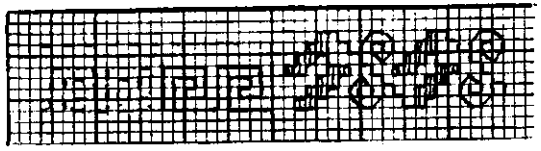

aţa înapoi şi lucrăm invers, unde a fost firul pe faţă, va fi pe dosul pînzei, apoi invers. Avem grijă să urmărim modelul pentru a nu greşi numărul de puncte. Se foloseşte muline negru sau o culoare mai închisă. Punctul de contur este folosit de obicei pentru a trasa desenul ales.

Între liniile de contur se „umple" cu

6. Punctul de „umplutură — plin" sau „bătuta pe muche" sau „peste un fir". Este un punct plin compact. Cu acest punct se umplu golurile unor motive ornamentale. Se lucrează pe fire numărate, fir după fir, compact, deci linii paralele care pot avea

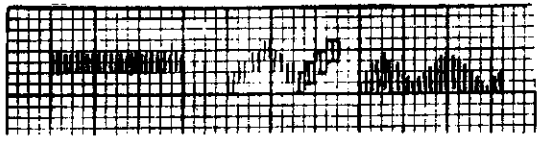

aceeaşi lungime, pornind şi terminîndu-se la aceeaşi distanţă. De asemenea, pot fi aliniate, tot vertical, scăzîndu-se un fir la un capăt şi crescînd la celălalt, mutîndu-se fiecare linie cu cîte un fir spre dreapta.

7. Punct bătrînesc „şatranga". Cu acest punct se obţin mici pătrăţele sau căsuţe, pe fir numărat. La acest punct faţa este la

fel ca dosul. Înlocuiește cu multă măiestrie cruciulița atunci cînd vrem să executăm un model pe două fețe.

Lucrînd la culegerea de cusături de față, am observat cu surprindere că punctul „șatranga", pătrățelul pe fire numărate, de la sfîrșitul secolului XIX începutul secolului XX, a fost prezent pe tot cuprinsul de azi al țării noastre dovedind continuitatea și

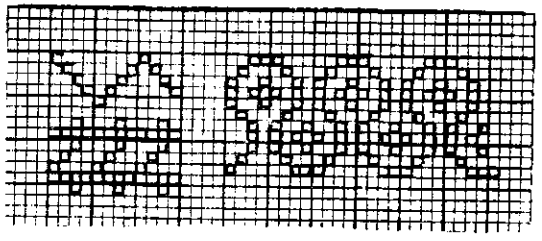

unitatea poporului nostru nu numai în limbă și port ci chiar și în felul de a folosi punctele de ornament pe cusături.

Am întîlnit punctul șatranga – șătrancuța – pe cusăturile bătrînești din toată Bucovina, din județele Neamț, Botoșani, Bacău, Ilfov, Vîlcea, Brașov, în zonele etnografice Bîrlad și Vlașca, în satul Boju din județul Cluj și chiar pe o ie foarte veche din satul Borșa – Maramureș.

8. Punctul „ocolul" este el însuși un motiv ornamental. Din aceste puncte repetate pe orizontală și verticală se obțin modele pe două fețe.

9. Punctul „calea ciobanului" este format din linii orizontale și verticale care urcă și coboară, alcătuind diferite modele simple, ușor de executat, folosite pentru ornamentarea cămășuțelor pentru

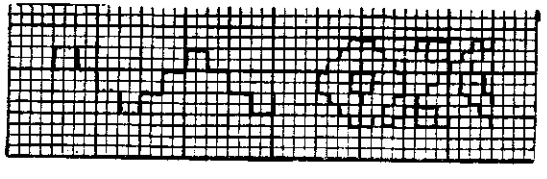

copii, a cămășilor de toată ziua, care au o ornamentație mai puțin bogată decît cele de sărbătoare. Se poate executa ușor pe două fețe.

10. Punctul „zigzag" (șarpele), ca și „ocolul", este un punct de ornament. Prin repetarea liniilor oblice de dus și întors obținem un minunat motiv.

Zigzagul este prima parte a cruciuliței pe două fețe.

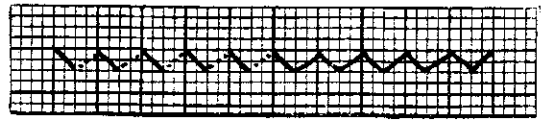

11. Punctul de „lănțișor" (lănțucul) se folosește pentru a umple golurile între cruciulițe la un motiv pentru altiță, perniță decorativă, pentru a face o monogramă pe lenjerie sau chiar pentru a executa o broderie artistică. Se execută în sens vertical sau de la dreapta spre stînga. Se scoate acul pe față și se împunge exact în același loc, apoi se scoate la 3 –4 fire mai departe pe model

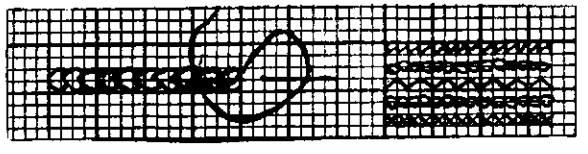

trăgînd acul prin bucla formată de ață. Din nou se împunge cu acul și se trece peste 3 –4 fire prin buclă. Acest punct seamănă cu verigile unui lanț, de la care și-a luat și numele. Așa după cum verigile lanțului sînt perfect egale, la fel și lanțul nostru trebuie să prezinte bucle egale.

12. Punctul bătrînesc „mărunțica" în Bucovina, „ca dinții ferăstrăului" în Transilvania, este un punct care înlocuiește cruciulița, mai ales atunci cînd avem de executat modele pe perdele sau

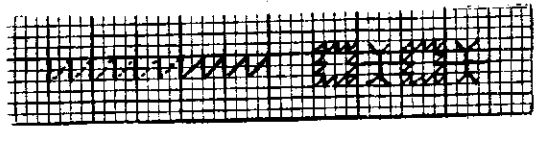

pe milieuri care trebuie să se prezinte la fel pe față ca și pe dos – adică modele care necesită să fie lucrate pe două fețe. Se exe-

cută destul de ușor și în combinație cu șatranga se pot face motive frumoase. Se fac linii oblice, ca pentru cruciulițe, dar la întoarcere nu se mai execută linii oblice ci linii verticale — adică exact inversul primei lucrături. Se obține același model pe ambele părți, cu muncă mai puțină decît cruciulița pe două fețe.

13. Punctul bătrînesc „jumătăți de cruce", „punctul românesc" sau „butucul", înlocuiește șirul de cruciulițe și are un aspect frumos și foarte ordonat. Se face economie de timp și ață. La acest punct, în loc să se facă primul șir de linii oblice, se

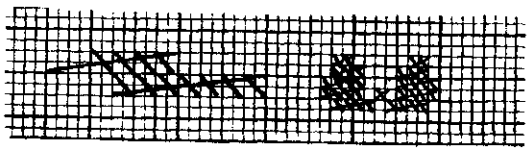

trasează după cum cere modelul o singură linie oblică lungă apoi se face al doilea rînd de linii oblice scurte. Iese ca un fel de cruce regulată și mai ales dacă modelul are mai multe cruci împreună, acest punct le înlocuiește cu mult succes.

14. Punctul „bănățean în linie orizontală" se execută ca și punctul înaintea acului. Se iau 2 fire, se lasă 2 fire iar se iau 2 fire și se lasă tot atîtea. Pentru a executa modelul corect, la

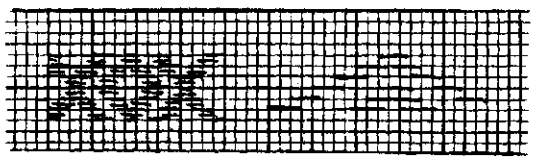

rîndul al doilea se împart în două cele două fire lăsate și se execută ca și rîndul întîi. Acest fel de punct se folosește la încrețuri și mai ales la țesutul motivelor odată cu pînza, ca în Maramureș și în ultimul timp și în alte regiuni din țară.

15. Punctul „bănățean în linie oblică pe dos". Se iau fire cu soț, 2 sau 4 pentru cusătura pe față. Cu acul se trece pe dos în linie oblică împărțind în două linia de sus și se face pe față din nou un punct pe 2 sau 4 fire. Iar se trece oblic pe dos împărțind în două cusătura și iar pe față peste 4 fire. Cu această cusătură se lucrează ușor și plăcut peretare și pernițe decorative cu motive românești, de preferință motive geometrice.

16. Punctul „brăduțul", cusătură folosită ca umplutură de ornament, constă dintr-un șir de puncte oblice. Se execută prima parte a ramurii, ducînd ața peste 4 fire în sus și 2 fire la dreapta,

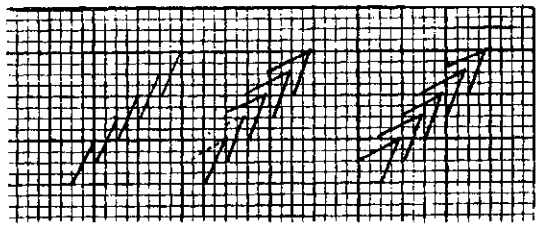

pînă realizăm o succesiune de puncte oblice. La întoarcere se execută alăturat de primul rînd, al doilea rînd. Aspectul final este al unei crenguțe de brad.

17. „Punctul de ciocănele", folosit mai mult în sudul Transilvaniei — zona Sibiului, ici, colo și în zonele învecinate, se caracterizează prin dungi verticale, în formă de galoane negre. Se

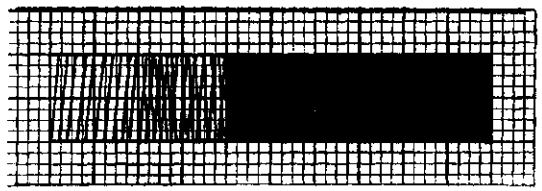

execută după principiul cusăturii peste fire, cu deosebire că firul unui punct se încrucișează cu firul punctului alăturat. Se face multă economie de ață întrucît firul este trecut foarte puțin pe dosul pînzei.

18. Punctul „tăietura", înrudit cu șabacul, apare în mod delimitat pe suprafața pînzei, ca un motiv principal, încadrat de alte genuri de cusătură. Ca sistem tehnic, observăm că nu se scot

firele pe toată lungimea, ci numai parțial, atît cît indică motivul perforat. Se execută astfel: întîi vor fi cusute, conform modelului, toate celelalte motive realizate cu puncte pline, adică fără fire

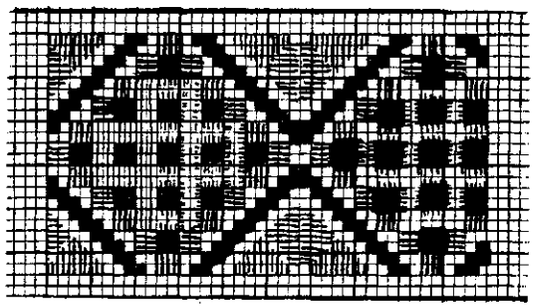

scoase. După aceea ce face tăietura, numărînd firele și făcînd calculul amplasării acesteia. Se întăresc marginile locului, care urmează să fie tăiate, prin punctul de drug sau prin feston. Se taie apoi pînza în interiorul întăriturii pe lîngă feston, dar în așa fel ca la anumite distanțe să se lase tot cîte un grup de 2 sau 4 fire, atît în lungime cît și în lățime, astfel ca să se creeze o rețea. Picioruşele rețelei vor fi bătute des cu ața cu care coasem.

Mai sînt și alte puncte, mai puțin folosite, de aceea nu le-am explicat.

BIBLIOGRAFIE

1. Avramescu, Elena; Bobu Florescu, Florea — *Broderiile la români*. Editura de stat, București, 1959.
2. Blaga, Aurelie; Dunăre, Nicolae — *Nestemate bihorene*. Editura tehnică, București, 1974.
3. Ceaușanu, Florica; Simionescu, Sanda — *Manual de cusături și vopseli vegetale*. Editura Universul, 1945.
4. Comșa, Dimitrie — *Din ornamentica română* — Album artistic reprezentînd 284 broderii și țesături după originale țărănești, Sibiu, 1904.
5. Cosma, Minerva — *Modele de cusături românești*. Editura Robert Beyer, Timișoara, 1905.
6. Grigorescu, Victoria Gh. — *Izvoade de cusături naționale*. Cartea Românească, București.
7. Ioneț, Eugenia — *Tainele industriei casnice țărănești*. Manuscris aflat la Muzeul din orașul Rădăuți — Succava.
8. Ioneț, Eugenia — *Izvoade de cusături românești*. Editura Librăriei „Ostașul Român", Cernăuți, 1923.
9. Kolbenheyer, Erich — *Motive ale industriei casnice din Bucovina*. Imprimeria curții și statului, Viena, 1912.
10. Petrescu, Paul; Secoșan, Elena; Doagă, Aurelia — *Cusături românești*. Editura didactică și pedagogică, 1973.
11. Ștefănucă, Leocadia; Dunăre, Nicolae — *Izvoade populare din Țara de Sus*. Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1974.
12. Tomida, Ecaterina D. — *Cusăturile și broderiile costumului popular din România*. Editura tehnică, București, 1972.

A COLLECTION OF ORNAMENTAL FOLK MOTIFS

Illustrations

PLATE 1. Ornamentation on the sleeve of a blouse found at Boju, zone of Cluj, the beginning of the 20 th century. It combines the following stitches: "over the thread", crosses, zigzag, beads sewn on the cloth and five beads on a string, then sewn on the decoration of the motif. Black is predominant, alongside with other bright colours, as shown in the illustration.

PLATE 2. Richly decorated shirt, zone of Vrancea, the beginning of the 20 th century. 1) The embroidered area on the shoulder (altiţa) in a geometric pattern is narrower than in other ethnographic zones; 2) Oblique ornaments made of two kinds of geometric patterns. The colours are two shades of red, yellow and blue.

PLATE 3. Stitching from the subzone of Humor, Suceava. 1) A beautiful embroidery sewn in crosses and filled with golden-yellow in the point of filling, on a man's shirt for special occasions; 2) Pattern on a wall towel.

PLATE 4. Patterns of flowers, free-hand drawing, sewn on towels from Zamostea, Suceava, in the 1920 s.

PLATE 5. Three patterns of flowers and grapes, free hand drawings. They are sewn in crosses with various colours of mouliné. These are the patterns that occur in towels of more recent date.

PLATE 6. Woman's shirt, zone of Oaş, the end of the 19 th century. Characteristic of the Oaş shirt is the right-angled inset (cheptar) displayed around the neck; it is brightly colored and used to have geometric motifs in the past, but nowadays floral motifs are also common. The shirt is buttoned up at the back. The loose sleeves are decorated with a single stripe and the lower part of the sleeve displays a bracelet — cuff — sewn on the folded area, that has the same motifs as the inset and a flounce (fodor) embroidered in a rhombic pattern. 1) Narrow collar, round the neck; 2) Marginal pattern to be found on the bracelet, not shown in the illustration; 3) The main pattern on the inset; 4) The embroidery on the lower part of the sleeve which forms the flounce; 5) A single middle stripe from the shoulder to the cuff.

PLATE 7. Blouse (ie) with "brezărău" from Vatra Moldoviţei, subzone of Cîmpulung Moldovenesc. 1) The embroidered area on the shoulder (altiţă) consists of an ornament with "suns"; 2) The folding is a geometric combination sewn in crosses with two shades of yellow mouliné; 3) Oblique stripes employed in the ornamentation of the "altiţa".

PLATE 8. Very old tablecloth, made of homespun woolen fabric. The embroidery has been sewn with dyed woolen thread. Techniques of stitching: "over the thread" and sewing "behind the needle". Colours; chestnut for the contour, red and green-blue and blue and fraise for the filling.

PLATE 9. Patterns from Bucovina, the end of the 19th century. They can be sewn on both sides.

PLATE 10. Man's shirt from Huedin, Cluj, the 20 th century. It is sewn in crosses with blue cotton perlé. 1) Collar; 2) The opening of the shirt; 3) Motif sewn on the lap of the shirt and vertically on the shirt under the arm; 4) Rich ornamentation made of various points on the lower part of the sleeve; 5) Collar pattern sewn on the sleeve across the shoulder.

PLATE 11. Ornamental pillow cases from Northern Moldavia. 1) Intricate ornament consisting of "ram horns", "snail antennae" and "host" ("prescură") stitched on homespun linen, zone of Dorohoi, the end of the 19 th century. The following techniques have been used: "before the needle" — for contour, crosses, chain links, "over the thread" and small beads stitched on the linem one by one; 2) Chromatic diagonal composition on an ornamental pillow case discovered in Northern Bucovina dating from the early 20 th century. It is sewn in crosses with black and red mouline.

PLATE 12. Blouse (ie) with "brezărău" — for young girls, — Breaza, zone of Prahova, the 20 th century. It is sewn in crosses on thin cotton cloth with silk. The pattern between the rows of little roses is cream-colored; one row little roses is bright red and pink with green leaves, the second one is blue and yellow and green leaves again.

The sleeve is short and has an embroidered area on the shoulder (altiţă), folding and oblique stripes. It ends in a honeycomb pattern and a string to help it fold.

The pattern on the brest is displayed in angles. It has about nine rows of little roses. It terminates with a row of edges sewn with cream colored thread in point "over the thread". The back of the shirt displays scattered little flowers about 5 cm apart.

PLATE 13. The ornamental composition represents: 1) Corner of a tablecloth which has in its pattern the "spun ribbon" and various flowers; 2) Cherries with free-hand drawn leaves sewn on a napkin; 3) Another motif with cherries for the corner of a doily.

PLATE 14. Geometric combinations on: 1) A towel from Dej; 2) A towel from Bistriţa; 3) A pillow case from Dorohoi. It is made of sackcloth or canvas sewn with woolen thread in "double cross point". There are three shades of red and three shades of blue.

PLATE 15. Stitching on a peasant tablecloth — Săbădău, Bihor. This tablecloth has two marginal patterns and in the middle is decorated with birds and branches with flowers.

PLATE 16. 1) Pattern for doilies, pillows and tablecloths discovered in Bucovina, Moldova and Muntenia at the beginning of the 20 th century. We have seen it sewn both with beige and brown on the edge. The pattern in the corner sewn

In brown and filled with bright red and "Voroneț blue" was particularly impressive; 2) Tablecloth from Fălticeni, the 19th century, sewn in ancient point.

PLATE 17. Towel, zone of Bârlad, the 19th century. It is made of very thin homespun cotton fabric. The stitching is fine, on double thread with one mouliné thread. Patterns 1) and 3) have the contour sewn in red and are filled with black. Pattern 2) is sewn in black and filled with red. It is worth noticing the delicacy of the embroidery consisting of points of contour, "șatranga" and the point of filling.

PLATE 18. Blouse with collar and the slit in the front, subzone of Huedin, the 20 th century. It is sewn in crosses. The slit has an ornament of a row of half crosses. The slit is pink cotton perlé. 1) The motif on the collar and slit; 2) Floral motifs which decorate the front of the blouse and parallel the main row on the sleeve; 3) Stylized leaves and flowers that go down from the shoulder to the end of the sleeve which is loose and finished in 4) the same pattern which decorates the collar.

PLATE 19. Very old patterns from Bucovina for the decorations of doilies. All of them can be used on both sides employing the techniques of sewing indicated on the plate.

PLATE 20. Free-hand drawn phytomorphic patterns. There are lots of bluebells and cornflowers.

PLATE 21. Blouse (ie) with "brezărău" from Botoșani, the end of the 19 th century. It is made of floss sewn with black and yellow mouline. 1) The embroidered area on the shoulder (altiță) is sewn in points of contour while the edge is a row of crenellated crosses. The wreaths on the "altița" are sewn in points of contour and filled with black; 2) The folding sewn in stitch following points of contour and points of filling; 3) Stripes on the sleeve consisting of a middle ornament and two lateral rows.

PLATE 22. Patterns from Banat. 1) Horizontal patterns sewn on the back of the cloth. It is used for men's shirts. 2) Pattern sewn in the Banat point, but vertically and the sewing on the back of the cloth is oblique. It is used for young women's blouses. The colours are black, yellow and a little blue and green. The old blouses have a dense decoration on the sleeve like the ones from Hunedoara.

PLATE 23. Elaborate ornamentation made of two distinctive patterns a smaller one on the edge and a wide one with "cuts" ("tăieturi") on a pillow case from Boju, Cluj. Several colours are used, but mauve is predominant.

PLATE 24. Blouse (ie) for young girls, zone of Neamț, the beginning of the 20 th century. The techniques used are: stitch following points of contour, zigzag, filling "over the thread" and stitch in the chain links. It is a fine and elegant sewing. The predominant colours are: black for the contour, light blue and golden for the rest. 1) The embroidered area on the shoulder (altița); 2) The folding; 3) Vertical stripes on the sleeve; 4) Stripes on the breast and the back of the shirt.

PLATE 25. Ornamentations on a blouse (ie) with collar (ciupag) from Boju, zone of Cluj, the beginning of the 20 th century. On the sleeve one may see: 1) A fine motif, sewn in crosses, on the collar; 2) A stripe that resembles a little the so-called "Sibiu hammers" framed in a successfully stylized grapevine — the grapes are rendered by three stitches only; 3) Stripes on both sides of the motif in the middle.

It also has "hammers" bordered by stylized leaves; 4) Leaves rendered by yellow, black and a few red beads; 5) Pattern sewn in crosses of black mouliné and a zigzag of yellow beads, on the shoulder.

PLATE 26. Geometric composition, and patterns of flowers sewn in crosses and "over the thread" point, in various colours, on a dowry pillow case from Northern Moldavia.

PLATE 27. The sleeve of a costume from Hunedoara (costum de "Pădureancă"), the 19 th century. It is made of thick hemp or cotton cloth. The ornamentation on the sleeve is dense, sewn in the so-called "old point", "curled point" and the point "over the thread". The ornamental area is red for girls and young women and black for older women. The flowers and leaves are of various colours.

PLATE 28. Old stitching on blouses employed on tablecloths. 1) Pattern from Bistrița Năsăud discovered on a floss kerchief. It is sewn in crosses. The colours are black, red, golden yellow and blue; 2) Doily on which a blouse pattern from Ilfov has been employed. Besides black and red silver metallic thread has been used.

PLATE 29. Woman's shirt from Budieni, Gorj. It is made of thick linen sewn in the old Romanian point with thick black cotton thread, colored beads and paillettes. It has a narrow collar which supports the foldings of the breast, back and sleeves of the shirt. 1) The pattern on the collar; 2) Embroidery 11 cm wide on the breast on both sides of the slit; 3) The cuff called there "the collar of the shirt"; 4) The embroidered area on the back bordering the sleeves; the back is covered by a vest. The sleeves have the same geometric diagonal embroidery 30 cm wide which starts 8 cm below the collar and ends at the cuff. It is of a dense texture, richly decorated, brightly colored owing to the various beads and paillettes.

PLATE 30. Man's shirt from Huedin, Cluj, the 20 th century. It is brightly and richly colored. 1) The collar — one can see the festoon and the opening of the shirt decorated in zigzag only; 2) Floral motif, on the shirt, across the shoulder; 3) Shoulder motif with brightly colored flowers, sewn on the sleeve; 4) Motif decorating the lower part of the shirt.

PLATE 31. Flower motifs on towels from various zones. 1) Towel from Săbădău, Bihor, the end of the 19 th century. It has a particular stitching. The contour of the flowers is sewn in crosses with blue thicker cotton. The filling is "over the thread" stitching closely following the pattern; 2) Squash flowers and leaves sewn on a towel from Tulcea; 3) Vine leaves and grapes on towels from the zone of Iași.

PLATE 32. 1) Pattern on a blouse made of chiffon, zone of Sibiu. It is sewn in black and only on the "hammer joint" is it sewn in silver and golden metallic thread. In this pattern the "hammer joint" has its edges sewn in dots "over the thread", then long crosses sewn behind one single thread on the edge decoration. The flowers bordering the chain of hammers are sewn in finely stitched crosses on double thread.

2) Pattern on a shirt, zone of Tîrnave — made of chiffon, decoration across the elbow not in stripes.

3) Shirt from zone of Făgăraș, made of floss. The little flowers on the edges are sewn in black mouliné. The "hammer joint" is stitched in longer crosses.

PLATE 33. Towel from Moneasa, Arad, woven around 1850. Peculiar to it is the fact that it has one pattern at one end and a different one at the other. The weaver used red, black and orange thick cotton thread.

PLATE 34. Phytomorphic motifs on towels from the beginning of the 20 th century. 1) and 2) Motifs sewn in crosses on towels from Bârlad; 3) Flowers sewn on a towel from Roznov, Neamț; 4) Grapes sewn with black mouinlé on an old towel from Bârlad.

PLATE 35. Ornamental composition to be found with the Saxon population of Transylvania.

PLATE 36. The șatranga sewing technique discovered on kerchiefs from Bârlad — patterns 1) and 2); Patterns 3) and 4) selected from "Cusături românești" by Minerva Cosma, Timișoara, 1904; 5) Pattern found in Boju, Cluj, sewn on a napkin-kerchief in 1900; 6) Stripes on a blouse from Mălăești, zone of Dolj; 7) Stripes on a blouse from the zone of Vlașca, the end of the 19th century; 8) and 9) Patterns for men's shirts selected from "Izvoade de cusături naționale" by teacher Victoria Gh. Grigorescu from Maia, Ilfov, Editura Cartea Românească.

We have selected them for their beauty and craftsmanship, too. The "șatranga" sewing requires harder work than the crosses but it is more exquisite. It is also easily sewn on both sides.

PLATE 37. Sewing in crosses of blue cotton on a blouse (ie) with collar (ciupag) from Boju, zone of Cluj, the 20 th century. 1) and 4) Ornamental motifs on the collar and the lower part of the sleeve, which is loose. The sleeve is decorated with three stripes that go down from the shoulder; 2) Main pattern of stylized leaves and flowers; 3) On both sides of the central pattern there are two rows of leaves and grapes.

PLATE 38. Boy's shirt from Huedin, Cluj, the 20 th century. It is made of cotton sewn in crosses. The colours are black and red. 1) A straight collar sewn in the "ram-horn patern"; 2) The opening of the shirt has the same pattern; 3) A row of "bent flowers" displayed from the collar to the breast; 4) "Bent-flower-ornament" on the sleeve across the shoulder; 5) Geometric motif on the lower part of the sleeve and on the lap of the shirt.

PLATE 39. Old towel, zone of Cluj, the beginning of the 20 th century. It is made of thicker cotton fabric. At both ends the towel has red woven stripes. The remaing white section is embroidered with stylized motifs of leaves sewn with red and black "peasant cotton thread" while the red sections have geometric motifs specific to this zone, also sewn with white and black thick cotton thread in the point "over the thread".

PLATE 40. Braids of stitching from Suceava. 1) Stitching on a boy's shirt; 2) Pattern employed on shirts, but also for doilies; 3) Oblique stripes employed for little girls' blouses; 4) Embroidery on a man's shirt. Besides the predominant black other colours have been introduced

PLATE 41. Blouse (ie), zone of Vîlcea, the end of the 19 th century. 1) Embroidered area on the shoulder (altiță); 2) Stripes; 3) The cuff; 4) The collar; 5) The opening of the shirt; 6) The breast of the shirt; several "old points" have been used: crosses, half crosses filling points over double thread, points of contour and lines, criss-

crossing, stitch "before the needle". The colours are black, two shades of red and yellow. Patterns 1 and 2 can also be used for tablecloths.

PLATE 42. Old towel, zone of Cluj, the beginning of the 20 th century. It is made of thicker cotton fabric. At both ends the towel has red woven stripes. The remaining white section is embroidered with stylized geometric motifs sewn with black and red "pesant cotton thread". Patterns specific to this zone are sewn with red and black "peasant cotton" on the red stripes.

PLATE 43. Hungarian stitching from Transilvania. They are sewn exclusively in crosses; the colour is red. 1) The patterns represents a towel with birds and branches in blossom, sewn with red cotton; 2) Pattern for a pillow case or towel; 3) Pattern for towels.

PLATE 44. Blouse (ie), zone of Gorj, the end of the 19 th century. Made of homespun cotton. It is embroidered with black cotton thread, golden or silver metallic thread and paillettes. 1) The embroidered area on the shoulder; 2) The folding; 3) The motif on the sleeve is one single row of sewing following the pattern of the "altiță". The breast and the back of the blouse are decorated with squares that follow the same pattern.

PLATE 45. Pattern discovered on the velvet that covers the lectern in the Romanian Orthodox Chapel, the Cemetery of Deva. Considering the fabric and the exclusive sewing in crosses it seems to go back to the end of the 19th century and it was specially made for the church. The golden thread is predominant, alongside with black and red.

PLATE 46. Woman's shirt "spătoi" — "spăcel" from Brusturi, Bihor, the end of the 18 th century, made of cotton. 1) The narrow collar, which is a "stripe" (bentiță), supports the foldings of the shirt; 2) Sewing with a double role: it strengthens and hides the piece of cloth attached to the shoulders of the shirt (spete) meant for long wear; 3) Geometric style embroideries on the spete or spăcel; 4) Three rows of ornaments on the sleeve from shoulder to cuff; 5) Cuffs (pumnarii) 10 cm wide, buttoned up with colored buttons sewn on the foldings of the sleeve at about 10 cm higher than the lower end.

PLATE 47. Hungarian motif belived to belong to the 18 th century, according to collector from where it has been reproduced. It is used in decorating pillow cases or wall towels.

PLATE 48. Specific Hungarian motif sewn in crosses with red cotton thread, the end of the 19 th century. The pattern is used in decorating dowry pillow cases or wall towels.

PLATE 49. Patterns. 1) and 2) discovered in the zone of Cluj, on men's shirts are sewn in crosses with black and red mouliné; 3) Geometric coronets containing "flower wreaths" embroidered on girls' dresses and doilies — zone of Rădăuți, Suceava. Black mouline is used, the flower can be sewn in red or blue; 4) Fragment of a very old blouse from Dorohoi. The pattern is part of the ornamentation called "the tree of life". The stripes on the sleeves and breast have been reproduced. It is sewn in crosses with black and red. This pattern, the middle of it and a part or all the "branches" can be embroidered on tablecloths and doilies.

PLATE 50. Ornamental composition with: 1) "Spun ribbon"; 2) Geometric motif; 3) Ancient stitching in "over the thread" point — sewn on both sides; 4) Corner of a doily sewn in crosses. If it is to be used on both sides the stitch following points of contour (șatranga) and the point of filling have to be employed.

PLATE 51. Blouse (ie) with collar (ciupag) from Zăhărești, Suceava, the beginning of the 20 th century. 1) The embroidered area on the shoulder (altiță); 2) The folding, an alternation of horizontal and vertical lines; 3) Oblique stripes; 4) The pattern on the "ciupag" — a little collar; 5) The flowers on the breast of the blouse.

PLATE 52. Blouse (ie) with "brezărău", zone of Vlașca, the end of the 19 th century. 1) The embroidered area on the shoulder (altița) with the "ram-horn pattern", the rows divided by chains sewn with golden metalic thread; 2) The folding which is sewn in the weaving point with yellow or red thread; 3) Stripes of motifs on the sleeve; 4) The way the motif in the embroidered area on the shoulder is employed on the breast and the back of the shirt.

PLATE 53. Blouse (ie) from Neamț, the beginning of the 20 th century. It has a simple geometric ornament and it is worn on special occasions. 1) The embroidered area on the shoulder (altița) bordered by rows of chains sewn in metalic thread; 2) Vertical stripes on the sleeve; 3) The narrow collar (ciupagul) which supports the foldings of the blouse; 4) The ornamentation on the breast of the blouse; 5) The ornamentation on the back.

PLATE 54. Blouse with foldings (ie cu brezărău) from Bistrița-Năsăud, the 20 th century. 1) The embroidered area on the shoulder (altița) consists of oblique stripes sewn in crosses with black mouliné and enclosed by cherry-colored red; 2) The breast of the shirt; 3) The back. We should mention that the blouse with foldings and embroidered area on the shoulder is an influence from Moldavia. The old local shirt is the one with "bracelet" (fodor) and patterns across the elbow common to the neighbouring Transylvanian zones.

PLATE 55. Blouse (ie) from Argeș, the beginning of the 20 th century, sewn in crosses, stitch following points of contour and "fir trees". 1) The embroidered area on the shoulder, where the "fir trees" are to be found; 2) The folding sewn in points of contour; 3) The sleeve — geometric motif obliquely displayed; 4) The cuff with zigzag ornamentation; 5) The openning of the blouse; 6) The breast of the shirt which has an easy pattern successfully employed in decorating tablecloths, too; 7) Skirts.

PLATE 56. Blouse (ie) with embroidered area on the shoulder (altiță) and foldings at the neck from Mehedinți, the end of the 19 th century. The embroidery on the shoulder is quite wide, sewn in black, Romanian stitch. The folding is sewn in crosses, the colours are yellow, red and black. From the folding down on the sleeve there are three stripes that follow the pattern on the shoulder.

PLATE 57. Blouse with foldings (ie cu brezărău) from Bistrița-Năsăud, the beginning of the 20 th century. The embroidered area on the shoulder (altița) and the stripes on the sleeve are finely stitched in crosses, on a double thread, with cherry coloured and light red mouliné. There is no cuff on the sleeve, it is only folded like around the neck. The same stripes are to be found on the front. The pattern on the back is made of stripes of rhombuses or the rhombuses employed in the embroidered area on the shoulder.

PLATE 58. Man's shirt, zone of Sibiu, the beginning of the 20 th century. 1) The ornamentation on the openning of the short displays the same pattern as on a narrow collar. Particular to this zone are the combinations of sewings which form a trapezium on the chest; 2) Stripes on the sleeve — two only — one toward the breast, the other toward the back. The stripes start on the shoulder, where the same pattern is embroidered and go down to the lower part of the sleeve where a larger pattern is to be found; 3) The pattern on the lower part of the sleeve. The same pattern is to be found on the lap of the shirt, which is rather short.

PLATE 59. Braids of embroidery for little boys and girls' shirts, zone Suceava. It is usually sewn in crosses with black mouliné for boys and red girls.

PLATE 60. Blouse (ie) with "brezărău", zone of Bacău. The simple geomet ornamentation confers elegance. 1) The embroidered area on the shoulder (alti 2) The folding that may be sewn in red for young girls and yellow for older wo 3) Oblique stripes; 4) Flowers on the lower part of the sleeve; 5) The way the wers are displayed on the breast of the shirt.

PLATE 61. Blouse (ie), zone of Muscel, the end of the 19 th century. made of thin cotton fabric sewn thin cotton thread, silk thread, silver and g thread and paillettes.

The sleeve: 1) The embroidered area on the shoulder (altița) has an orna motif made of two elements. The upper side with "fir trees", the lower side "starlets" emerging from the black area; 2) The folding consists of a geo pattern with paillettes; 3) Vertical stripes which are to be found on the rest of blouse, too.

PLATE 62. Ornaments from Dorohoi, the beginning of the 20 th century. ornaments are sewn in crosses and points of contour, the colour is predomina black. 1) Vertical stripes on the sleeve of a work shirt, the pattern consists of "b ches". The pattern is called "the tree of life"; 2) Stripes on a child's shirt; 3) embroidered area on the shoulder (altiță) of a shirt for special occasions; 4) Obl stripes on the sleeve.

PLATE 63. Four corners of doilies. The patterns are old, the end of the 1 century.

PLATE 64. Man's shirt with ancient stripes from Dîmbovița, the 19 th centur 1) The collar and the opening of the shirt; 2) A wider pattern employed on lap of the shirt, the lower part of the sleeve and across the shoulder.

PLATE 65. Blouse (ie) from Săliște, zone of Sibiu. It is sewn in black mouli on chiffon. The sleeve is loose. 1) It has a narrow collar(ciupag) decorated wi little flowers, then follows 2) the fold-sewing on the edges of the foldings. There fol lows a vertical ornamentation made of: 3) wider "hammers" bordered by 4) and 6) floral motifs; 5) There is only one row ornament on the shoulder, called "umeraș"; 7) Below the elbow there is a fold with sewing on the edges of the foldings. There follows the "bracelet" (fodor).

PLATE 66. Blouse (ie) with "brezărău", Ilfov, the end of the 19 th century. 1) The embroidered area on the shoulder where instead of stripes there is a tiny pattern which frames the main geometric motif. In the middle there is a star sewn

In point "over the thread". Other points are crosses and stitches following points of contour; 2), 3) Stripes on the sleeves. The main motif is the "ram-horn pattern"; 4) The pattern of the cuff; 5) The collar; 6) The opening of the shirt; 7) Pattern displayed in rows on the breast and in squares on the back; 8) Pattern for the skirt.

PLATE 67. Ornaments from different parts of the country. 1) Ornament discovered on a house from Rădăuți; 2) Motif sewn on the folding of the sleeve — zone of Cluj; 3) and 4) Motifs sewn on men's shirts from Rîmnicul Sărat; 5) Embroidery sewn in Romanian stitch on a man's shirt for special occasions — Dorohoi; 6) and 7) Sewings in crosses on little children's shirts — zone of Vaslui.

PLATE 68. Ancient stitchings, zone of Cîmpulung Moldovenesc, the end of the 19 th century. 1) Sewing in crosses for a man's shirt; 2) and 3) Patterns that can be embroidered on kerchiefs, too; 4) Another pattern that decorates a shirt for special occasions.

PLATE 69. Stitching patterned after phytomorphic free-hand drawings, zone of Cluj. 1) Leaves to decorate a tablecloth; 2) A bunch of daises with leaves for the corner of a tablecloth. The illustration is in black only so that it can also be used for lace, but other colours cna be employed.

PLATE 70. Plate selected from the album "Motive ale industriei casnice din Bucovina", *Vienna 1912 to prove that the* "șatranga" *in the Romanian stitching has been employed all over present day Romania.*

PLATE 71. Patterns sewn in crasses on towels and scarves — zone of Cluj.

PLANȘA 1. Ornament pe mînecă la o cămașă femeiască de la începutul secolului XX, găsită în satul Boju — zona Cluj.

Ea are cusături îmbinate din punctele: peste un fir, cruci, zigzag, mărgele prinse direct pe pînză și un număr de 5 mărgeluțe înșirate pe un fir de ață, apoi prinse în decorul motivului.

Predomină culoarea neagră, alături de o cromatică vie, așa cum se observă pe planșă.

PLANȘA 2. Cămașă bogat ornamentată, de la începutul secolului XX, din zona Vrancea. 1) Altița cu cîmp ornamentat geometric este micșorată față de alte zone. 2) Ornamente costișate formate din două feluri de modele geometrice. Culorile folosite sînt: roșu de două nuanțe, galben și albastru.

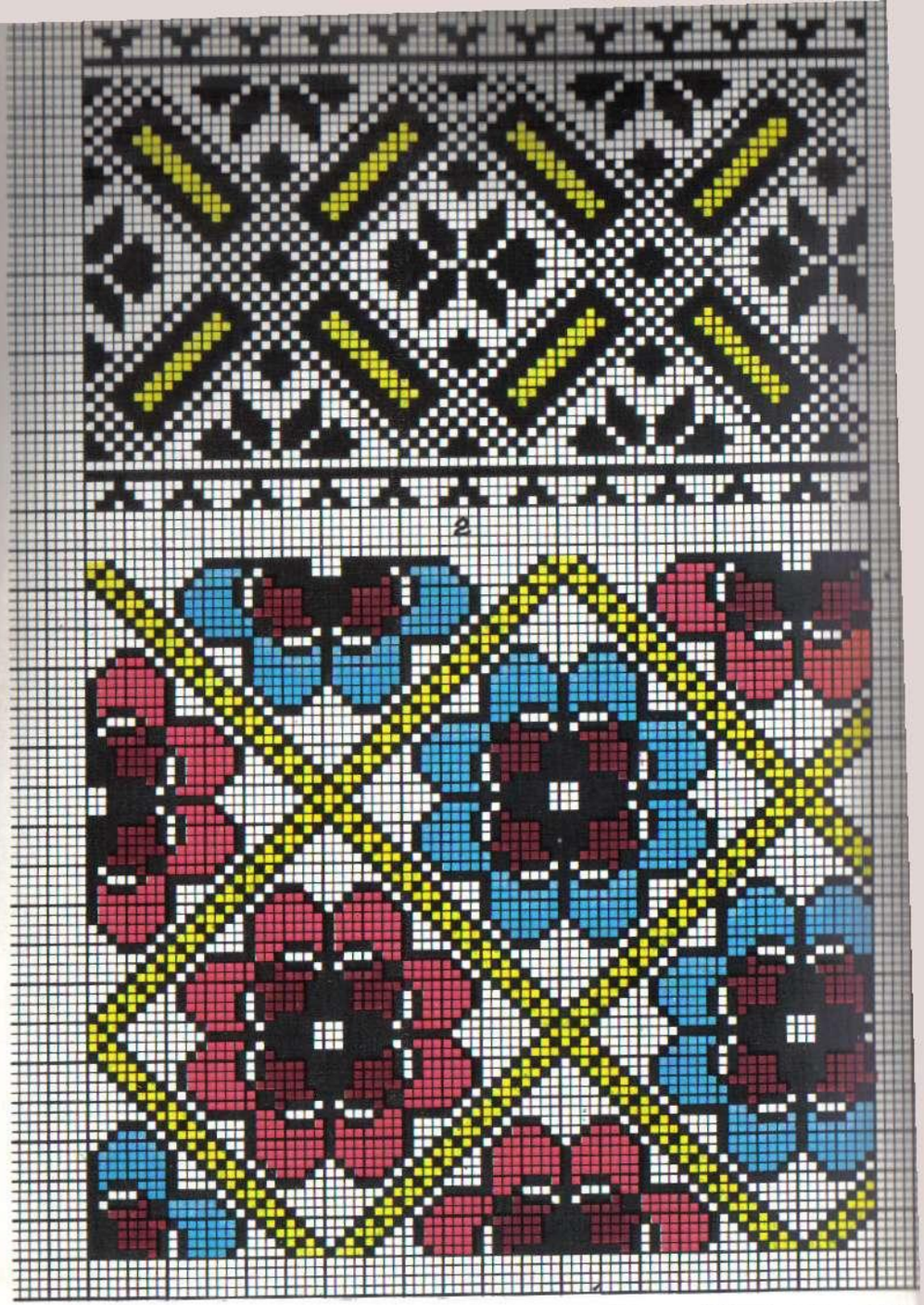

PLANȘA 3. Cusături din subzona Humor — Suceava. 1) O frumoasă broderie lucrată în și umplută cu galben — auriu în punct de umplutură, pe o cămașă bărbătească de sărbătoar Model de peretar.

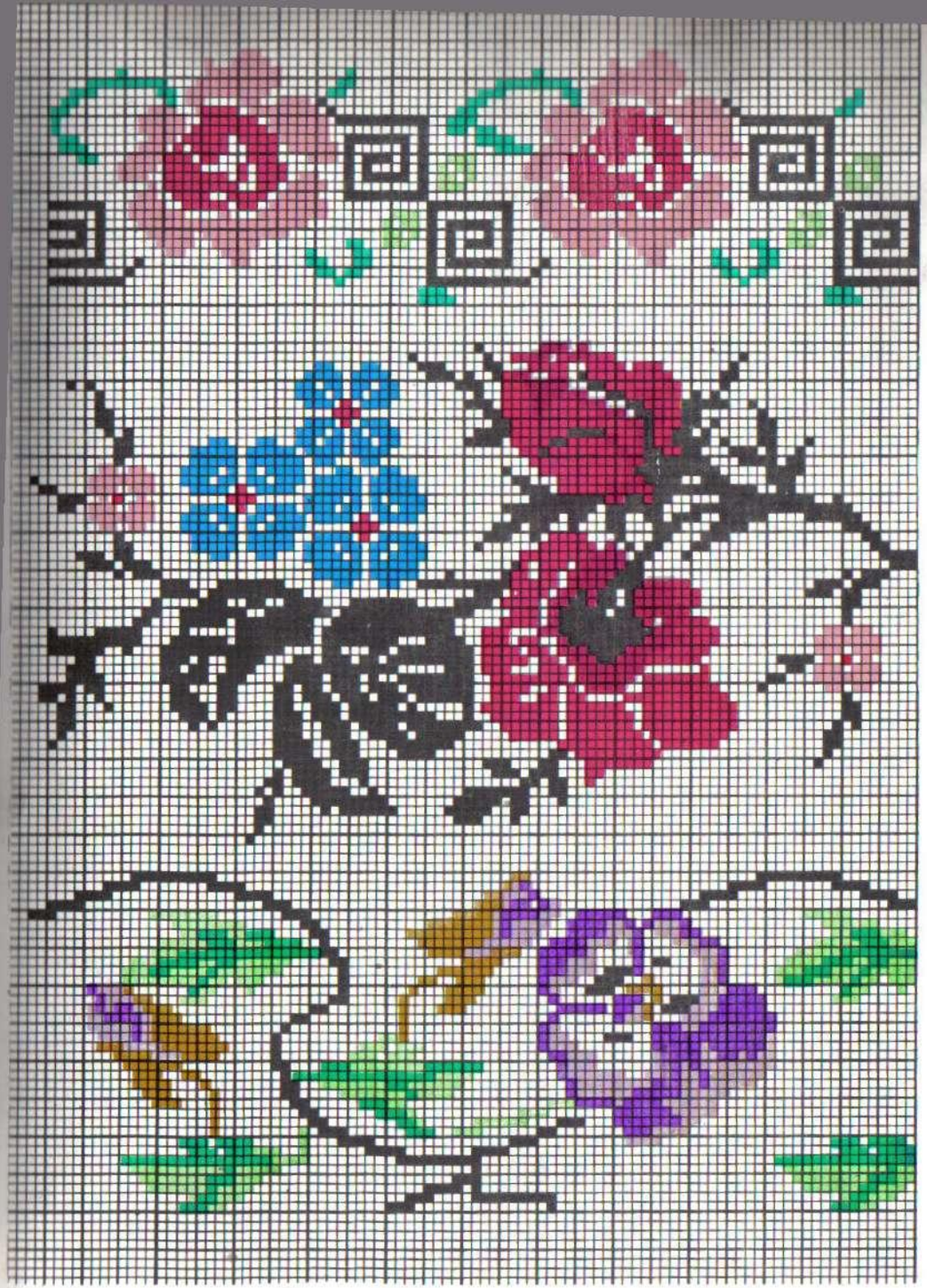

PLANȘA 4. Modele de flori, liber desenate, cusute prin deceniul al treilea al secolului XX pe ștergarele din zona Zamostea, județul Suceava.

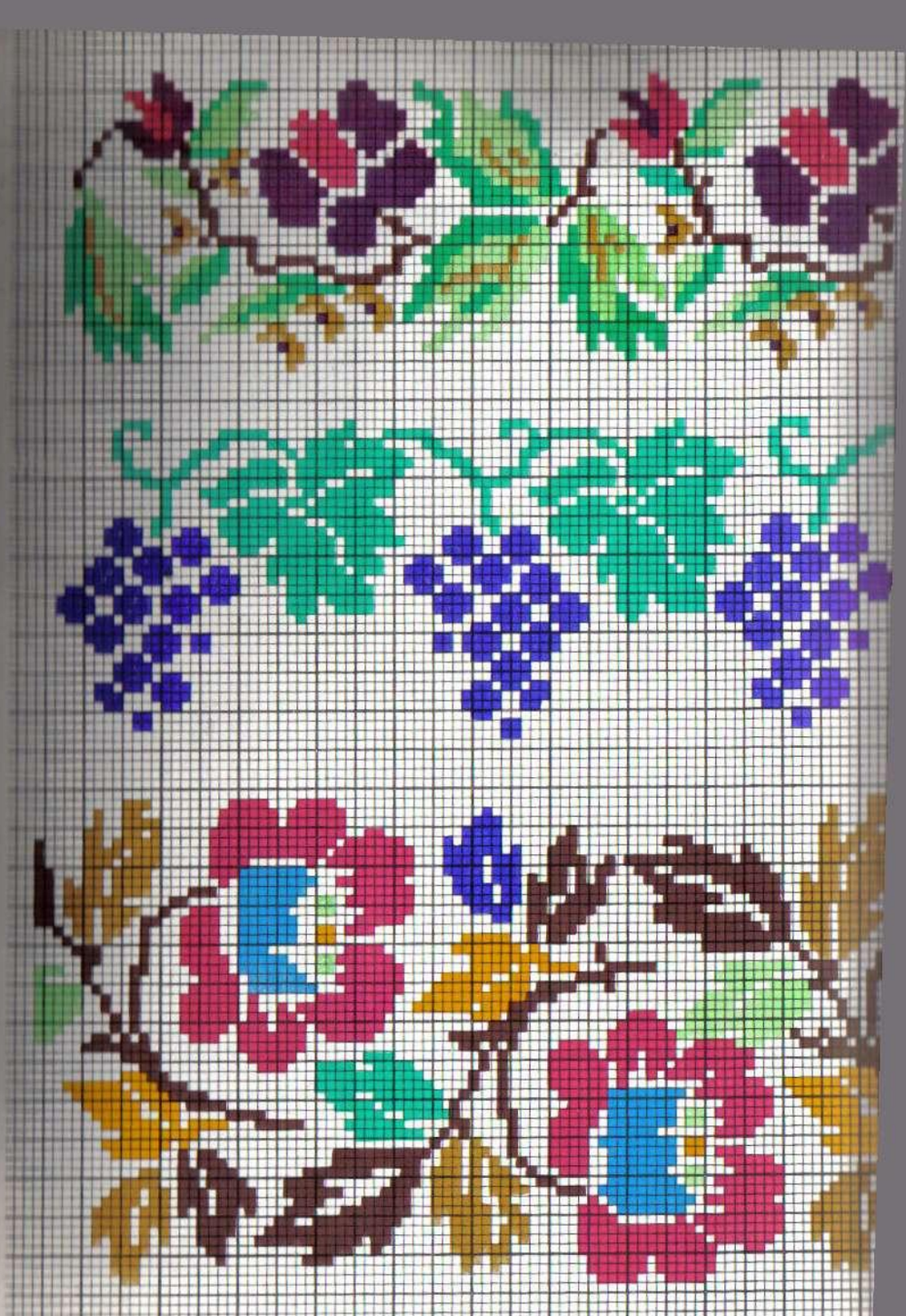

PLANȘA 5. Trei modele de flori și struguri, liber desenate. Ele sînt cusute în cruci, folo mulineuri de diferite culori. Cu aceste modele sînt împodobite ștergarele mai noi.

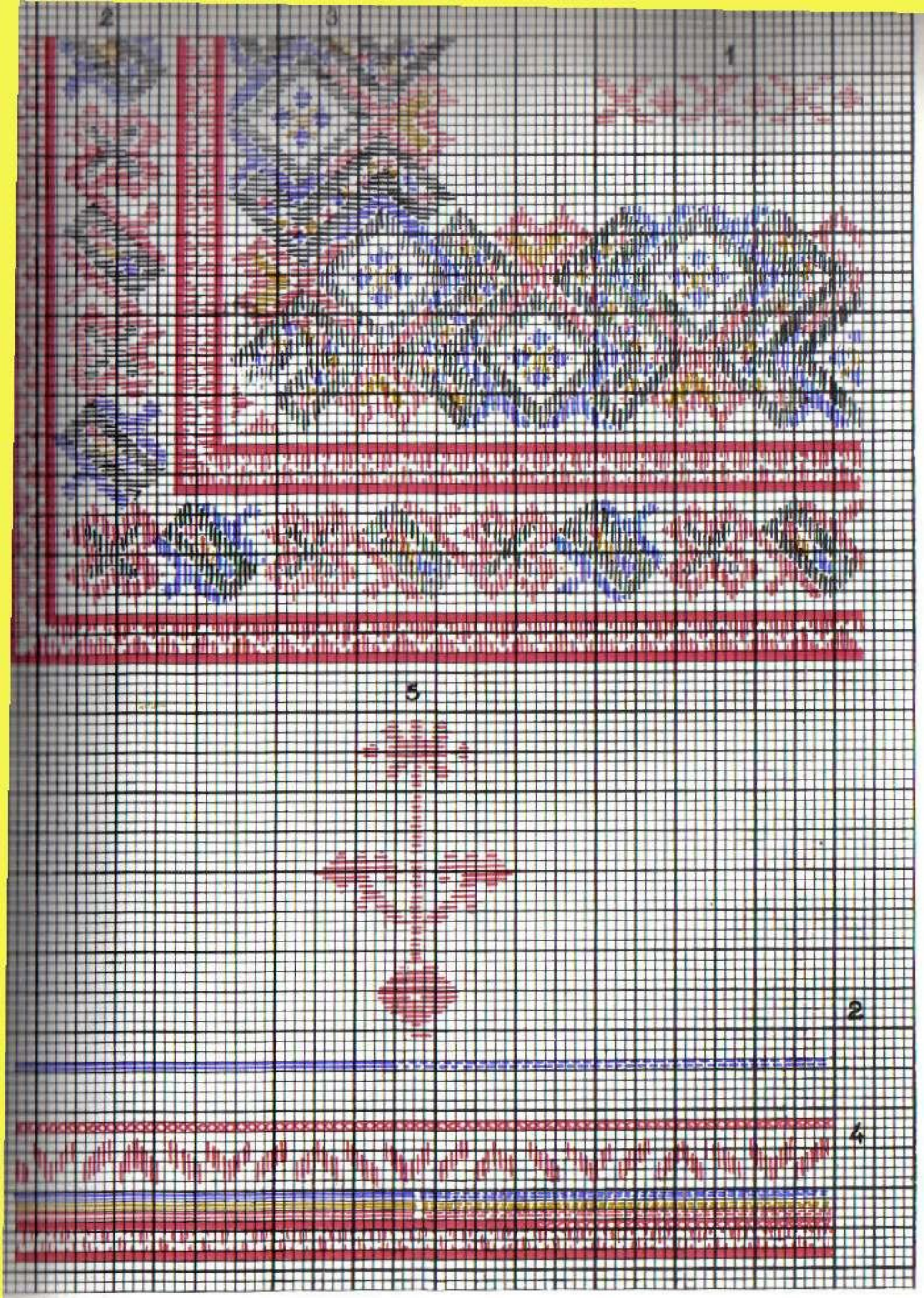

PLANȘA 6. Cămașă femeiască de la sfîrșitul secolului XIX din zona Oaș. Portul din Oaș
n aspect tineresc la toate vîrstele. Cămașa are o notă caracteristică, dispusă în jurul gîtului
orma unei plătci dreptunghiulare „cheptar", viu colorat, cu ornamente geometrice în trecut,
folosesc și ornamente florale. Cămașa se încheie la spate. Mînecile largi, sînt decorate cu

PLANȘA 7. Ie cu brezărău de la sfîrșitul secolului XIX din comuna Vatra Moldoviței, subz
Cîmpulung Moldovenesc. 1) Altița, alcătuită dintr-un ornament cu „sori". 2) Încrețul, îmbin

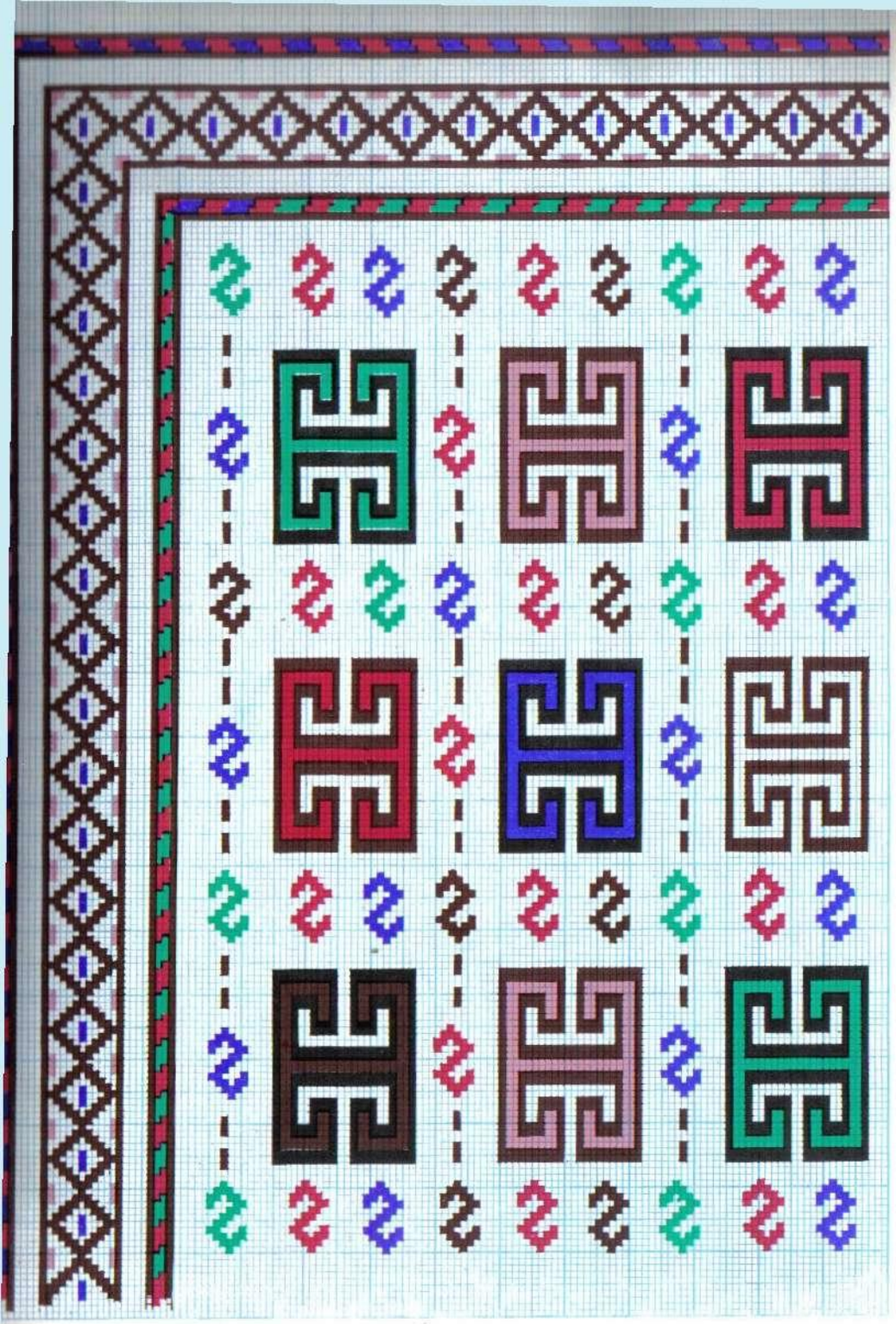

PLANȘA 8. Față de masă foarte veche lucrată pe stofă de lînă albă țesută în casă. Modelul executat cu fir de lînă vopsit vegetal. Puncte folosite: „peste fire" și cusătura „înapoia acu- Culorile folosite: castaniu pentru contur, roșu, verde-albastru, albastru și frez pentru umplutură.

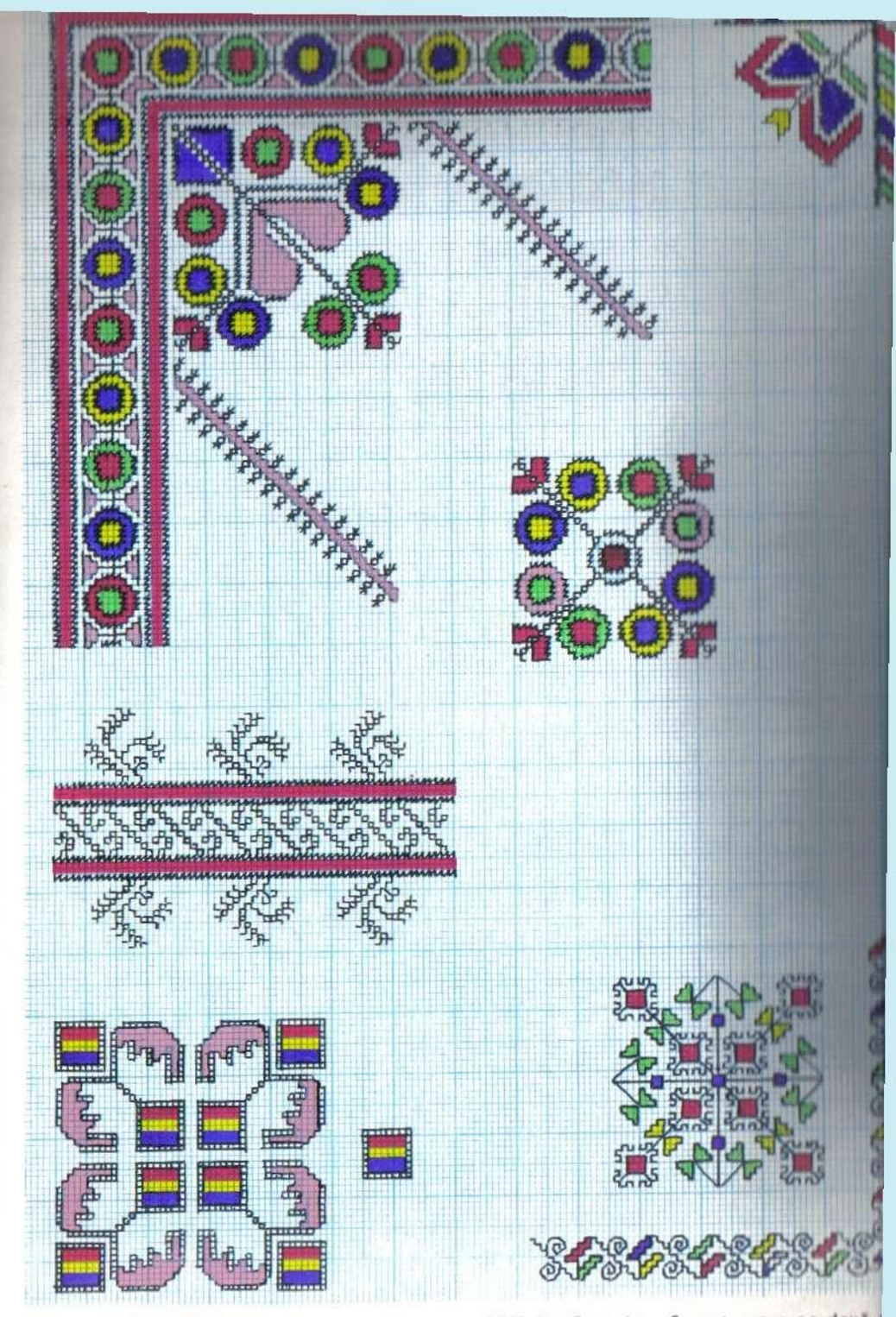

PLANȘA 9. Modele de la sfîrșitul secolului XIX din Bucovina. Se pot coase pe două

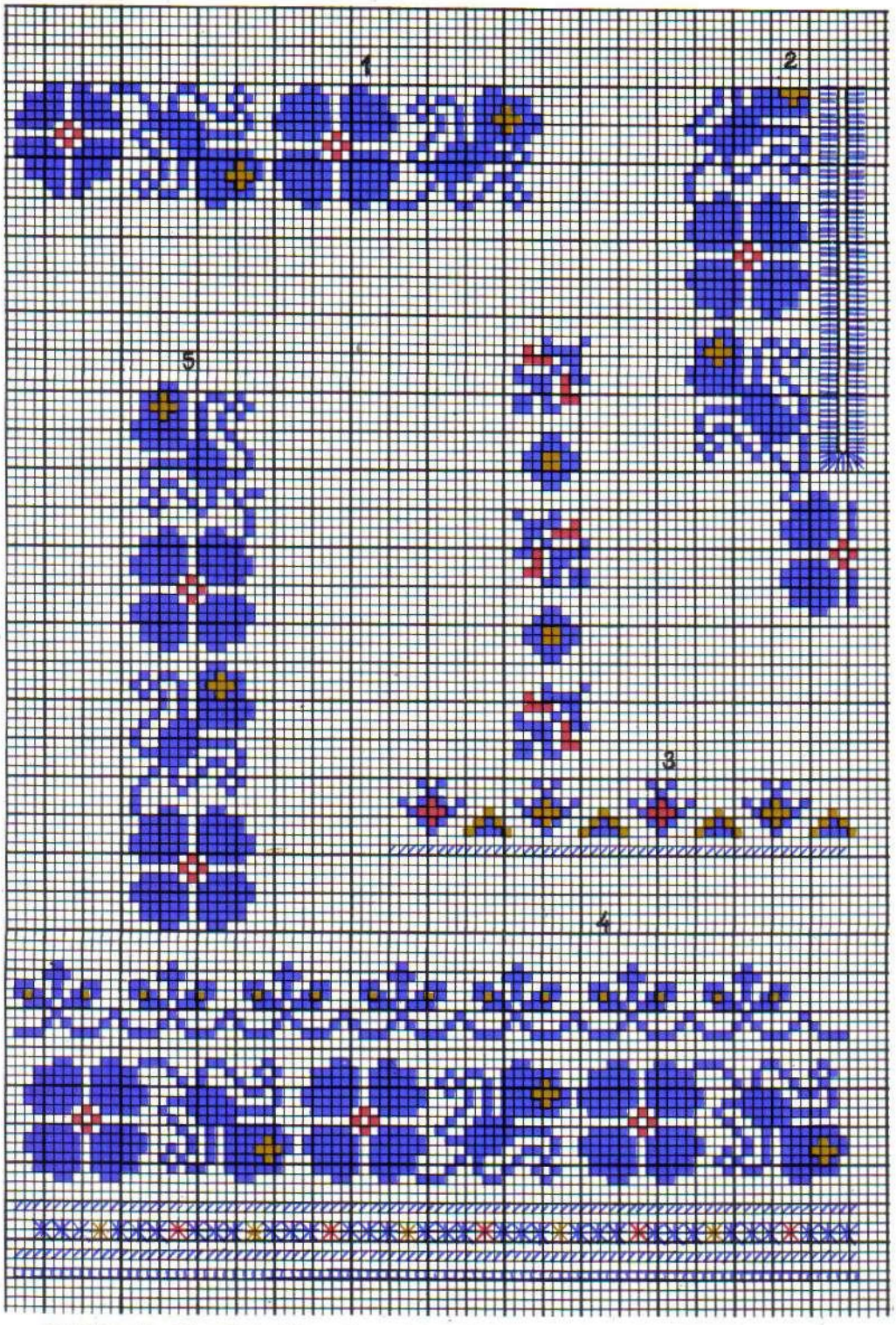

PLANȘA 10. Cămașă bărbătească secolul XX, din Huedin — Cluj. Este lucrată în cruci cu coton perlé albastru. 1) Guler. 2) Gura cămășii. 3) Motiv executat la poalele cămășii și vertical sub braț, pe cămașă. 4) Ornamentație bogată, din diferite puncte la mînecă jos. 5) Modelul de la guler, executat la mîneca cămășii peste umăr.

PLANȘA 11. Reprezintă perniţe de ornament din Ţara de Sus. 1) Ornament complicat care are în cuprinsul lui „coarnele berbecului", „cornițele melcului", „prescura", realizat pe pînză de in ţesută în casă, la sfîrșitul secolului XIX, în zona Dorohoi. Sînt folosite punctele: înaintea acului — de contur —, crucea, lănţujelul, peste un fir și mărgele mici, prinse pe pînză cîte una. 2) Compoziţie cromatică realizată în diagonală, pe o perniță de ornament din primele decenii ale secolului XX, aflată în nordul Bucovinei. Este lucrată în cruci, cu muline negru și roșu.

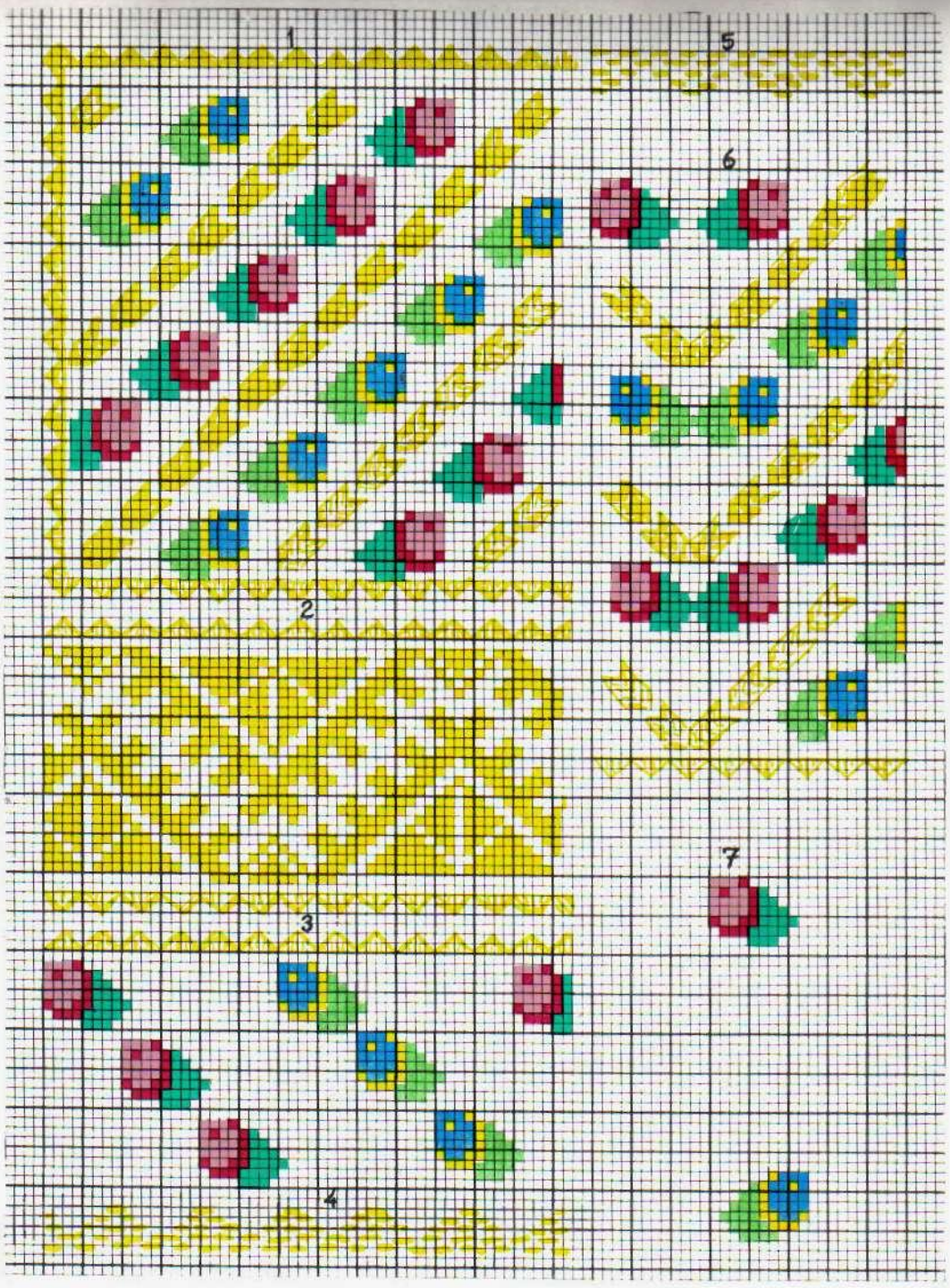

PLANȘA 12. Ie cu brezărău — pentru tinerele fete, din Breaza zona Prahova, secolul XX, lucrată în cruci pe pînză topită cu mătase filoflos — mătase D.M.C. jurubițe. Este folosit cremul pentru modelul dintre rîndurile de trandafirași, pentru trandafirași — un șir cu roșu aprins și roz, frunza verde, al doilea rînd bleu cu galben și din nou frunza tot verde.

Mînecuța scurtă are altiță, încreț și rîuri oblice (costișate). Se termină cu lucrătură de fagure apoi cu un șnur care o încrețește.

Pieptul are modelul dispus în unghi. Se lucrează circa nouă rînduri de trandafirași. Jos se termină cu un rînd de colțuri, lucrate cu crem în punct peste un fir. Spatele are floricele rare, la aproximativ 5 cm.

PLANȘA 13. Compoziția ornamentală reprezintă: 1) Colț de față de masă care are în compoziția sa „panglică răsucită" și diferite flori pe ea. 2) Cireșe cu frunze liber desenate, lucrate pe un șervețel. 3) Alt motiv cu cireșe pentru un colț de milieu.

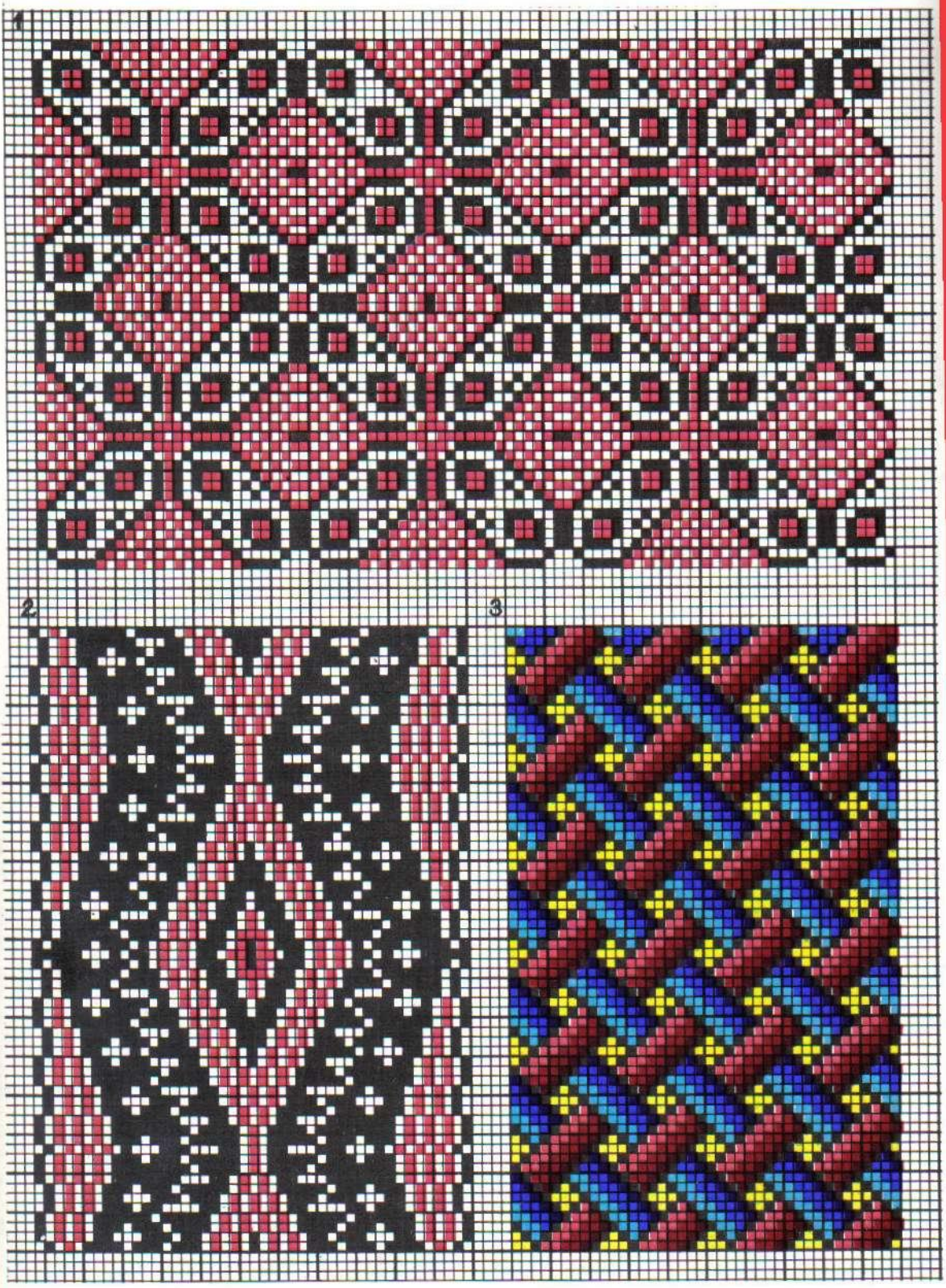

PLANȘA 14. Îmbinări geometrice realizate pe: 1) Un ștergar din Dej. 2) Un ștergar din Bistrița. 3) O perniță de ornament din Dorohoi. Perniță este cusută pe pînză de sac sau canava, cu lînă, în punctul „cruce dublă". Au fost folosite trei nuanțe de roșu și trei nuanțe de albastru.

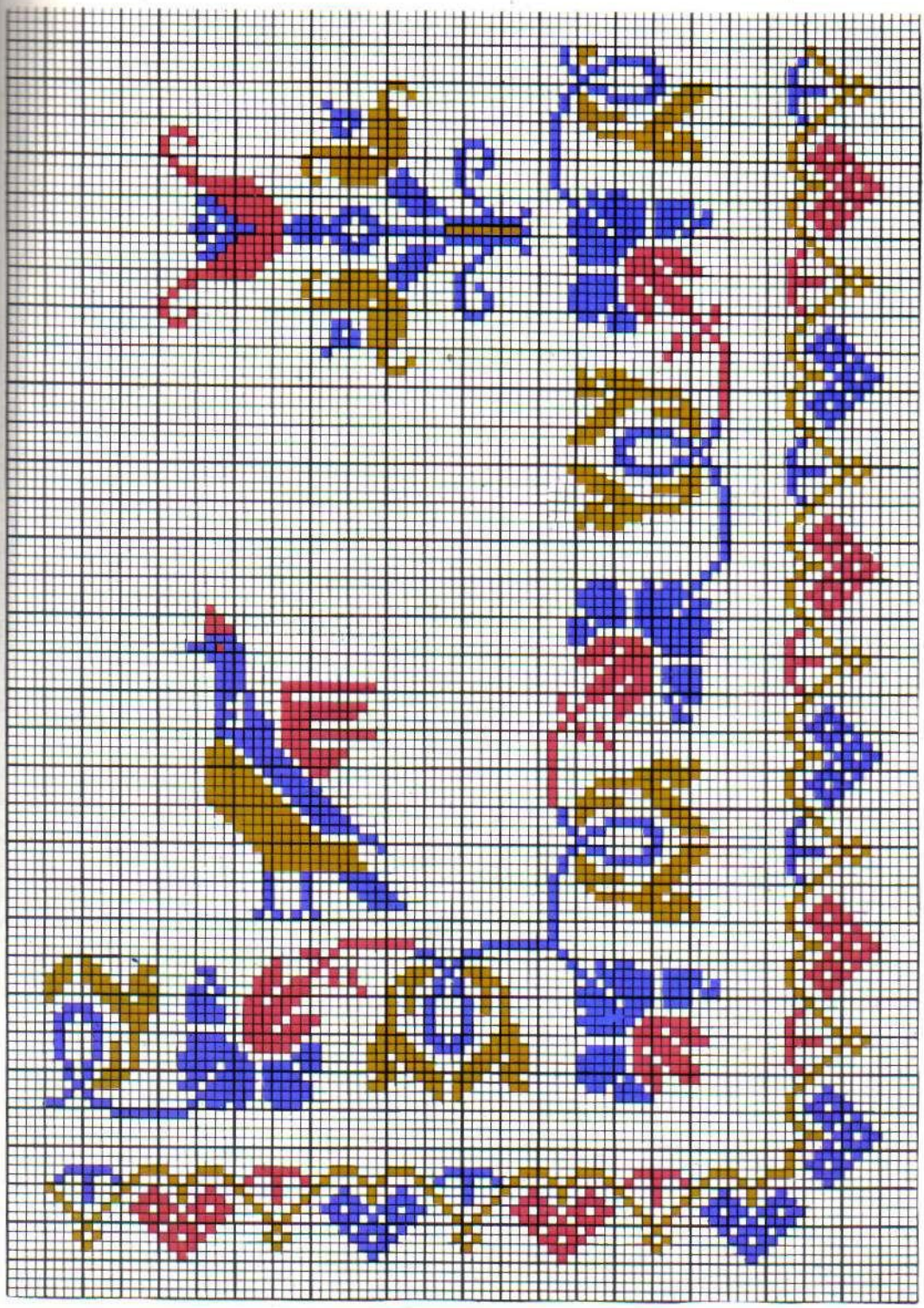

PLANȘA 15. Cusătură pe o față de masă țărănească din comuna Săbădău — Bihor. Această față de masă are două modele marginale, iar în interior păsări și ramuri cu flori.

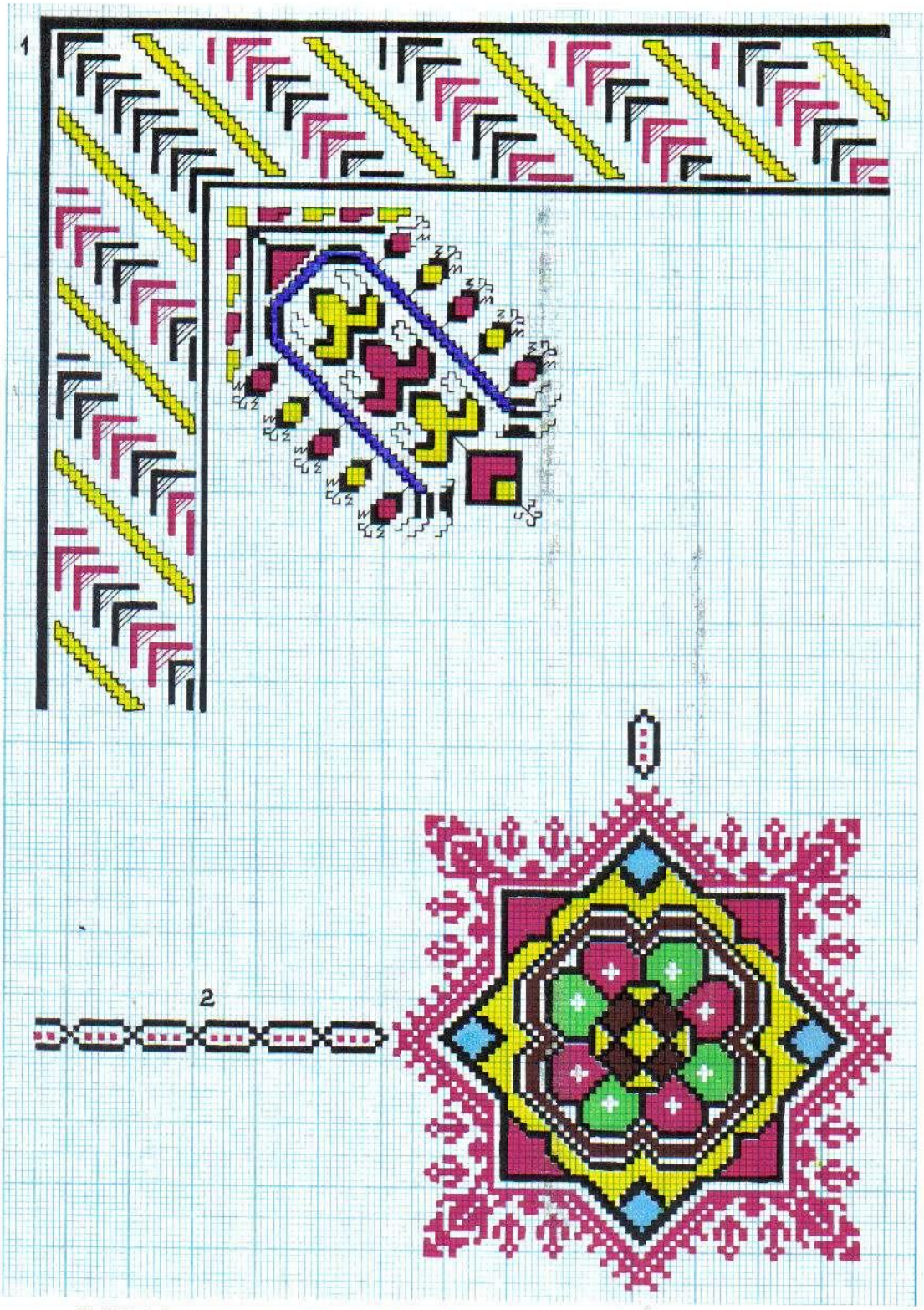

PLANŞA 16. 1) Model pentru milieuri, pernă de ornament, faţă de masă, găsit în Bucovina, Moldova, Muntenia, la începutul secolului XX. L-am văzut lucrat şi cu maro şi bej pe margine. Modelul din colţ lucrat cu maro, umplut cu roşu aprins şi albastru de Voroneţ, avea o deosebită distincţie. 2) Faţă de masă din Fălticeni secolul XIX, lucrată în punct bătrînesc.

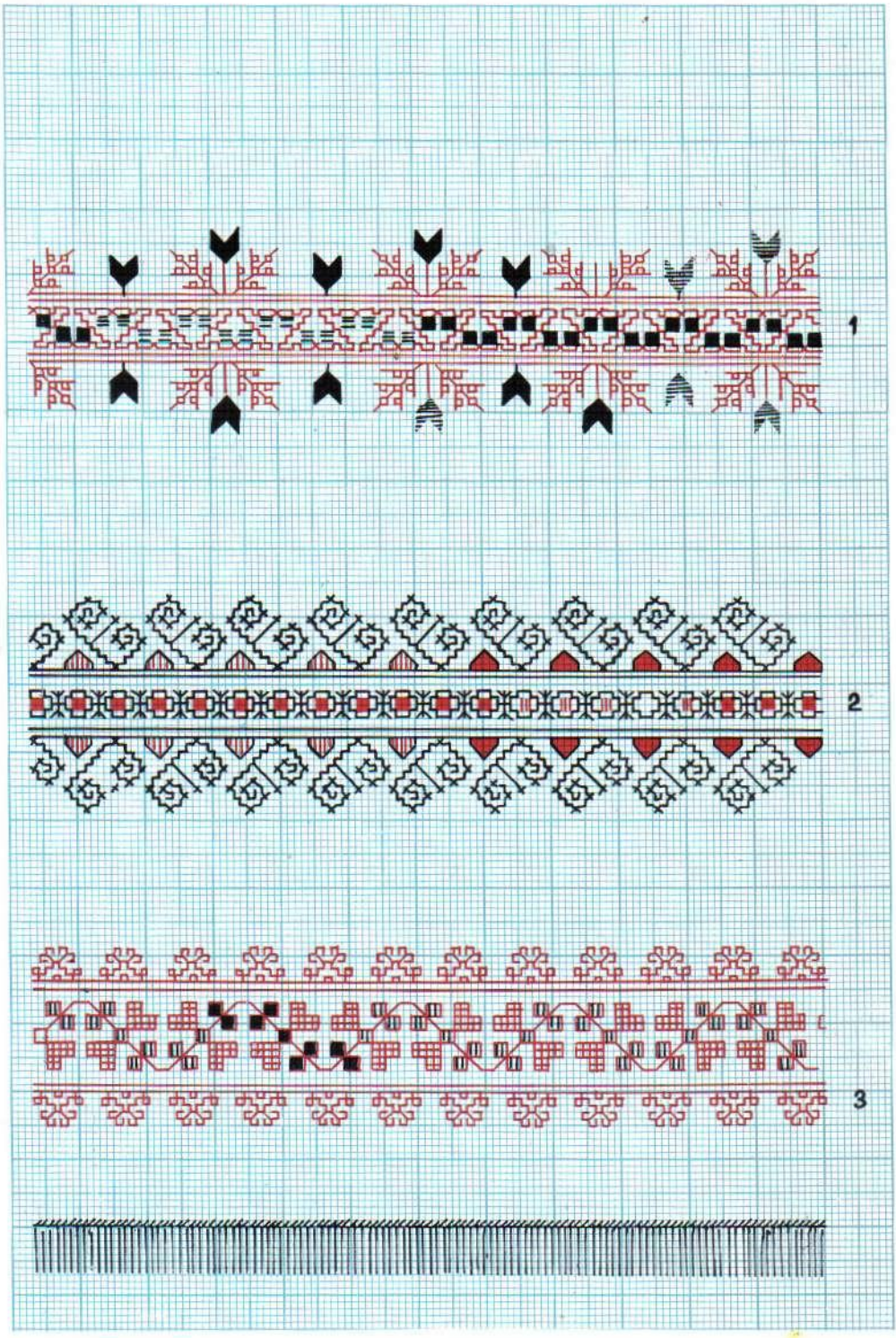

PLANȘA 17. Ștergar din zona Bîrlad, secolul XIX. Este lucrat pe pînză de bumbac țesută în casă, foarte subțire. Cusătura este măruntă, realizată pe două fire, cu un fir de muline. Modelele 1 și 3 au conturul cusut cu roșu și sînt umplute cu negru. Modelul 2, din mijloc, este lucrat cu negru și umplut cu roșu. Este de admirat gingășia lucrăturii realizată din punctul de contur, șatrăngi și punctul de umplutură.

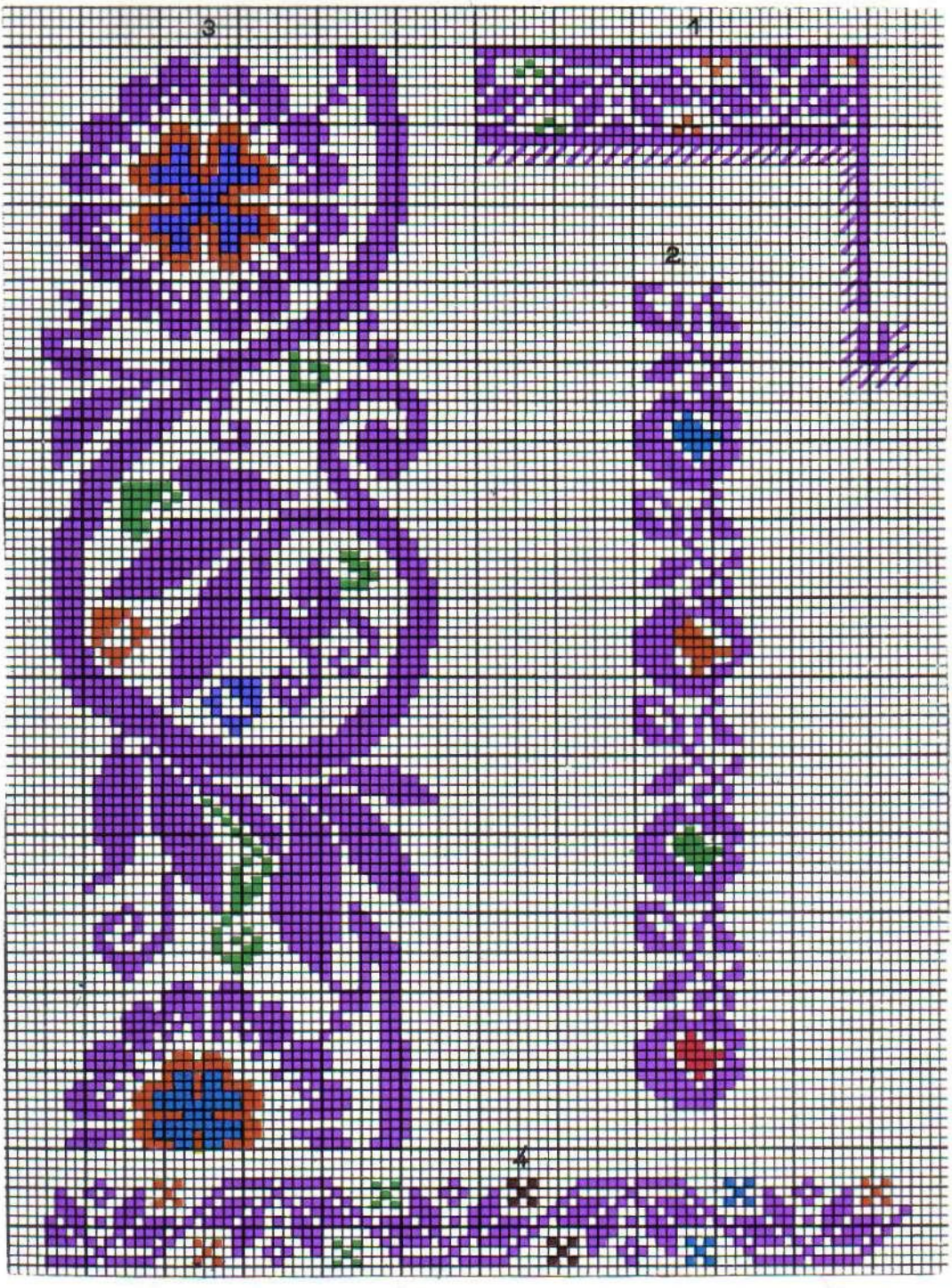

PLANȘA 18. Cămașă femeiască cu guleraș mic și cu deschizătura gurii în față, din secolul XX din subzona Huedin. Este lucrată în cruci. La gura cămășii are ca ornament un șir de jumătăți de cruci. Materialul folosit la cusătură este coton perle de culoare liliachie. 1) Motivul de la ciupag și gura cămășii. 2) Motive florale care împodobesc fața cămășii și însoțesc pe mînecă șirul principal. 3) Flori și frunze stilizate, care pornesc din umăr pînă la baza mînecii, care este liberă și terminată cu 4) același model care împodobește gulerașul, se află și jos la mînecă.

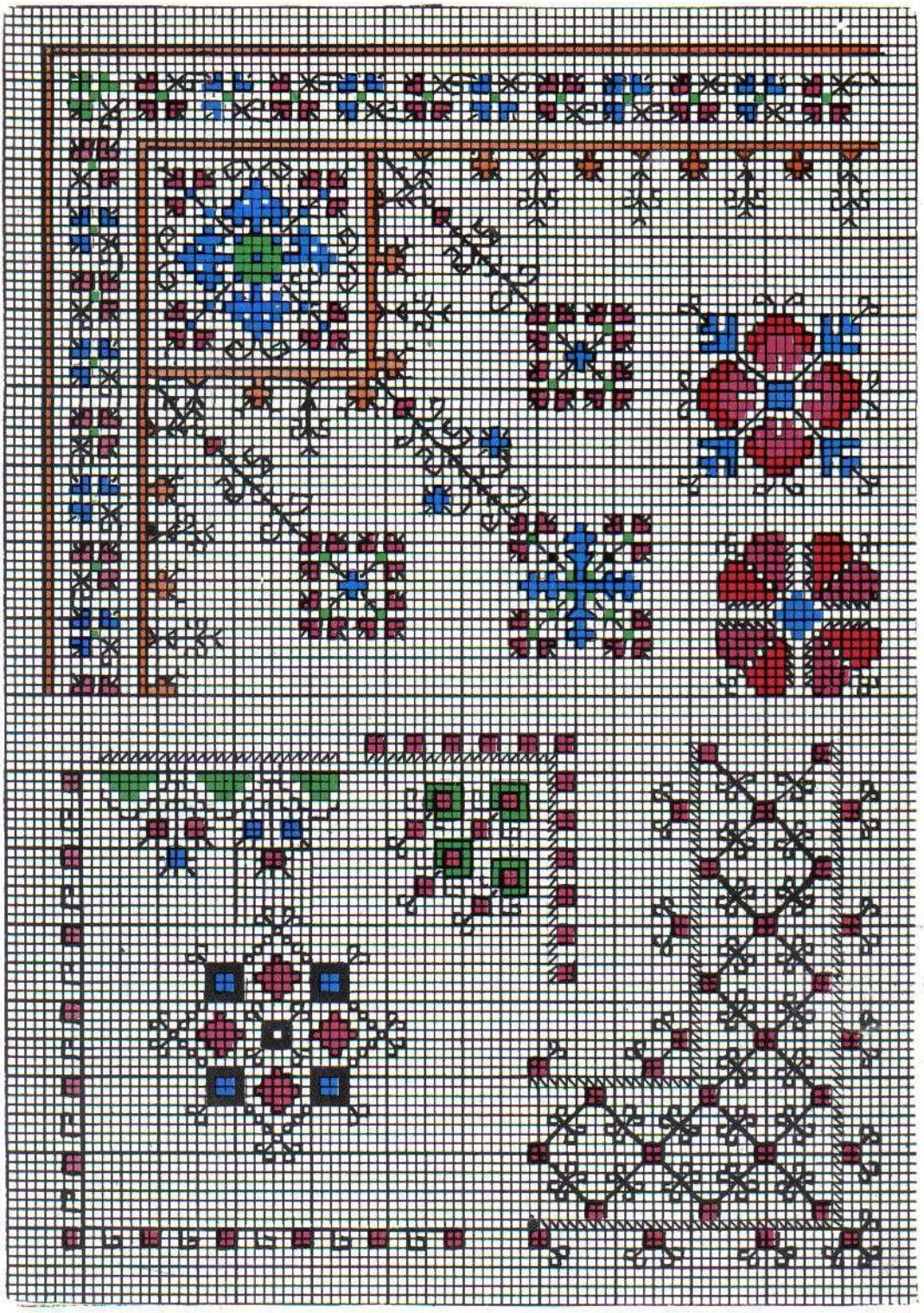

PLANȘA 19. Modele foarte vechi bucovinene pentru ornat milieuri. Toate se pot realiza pe două fețe, folosindu-se punctele indicate pe planșă.

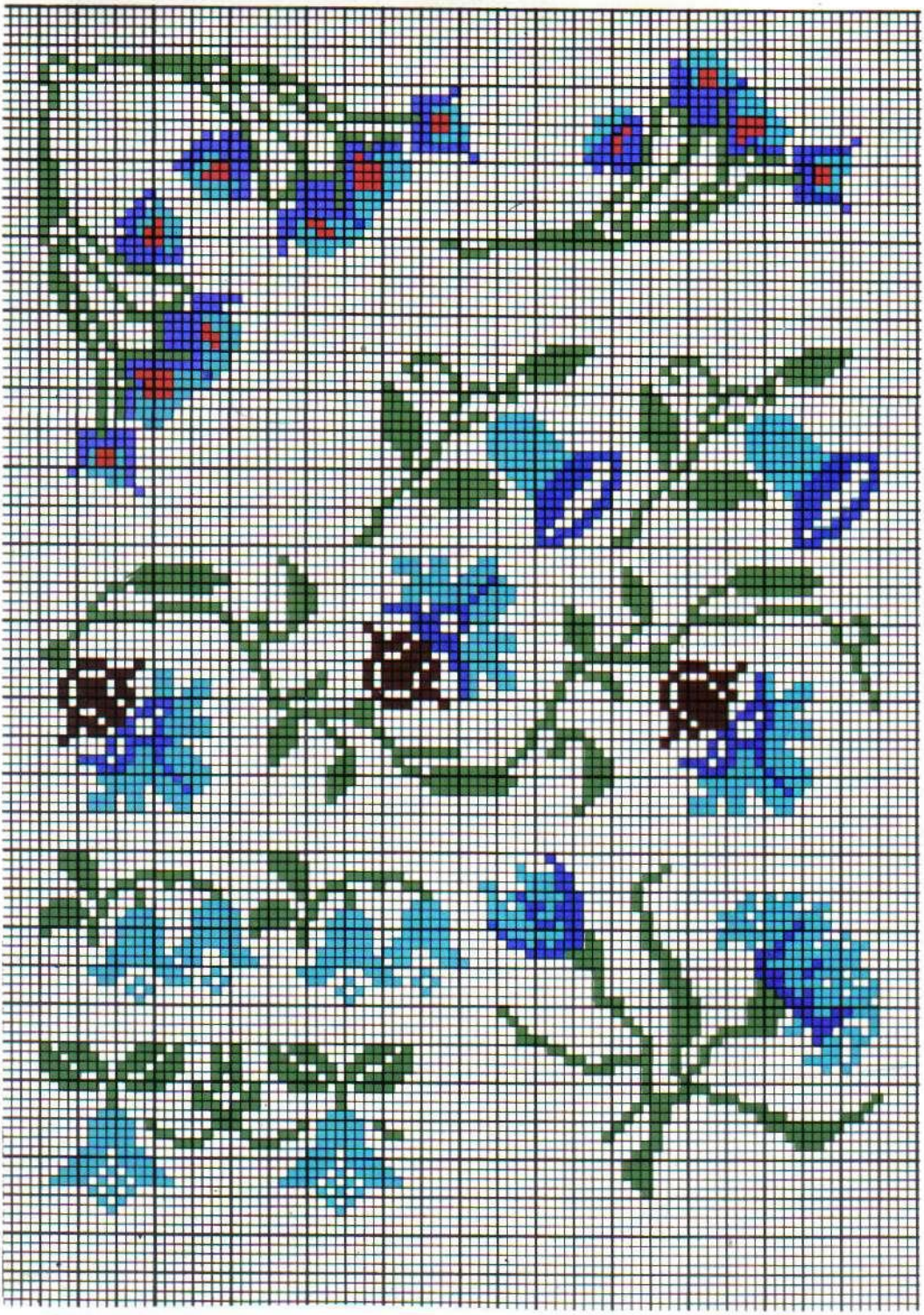

PLANȘA 20. Modele fitomorfe, liber desenate, redate pe planșă în culori. Sînt fel de fel de clopoței și albăstrele.

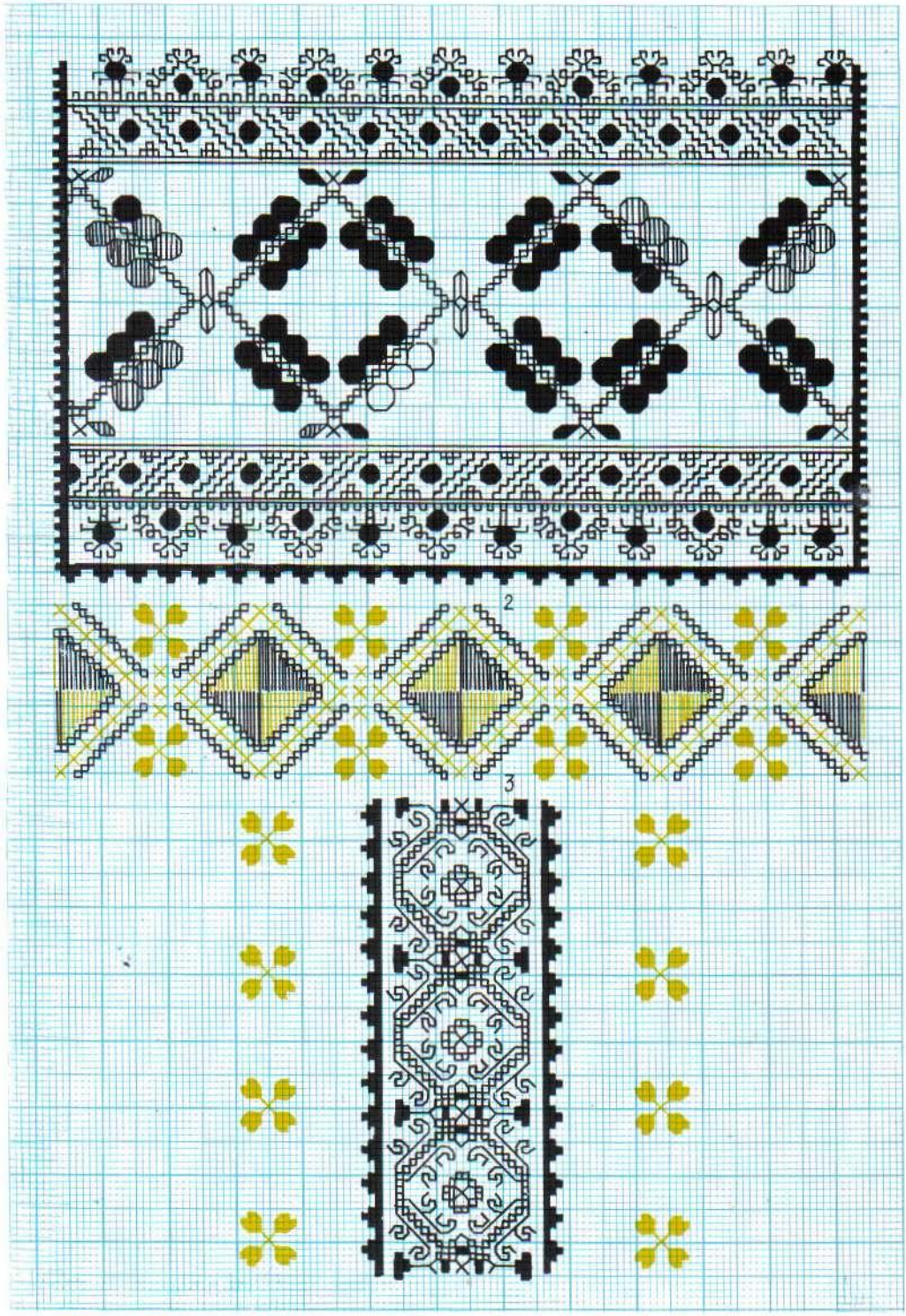

PLANȘA 21. Ie cu brezărău de la sfîrșitul secolului XIX din Botoșani. Este lucrată pe pînză de borangic cu muline negru și galben. 1) Altița este lucrată în punct de contur, doar pe margine are un șir crenelat de cruciulițe. Rotocoalele de la altiță sînt lucrate în punct de contur și umplute tot cu negru, în punct de umplutură: 2) Încrețul, lucrat în șatrângi și punct de umplutură. 3) Rîuri pe mînecă compuse dintr-un ornament central și două șiruri laterale.

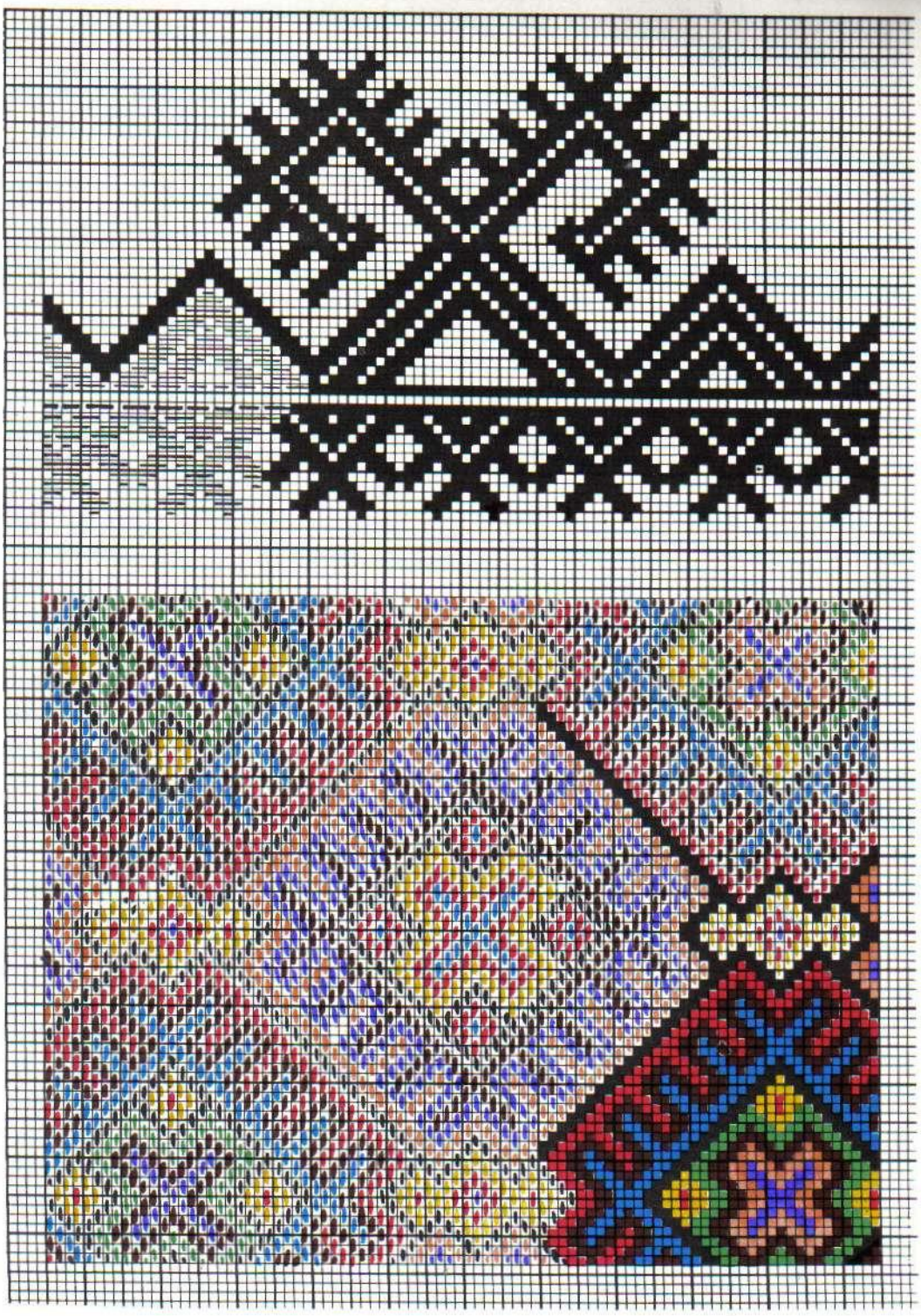

PLANȘA 22. Modele bănățene. 1) Model cusut pe dos — orizontal. Se folosește la cămășile bărbătești. 2) Model cusut tot în punct bănățean, dar vertical și cu cusătura pe dos oblică. Este folosit la iile tinerești. Culorile folosite sînt negru, roșu, galben, puțin albastru și verde. Îmbinarea culorilor dă un aspect de ceva foarte pastelat, gingaș. Iile vechi sînt lucrate pe mînecă compact, ca cele din zona Hunedoara.

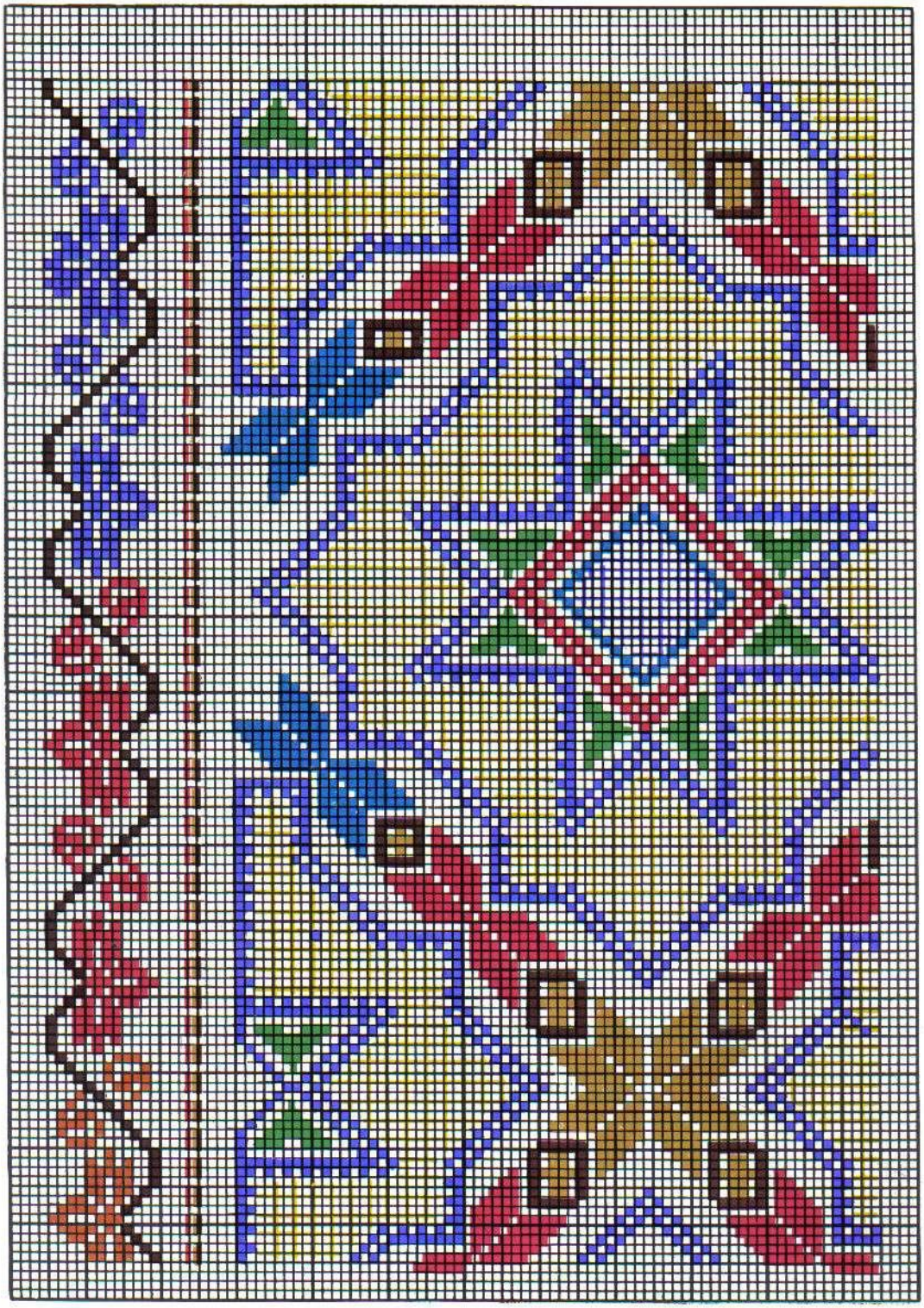

PLANȘA 23. Compoziție bogată realizată din două modele distincte: unul mic pe margine și un model lat cu „tăieturi" în mijloc, lucrat la un căpătîi de pernă din satul Boju — Cluj. Sînt folosite multe culori, iar movul are rol predominant, de contur.

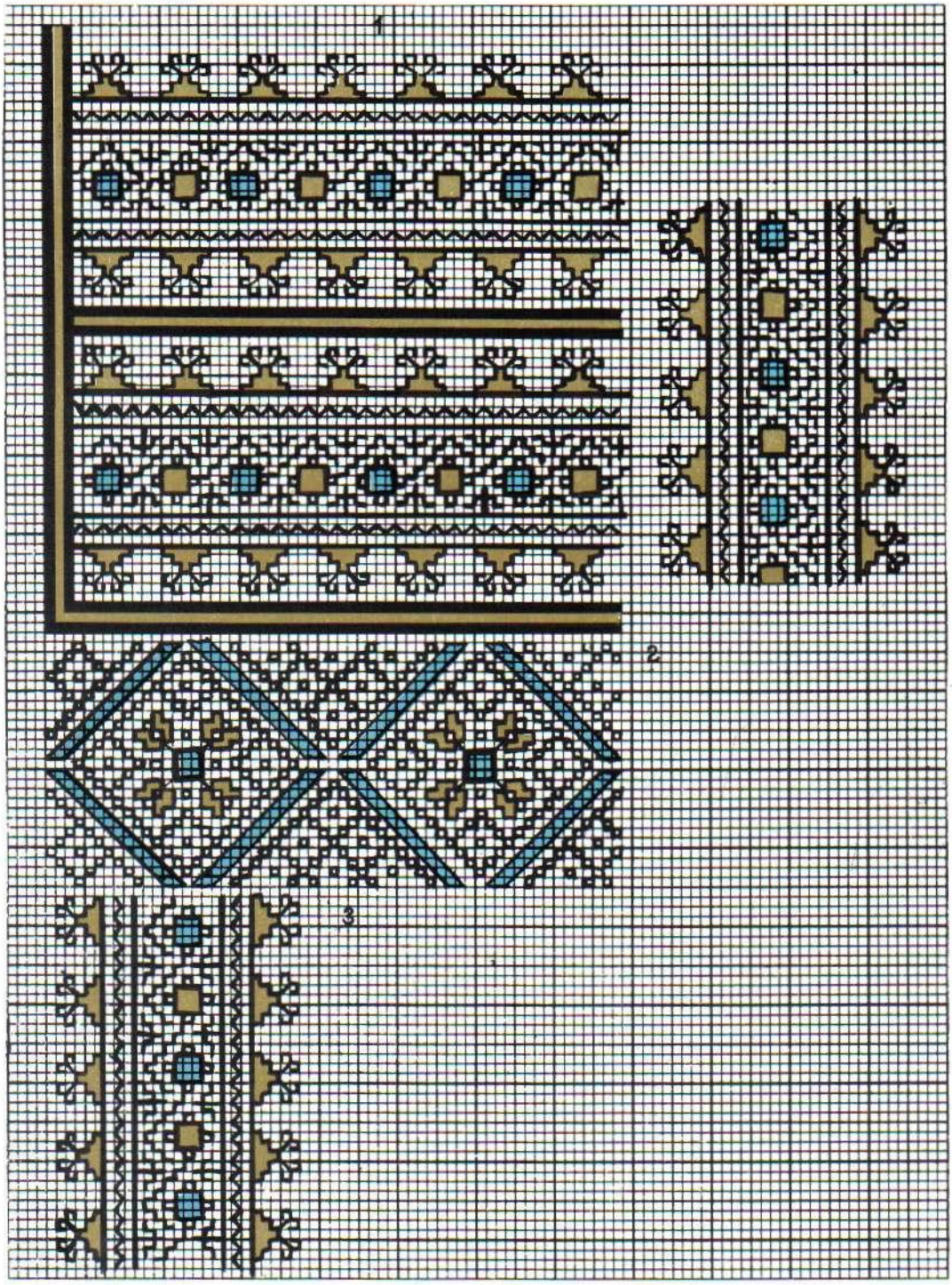

PLANȘA 24. Ie pentru tineret de la începutul secolului XX, zona Neamț. Se remarcă prin cusătura de contur, zigzag, umplutură peste un fir, șatranga și lănțișorul. Cusătura, în ansamblu are o mare finețe și distincție. Culorile predominante sînt: negru pentru contur, albastru deschis și aurul pentru rest. 1) Altița. 2) Încrețul. 3) Rîuri verticale pe mînecă. 4) Rîuri pe cămașă în față și pe spate.

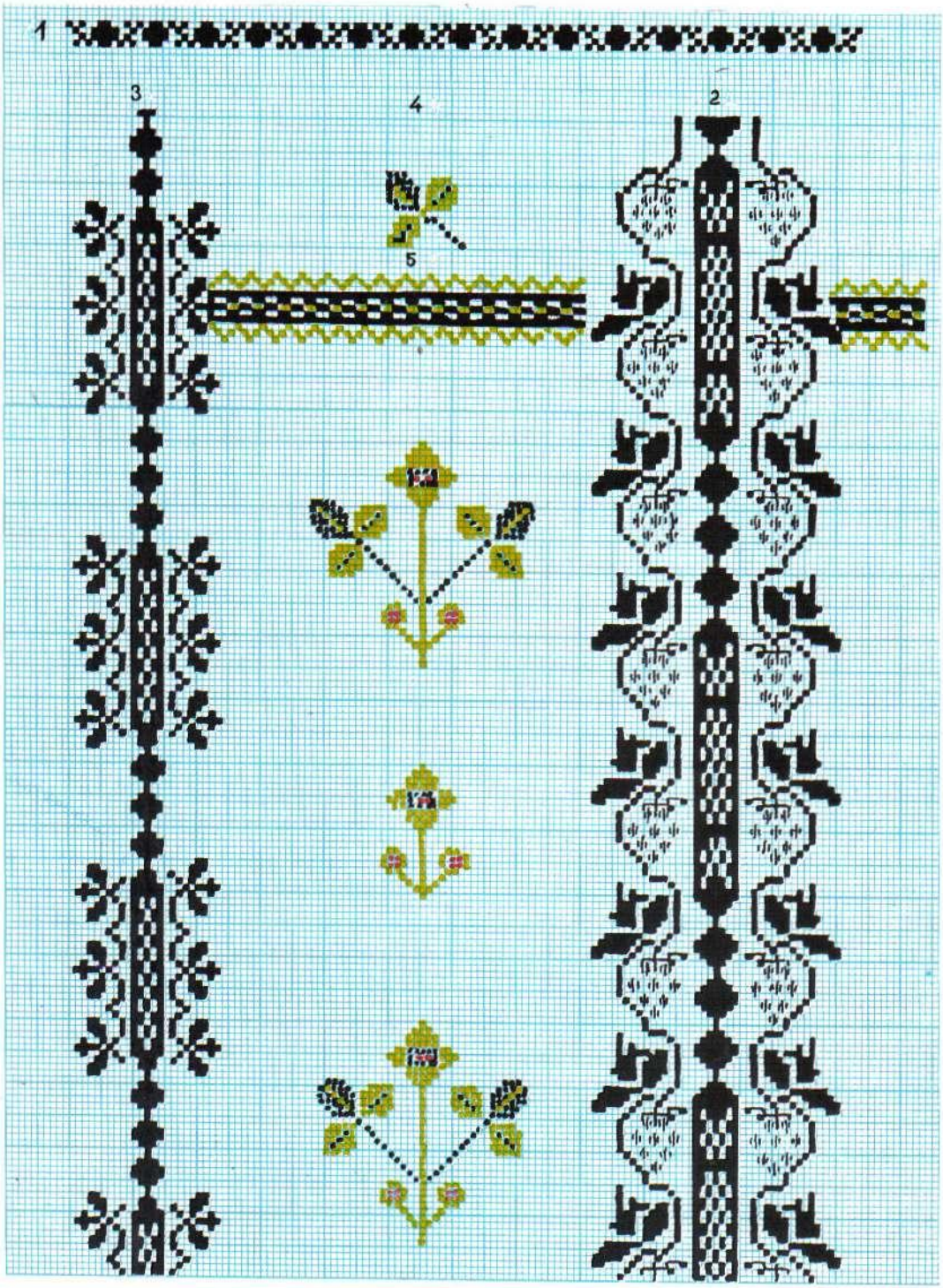

PLANȘA 25. Ornamente pe o ie cu guleraș — ciupag, de la începutul secolului XX din satul Boju — zona Cluj. Pe mînecă se disting: 1) Motiv mărunt, lucrat în cruci, pe guleraș. 2) Un rîu care se aseamănă puțin cu „ciocănelele" sibiene încadrat de o stilizare reușită a viței de vie — boabele de struguri sînt redate doar prin trei împunsături. 3) Rîuri de o parte și alta a motivului din mijloc. Are și el la mijloc ciocănele mărginite de frunze stilizate. 4) Frunze redate cu ajutorul mărgelelor de culoare galbenă, neagră și puțin roșu. 5) Model realizat din cusătură în cruci cu muline negru și un zigzag din mărgele galbene, la înălțimea umărului.

PLANȘA 26. Compoziție geometrică și florală lucrată în cruci, și punctul „peste un fir" cu diverse culori, aflat la căpătîiul unei perne de zestre din Moldova de nord

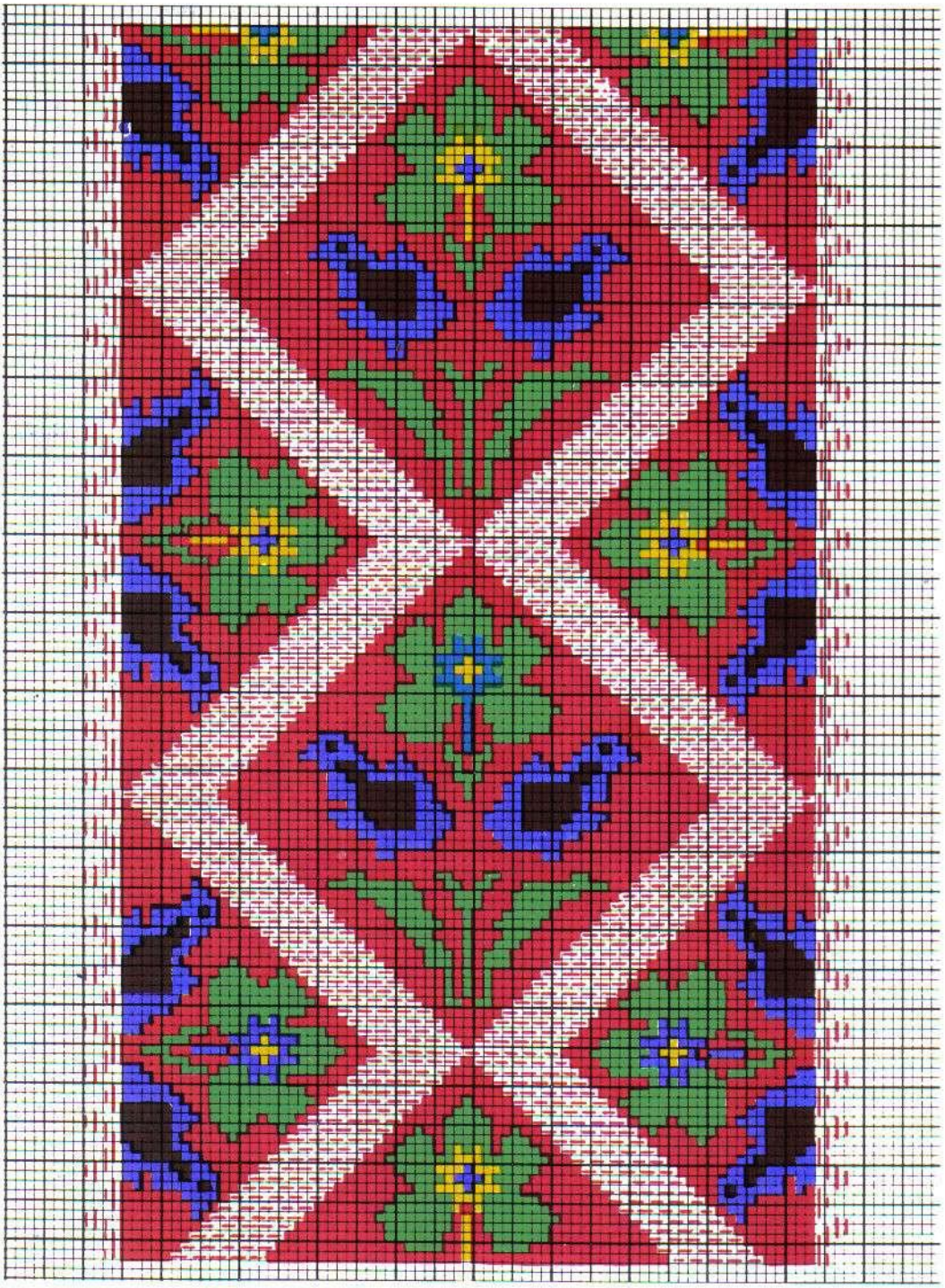

PLANȘA 27. Mîneca unui costum de „Pădureancă" — Hunedoara din secolul XIX. Este lucrată din pînză groasă de cînepă sau bumbac. Ornamentul de pe mînecă este cusut compact folosindu-se punctul bătrînesc, punctul buclat, punctul peste un fir. Pentru cîmp este folosită culoarea roșie la fete și femei tinere, negru pentru femeile bătrîne. Florile și frunzele au diverse culori.

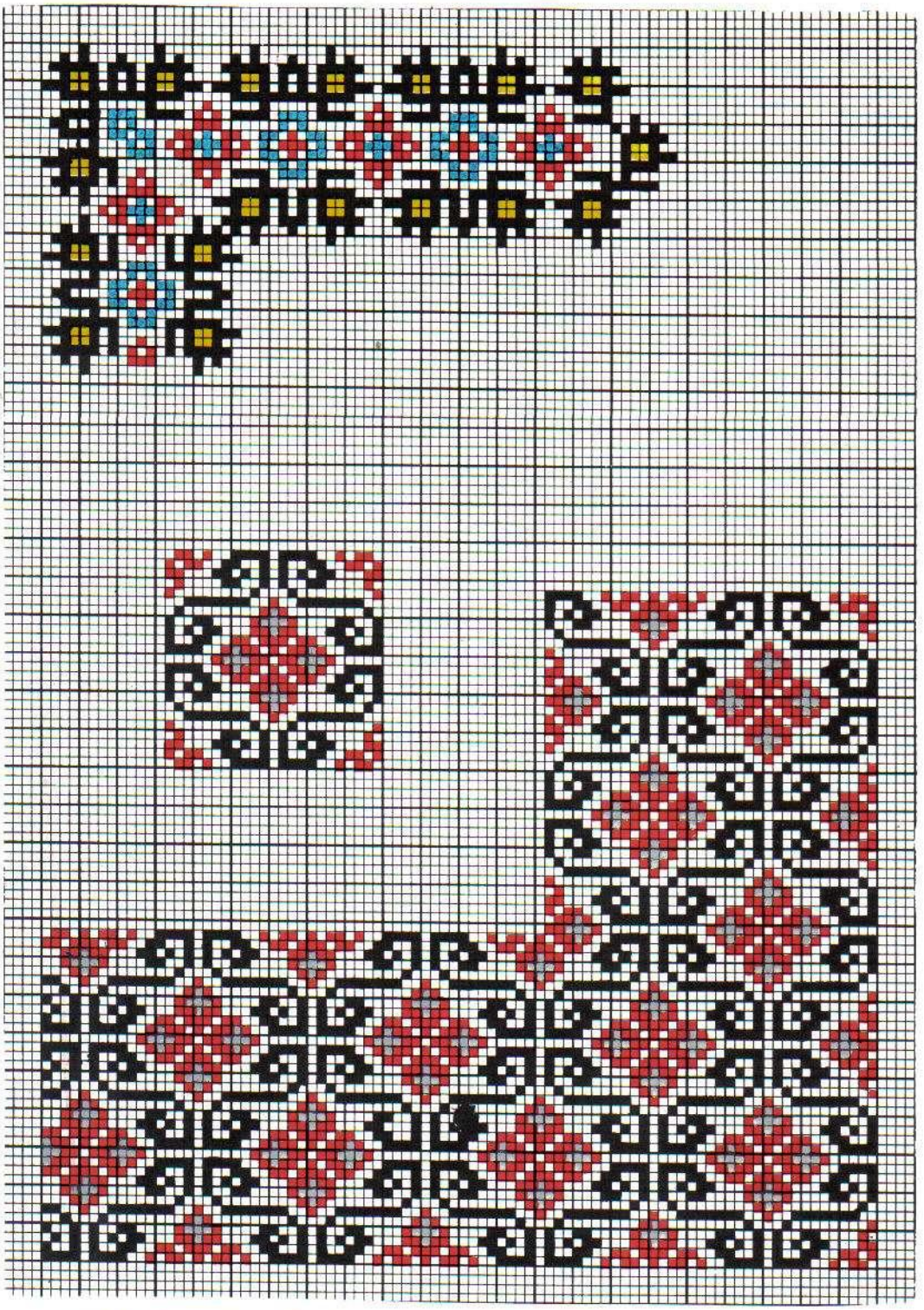

PLANȘA 28. Cusături vechi de ii, folosite pentru fețe de masă. 1) Model din Bistrița Năsăud, găsit pe o năframă de borangic. Este lucrat în cruci. Culorile folosite sînt negru, roșu, galben-auriu și albastru. 2) Milieu, la care s-a folosit model de ie din județul Ilfov. Pe lîngă culoarea neagră și roșie s-a folosit firul metalic argintiu.

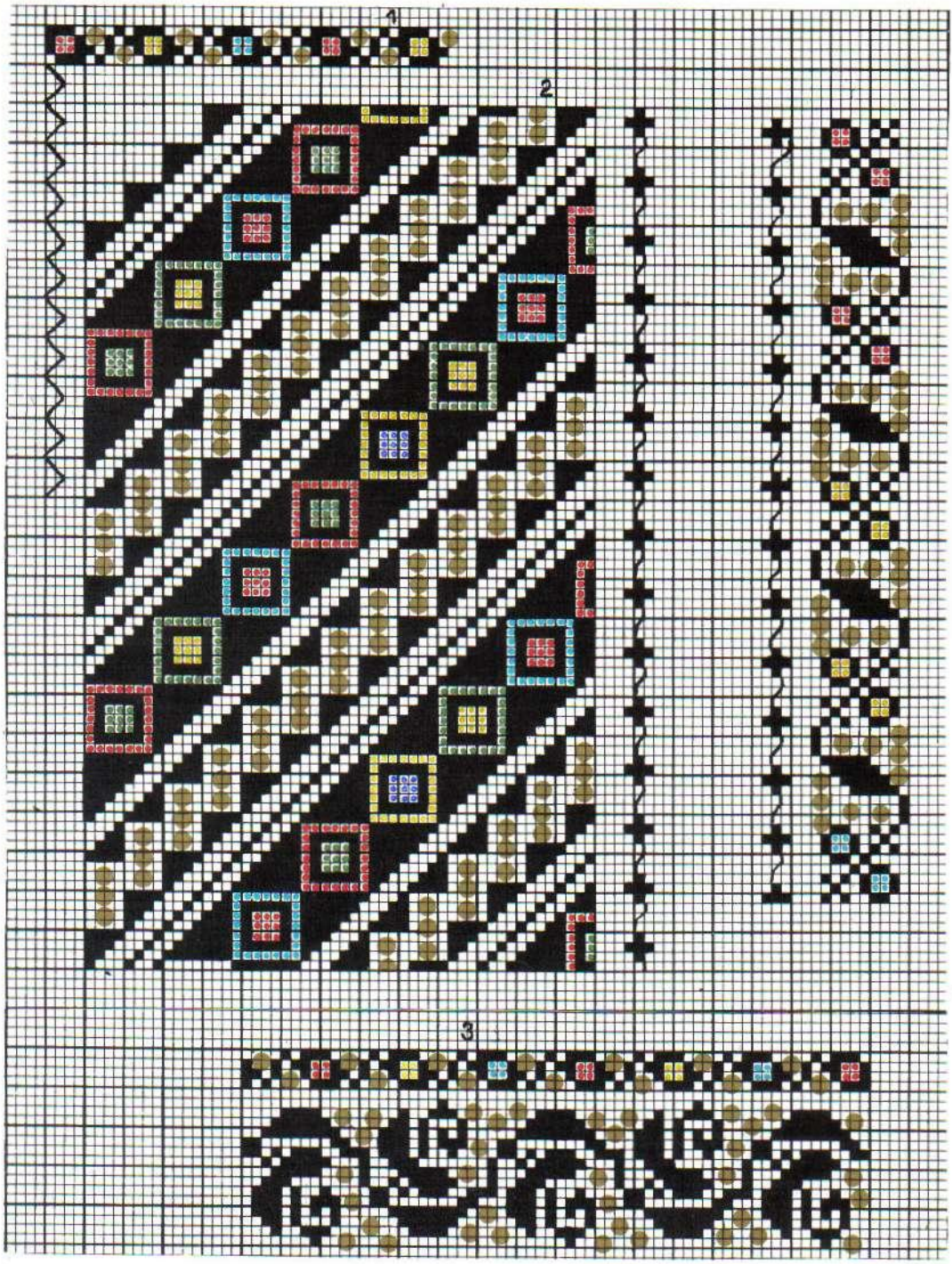

PLANȘA 29. Cămașă femeiască de la sfîrșitul secolului XIX din comuna Budieni județul Gorj. Este cusută pe pînză groasă de in, folosindu-se punctul bătrînesc — românesc iar ața folosită este un bumbac negru mai gros, mărgele colorate și fluturi — paiete. Are un guler îngust care fixează și susține mulțimea creșturilor de la cei doi piepți, spate și mîneci. 1) Modelul pe guleraș. 2) O broderie lată de 11 cm pe piept, de o parte și alta a deschizăturii cămășii. 3) Manșeta, numită în această zonă „gulerul cămășii". 4) Broderia de la spate, foarte aproape de mînecă, nu spre mijlocul spatelui care este acoperit de vestă. Pe mîneci se află aceeași broderie geometrică în diagonală, lată de 30 cm care începe aproximativ la 8 cm de la guler și se termină chiar la manșetă. Apare pe o tăblie compactă, bogat ornamentată și cu o cromatică vie datorită mărgelelor de diferite culori și a paietelor care îi dau strălucire și o notă de bogăție.

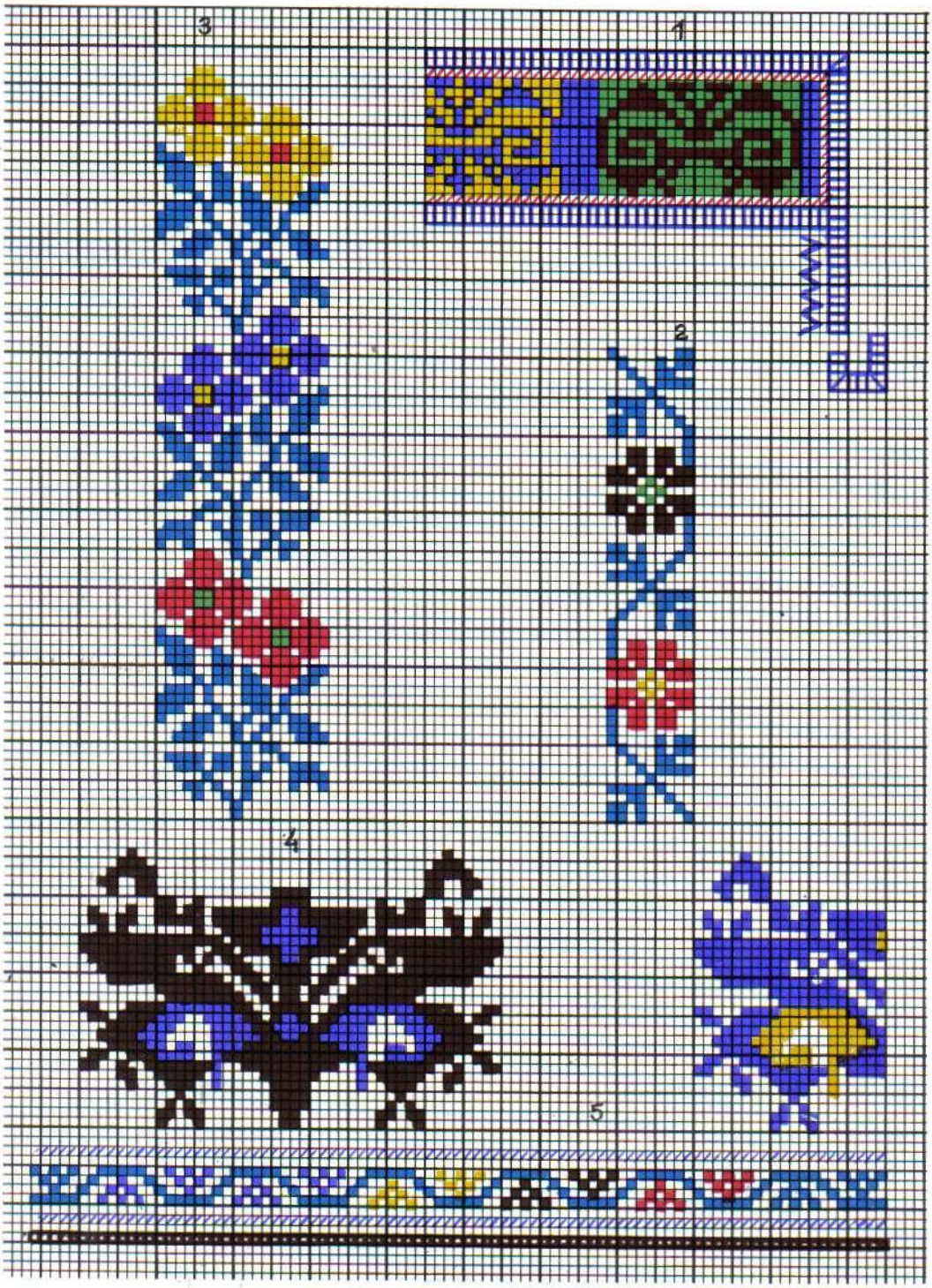

PLANȘA 30. Cămașă de bărbat secolul XX, Huedin — Cluj. Se caracterizează printr-un colorit bogat și viu. 1) Gulerul, la care se observă festonul pe margine și gura cămășii ornată doar cu zigzaguri. 2) Motiv floral, pe cămașă, peste umăr. 3) Motiv cu flori viu colorate, cusut pe mînecă, tot la umăr. 4) Motiv care decorează partea de jos a cămășii.

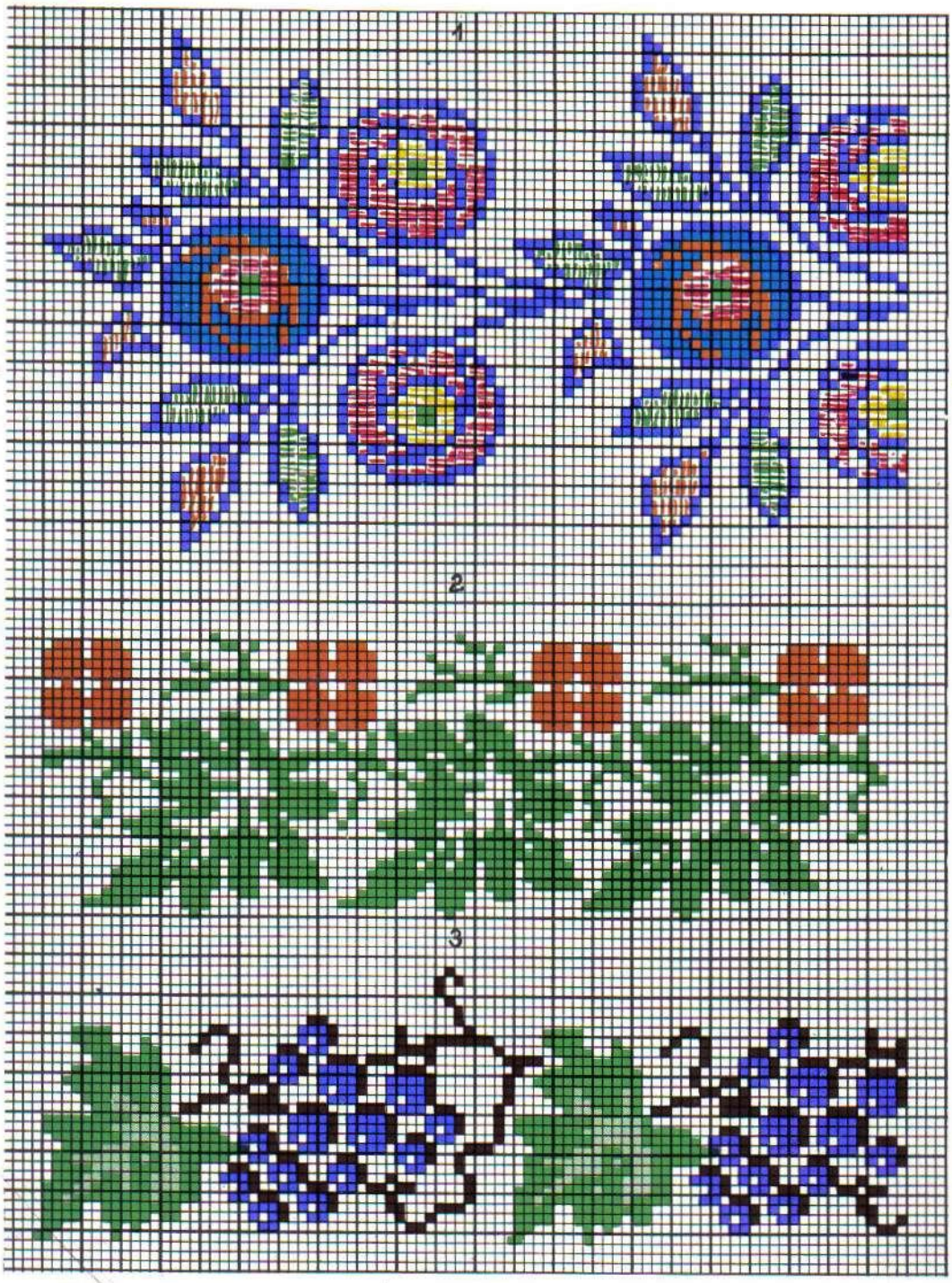

PLANȘA 31. Motive florale pe ștergare din diferite zone. 1) Ștergar de la sfîrșitul secolului XIX din Săbădău — Bihor. Are o lucrătură aparte. Conturul florilor este lucrat în cruci cu bumbac mai gros, albastru. Umplutura este realizată cu cusătura „peste un fir" respectîndu-se modelul. 2) Flori și frunze de dovleac, cusute pe un ștergar din Tulcea. 3) Frunze și boabe de struguri lucrate pe ștergarele din zona Iași.

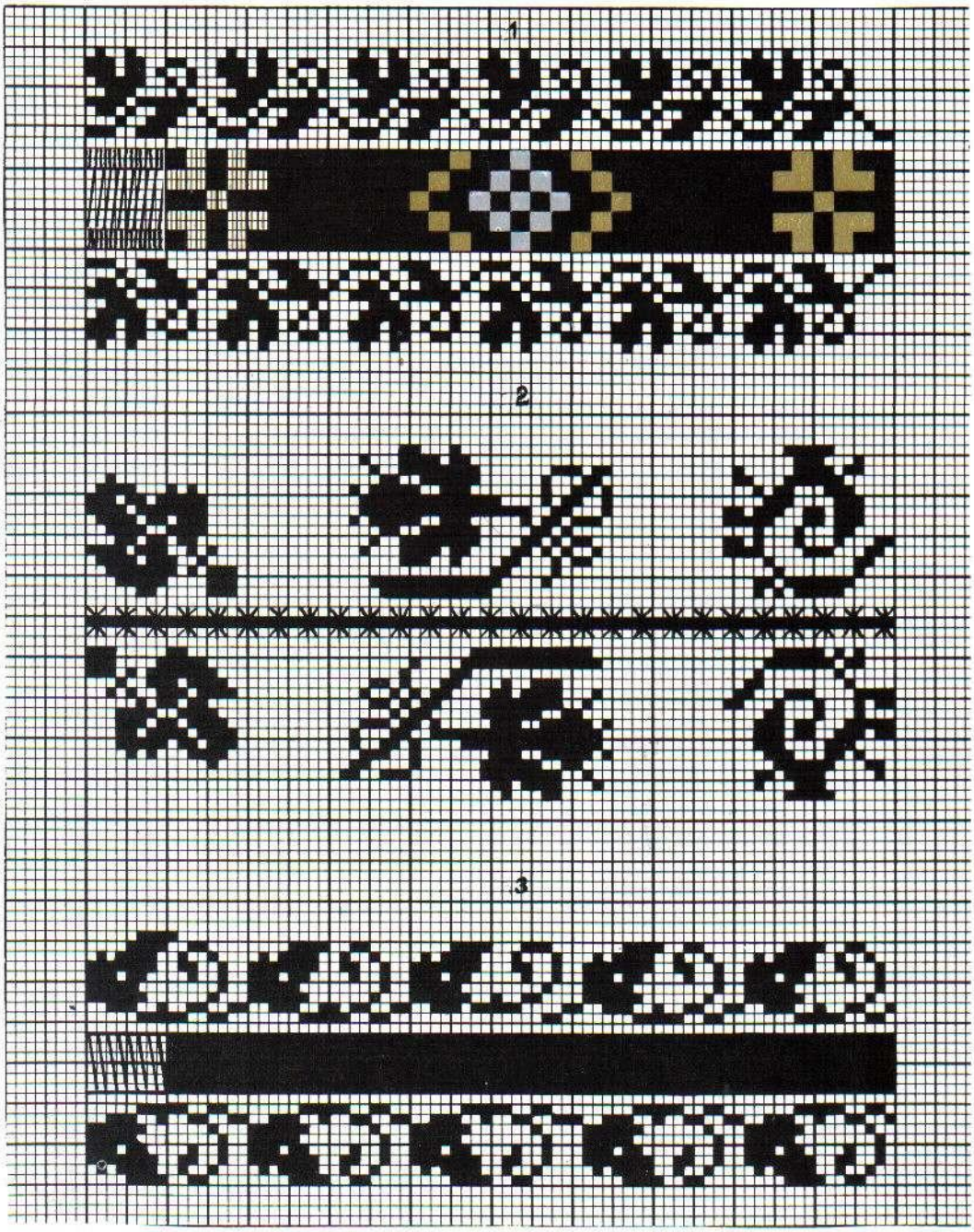

PLANȘA 32. 1) Model pe cămașă femeiască din zona Sibiu, lucrat pe șifon. Este cusut cu negru, doar la punctul de „ciocănele" are fir metalic — aur și argint. Punctul de „ciocănele" la acest model are marginea lucrată în punctul „peste un fir", apoi cruci lungi petrecute după un singur fir din cusătura de pe margine.

Florile care îngrădesc lanțul de ciocănele sînt lucrate în cruci, mărunt, pe două fire.

2) Model pe cămașă din zona Tîrnave — lucrat pe șifon, nu în rîuri ci peste cot.

3) Model de cămașă din zona Făgăraș, lucrat pe pînză de borangic. Floricelele de pe margine sînt lucrate cu muline negru. Punctul de ciocănele este lucrat din cruci prelungite.

PLANȘA 33. Ștergar din comuna Moneasa județul Arad, țesut pe la anul 1850.
Interesant la acest ștergar este faptul că la un capăt are un model, iar la celălalt, altul. La țesut a fost folosit firul de bumbac gros în culorile roșu, negru și portocaliu.

PLANȘA 34. Motive fitomorfe pe ștergarele de la începutul secolului XX. 1) și 2) Motive cusute în cruci pe ștergarele din Bîrlad. 3) Flori cusute pe un ștergar din Roșnov — Neamț. 4) Struguri lucrați cu muline negru și frunze cu cîrcei de viță lucrați cu muline roșu, aflate pe un ștergar vechi din Bîrlad.

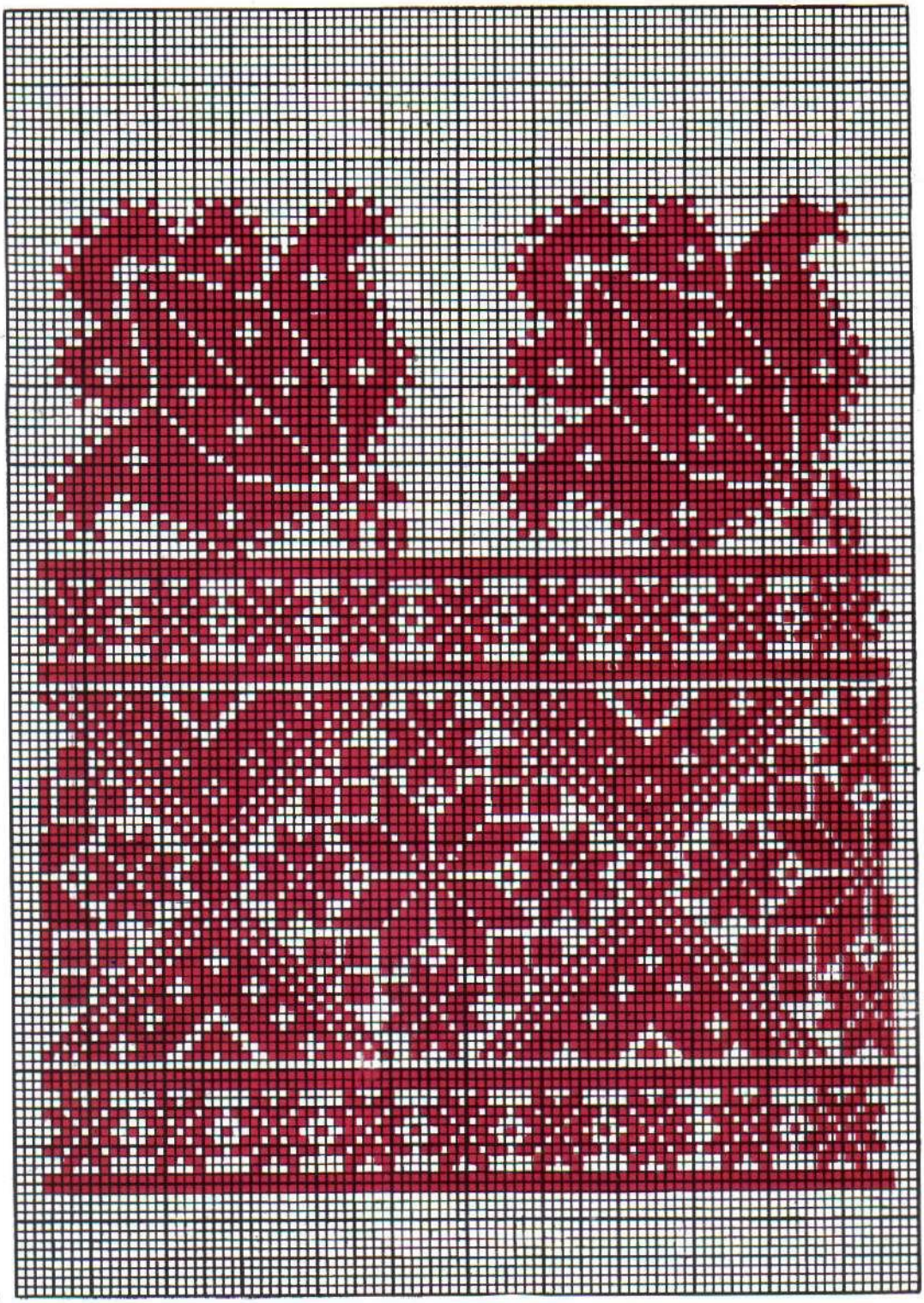

PLANȘA 35. Compoziție ornamentală, întîlnită la populația săsească din Ardeal.

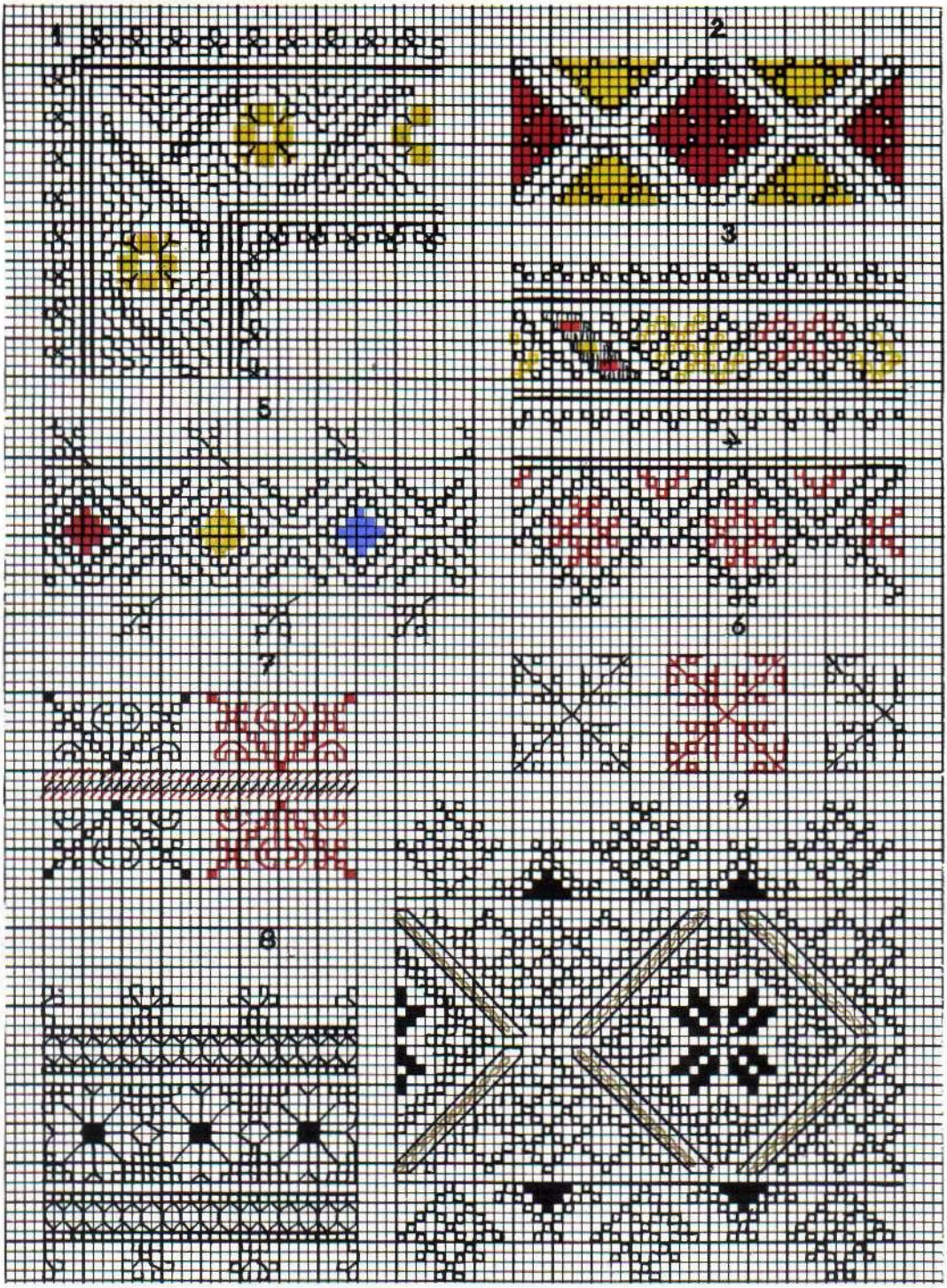

PLANȘA 36. Cusătura „șatranga" găsită în modelele 1 și 2 pe năframe din Bîrlad, 3 și 4 extrase din „Cusături românești" ale Minervei Cosma, Timișoara 1904. 5) Model găsit în satul Boju — Cluj, lucrat pe un șervețel — năframă din anul 1900. 6) Rîuri pe o ie din Mălăești zona Dolj. 7) Rîuri de pe o ie de la sfîrșitul secolului XIX din zona Vlașca. 8) și 9) Modele pentru cămăși bărbătești extrase din „Izvoade de cusături naționale" ale învățătoarei Victoria Gh. Grigorescu din Maia — Ilfov, editura Cartea Românească.

Le-am redat nu numai pentru punctul „șatranga" folosit, ci mai mult pentru gingășia și frumusețea lor în ansamblu. Cere mai multă muncă decît crucile dar, are mult mai multă finețe. Punctul „șatranga" se realizează ușor pe două fețe.

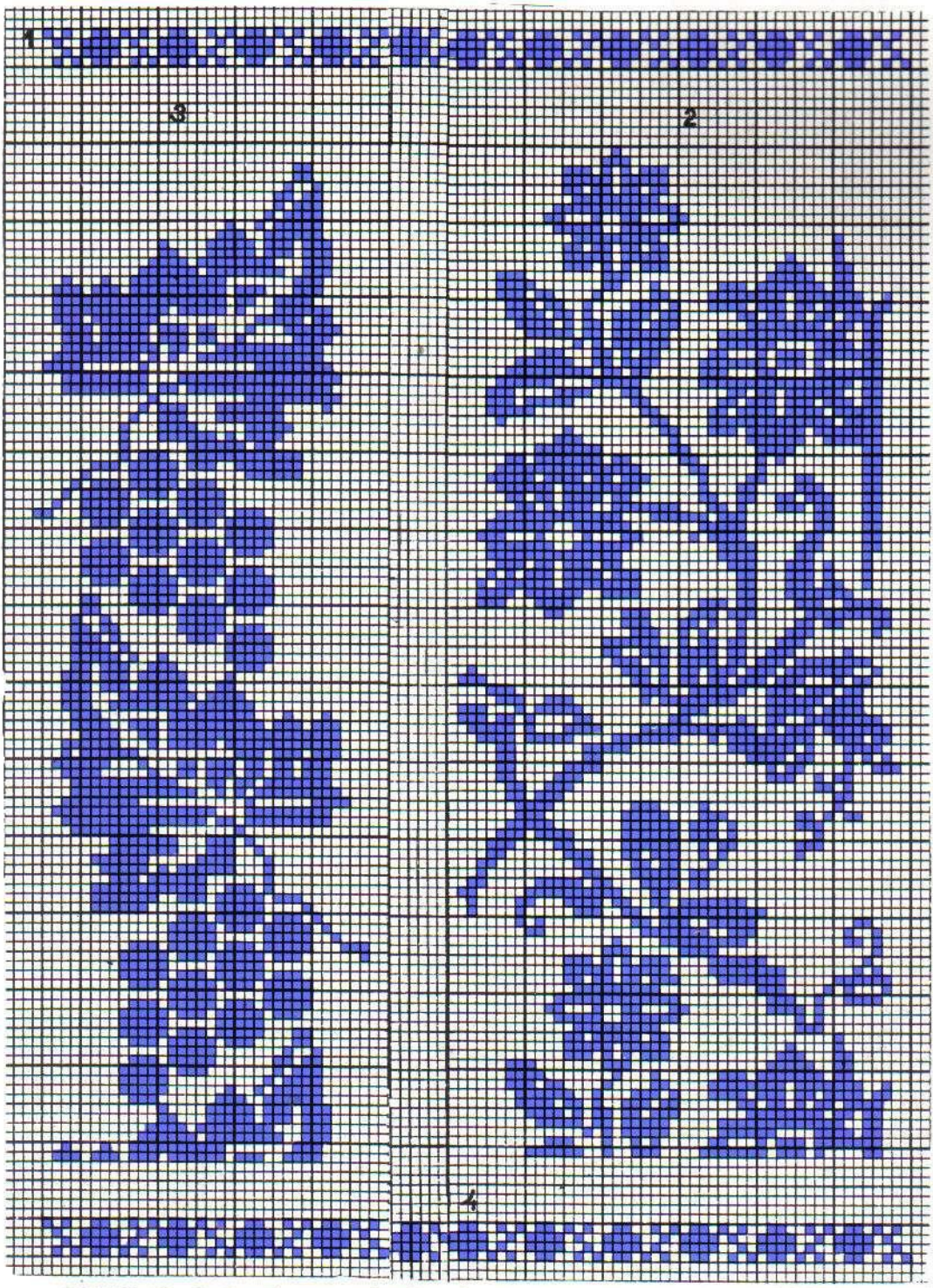

PLANȘA 37. Cusătură în cruci cu bumbac albastru pe o ie cu ciupag din secolul XX din satul Boju — zona Cluj.

1 și 4) Motiv de ornament pe guleraș și jos la mînecă, care este liberă. Mîneca este împodobită cu trei rîuri, care pornesc de la umăr și pînă la baza mînecii. 2) Modelul central, realizat din stilizări de frunze și flori. 3) De o parte și alta a modelului central se află două rînduri de frunze și struguri liber desenate.

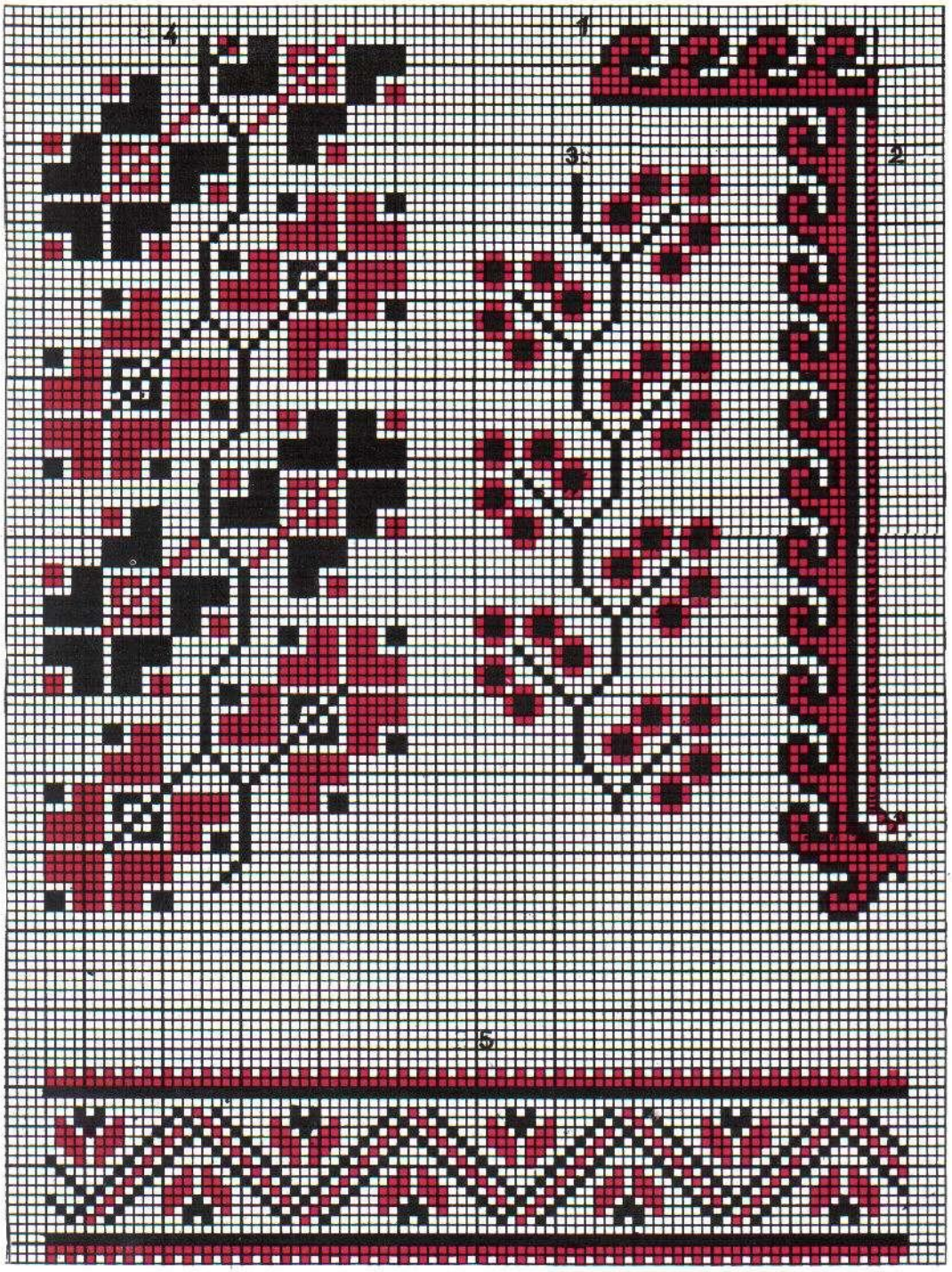

PLANȘA 38. Cămașă pentru băiat, secolul XX, zona Cluj. Este lucrată în cruci, pe pînză de bumbac. Culorile folosite sînt negru și roșu. 1) Gulerul drept, brodat cu „coarnele berbecului". 2) Gura cămășii brodată la fel. 3) Șir de „flori aplicate" executate de la guler pînă la piept. 4) Ornament tot din „flori aplicate" pe mînecă, peste umăr. 5) Motiv geometric jos la mînecă și la poalele cămășii.

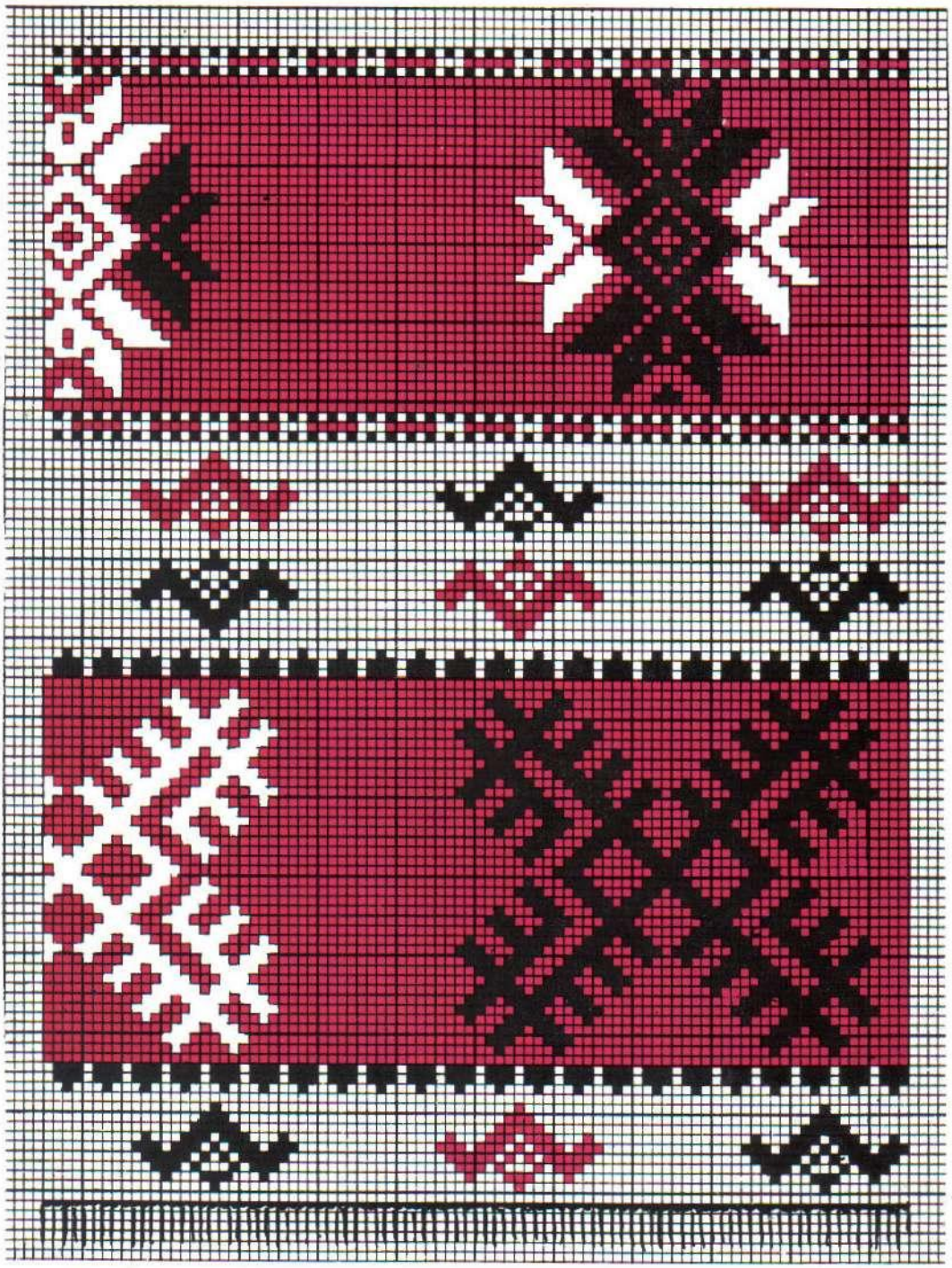

PLANȘA 39. Ștergar bătrînesc de la începutul secolului XX din zona Cluj, este realizat pe o țesătură de bumbac mai plină. La capete, ștergarul are dungi țesute în culoarea roșie. Pe spațiile albe sînt cusute motive stilizate de frunze lucrate cu „bumbac țărănesc" de culoare roșie și neagră, iar pe spațiile roșii apar motive geometrice specifice acestei zone, lucrate tot cu bumbac gros de culoare albă și neagră în punctul „peste un fir".

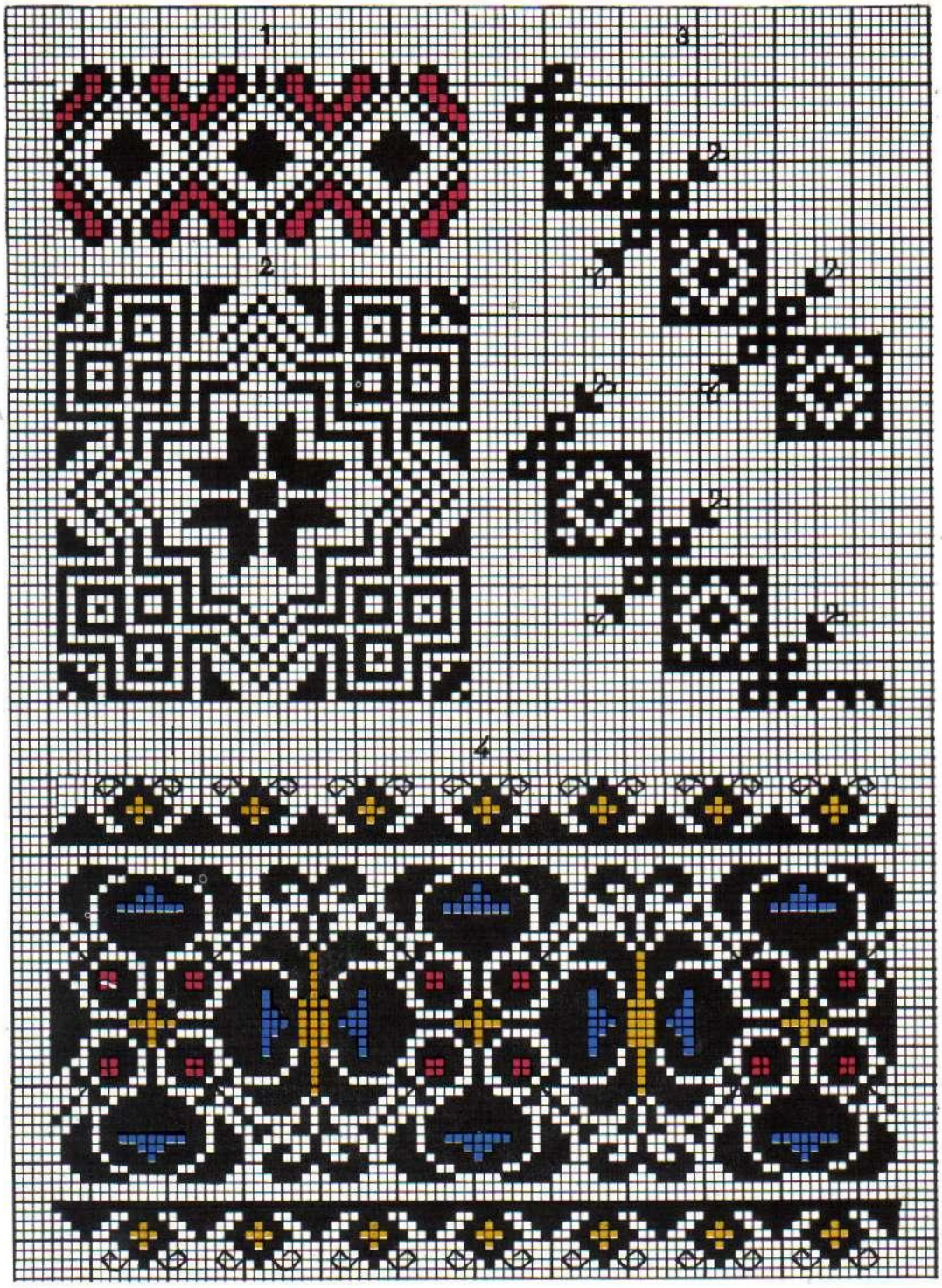

PLANȘA 40. Galoane de cusături din Suceava. 1) Cusătură pe o cămașă de băiat. 2) Model folosit la cămăși, dar și la șervețele. 3) Rîuri costișate, folosite pentru cămășuțe de fetițe. 4) Broderie pentru cămașă bărbătească. Se observă introducerea altor culori, pe lîngă culoarea dominantă — negru.

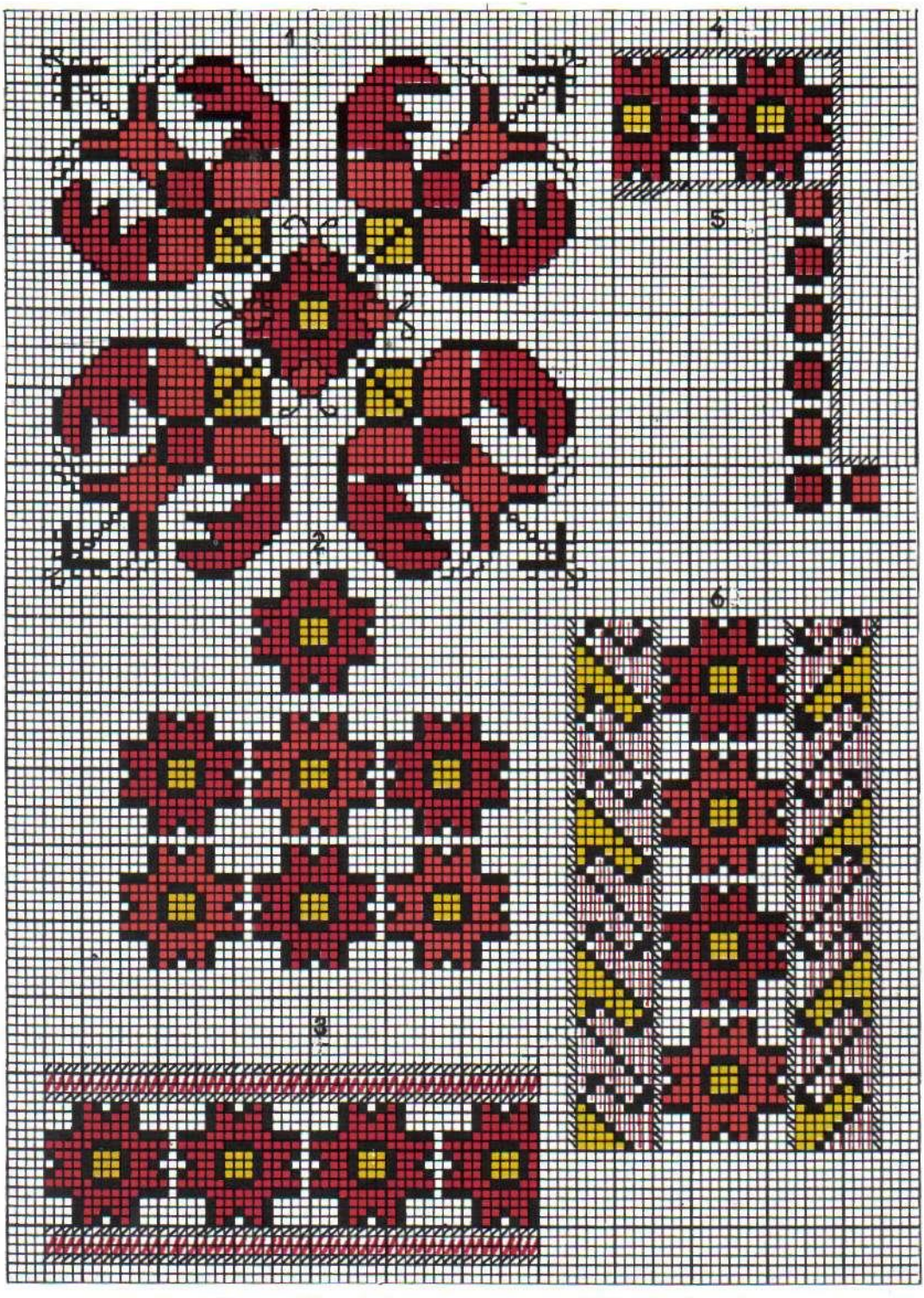

PLANŞA 41. Ie din zona Vîlcea de la sfîrşitul secolului XIX începutul secolului XX. 1) Altiţa. 2) Rîuri. 3) Manşeta. 4) Guler. 5) Gura cămăşii. 6) Piept.

La această ie s-au folosit mai multe puncte bătrîneşti: crucea, jumătate de cruce, punct de umplutură peste două fire, punct de contur şi linii, printre rînduri, din punctul înaintea acului. Culorile folosite: negru, două nuanţe de roşu şi galben. Modelele 1 şi 2 de la această ie se pot folosi cu bune rezultate la feţele de masă.

PLANȘA 42. Ștergar bătrînesc de la începutul secolului XX din zona Cluj. Este realizat pe o țesătură de bumbac mai plină. La capete, ștergarul are dungi țesute în culoare roșie. Pe spațiile albe sînt cusute motive geometrice stilizate, lucrate cu „bumbac țărănesc" de culoare roșie si neagră. Pe spațiile roșii sînt cusute cu „bumbac țărănesc" roșu și negru, modele specifice zonei.

PLANȘA 43. Cusături maghiare din Ardeal. Aceste cusături sînt lucrate exclusiv în cruci, folosindu-se culoarea roșie. 1) Reprezintă un ștergar cu păsări și ramuri înflorite, cusute cu bumbac roșu. 2) Model pentru căpătîi de pernă sau ștergare. 3) Model pentru ștergare.

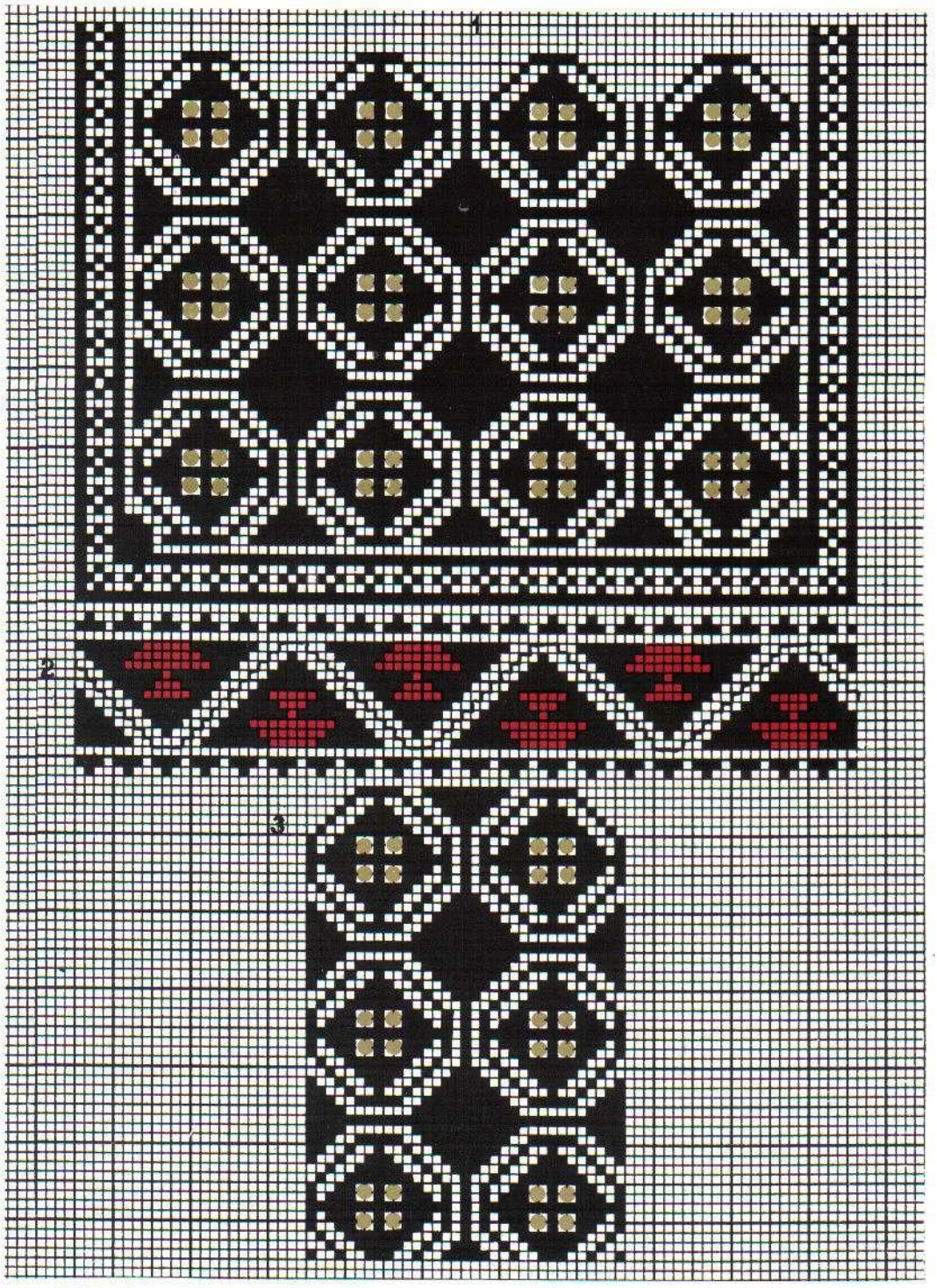

PLANȘA 44. Ie de la sfîrșitul secolului XIX din zona Gorj. Cămașa este lucrată din pînză de bumbac țesută în casă. Este brodată cu fire de arnici negru, fir metalic de aur sau argint și paiete. 1) Altița. 2) Încrețul. 3) Un singur rînd de cusătură, desprinsă din altiță, formează motivul de pe mînecă. Pieptul și spatele sînt ornamentate cu pătrate, extrase tot din motivul de pe altiță.

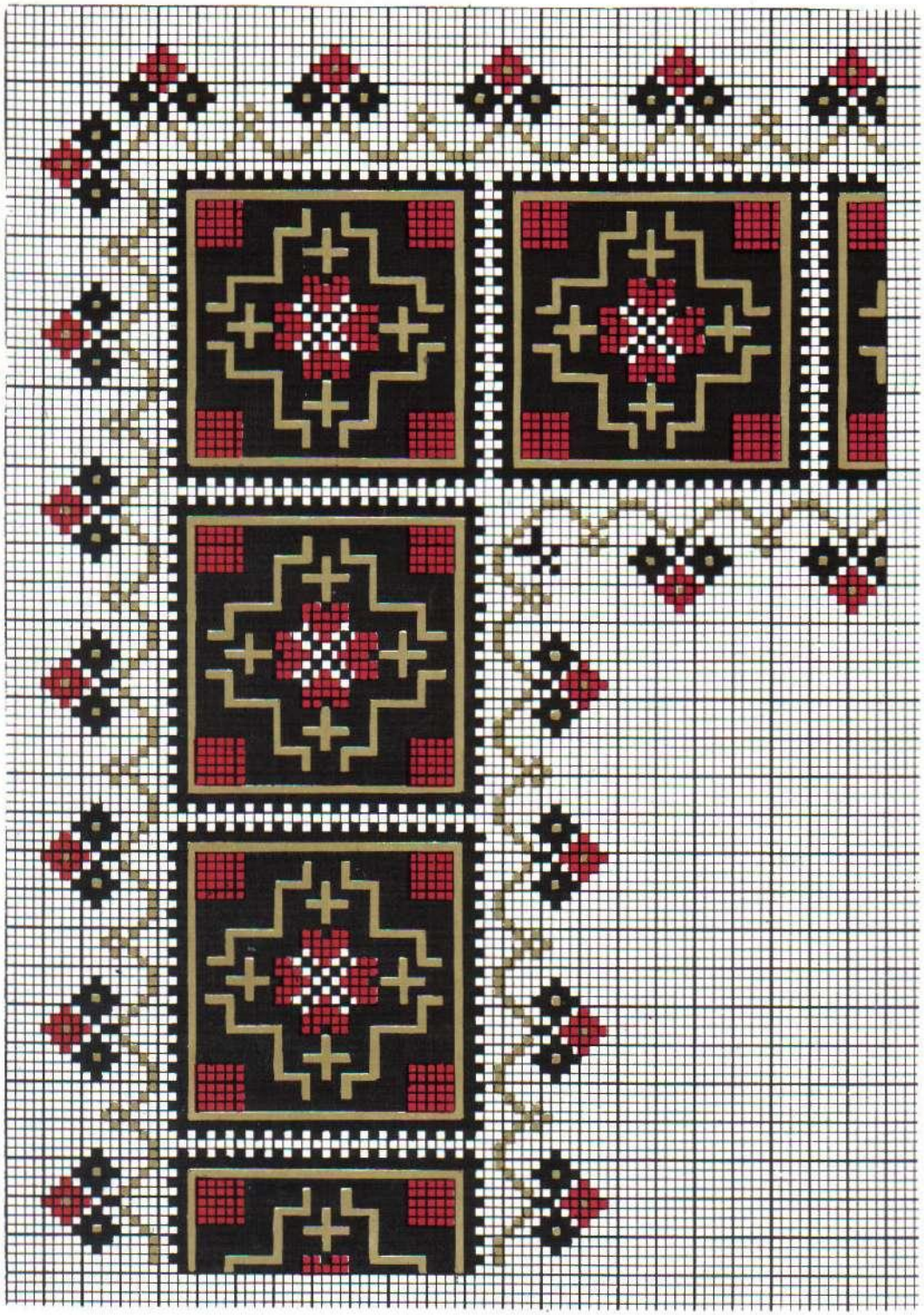

PLANȘA 45. Model găsit intercalat în catifeaua ce acoperă tetrapodul din capela ortodoxă a cimitirului din Deva. După pînză și cusătura numai în cruci, pare a fi de la sfîrșitul secolului XIX, lucrată special pentru biserică. Predomină firul auriu, pe lîngă negru și roșu.

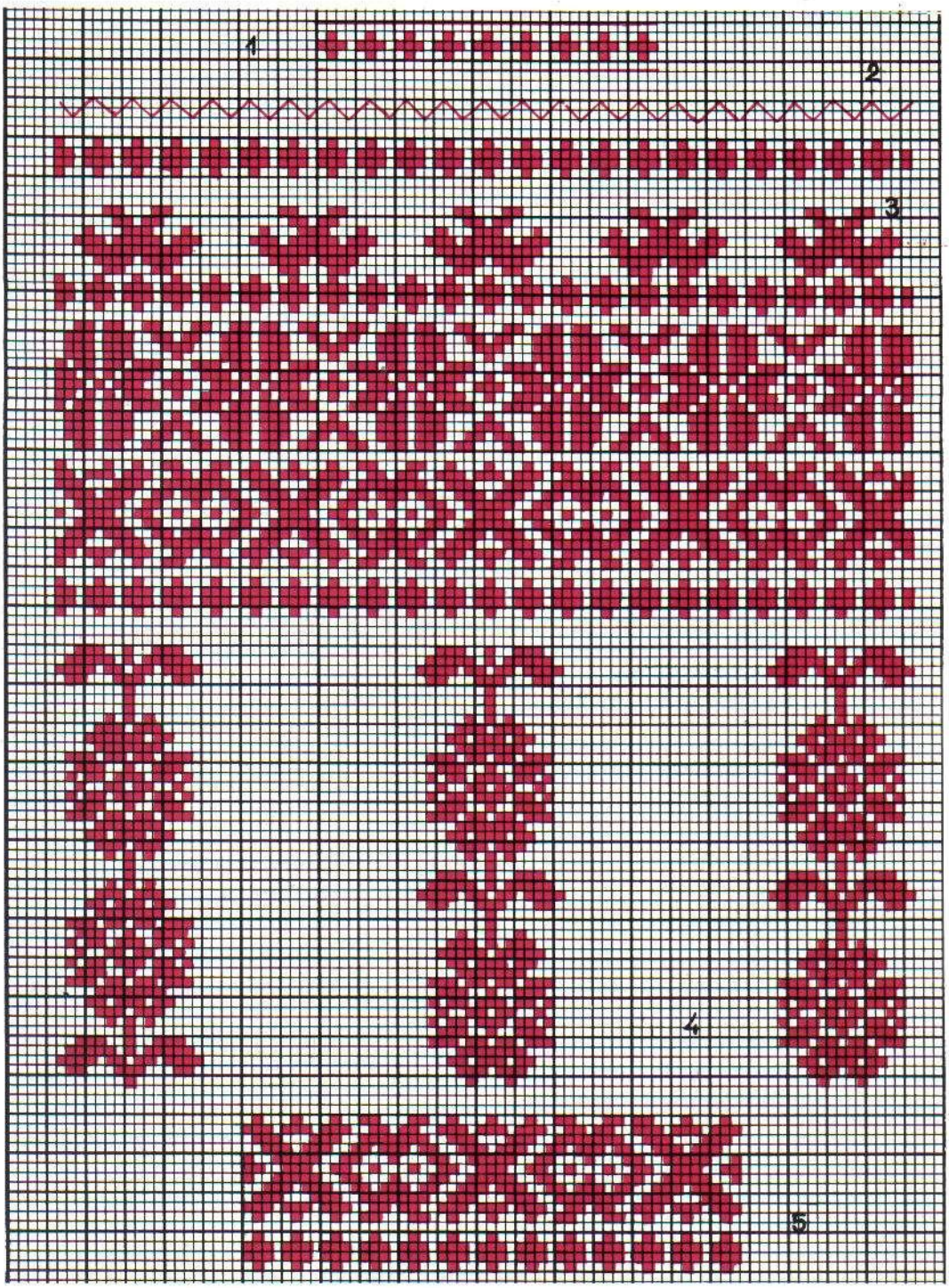

PLANȘA 46. Cămașă femeiască „spătoi" — spăcel — de la sfîrșitul secolului XIX din comuna Brusturi județul Bihor, din pînză de cînepă cu bumbac. 1) Guleraș îngust „bentiță" care susține creturile cămășii. 2) Cusătură cu dublu rol: întărește și maschează aplicarea „spetelor", o aplicație de pînză deasupra umerilor care asigură și durabilitatea cămășii. 3) Broderii cu motive geometrice executate înaintea acului sau chiar țesute, aflate pe „spate" sau „spăcel". 4) Trei rînduri de ornamente pe lungimea mînecii de la umăr pînă la pumnar (manșetă). 5) Pumnarii, lați de 10 cm., încheiați cu nasturi colorați aplicați peste creturile mînecii cam la 10 cm de terminația mînecii.

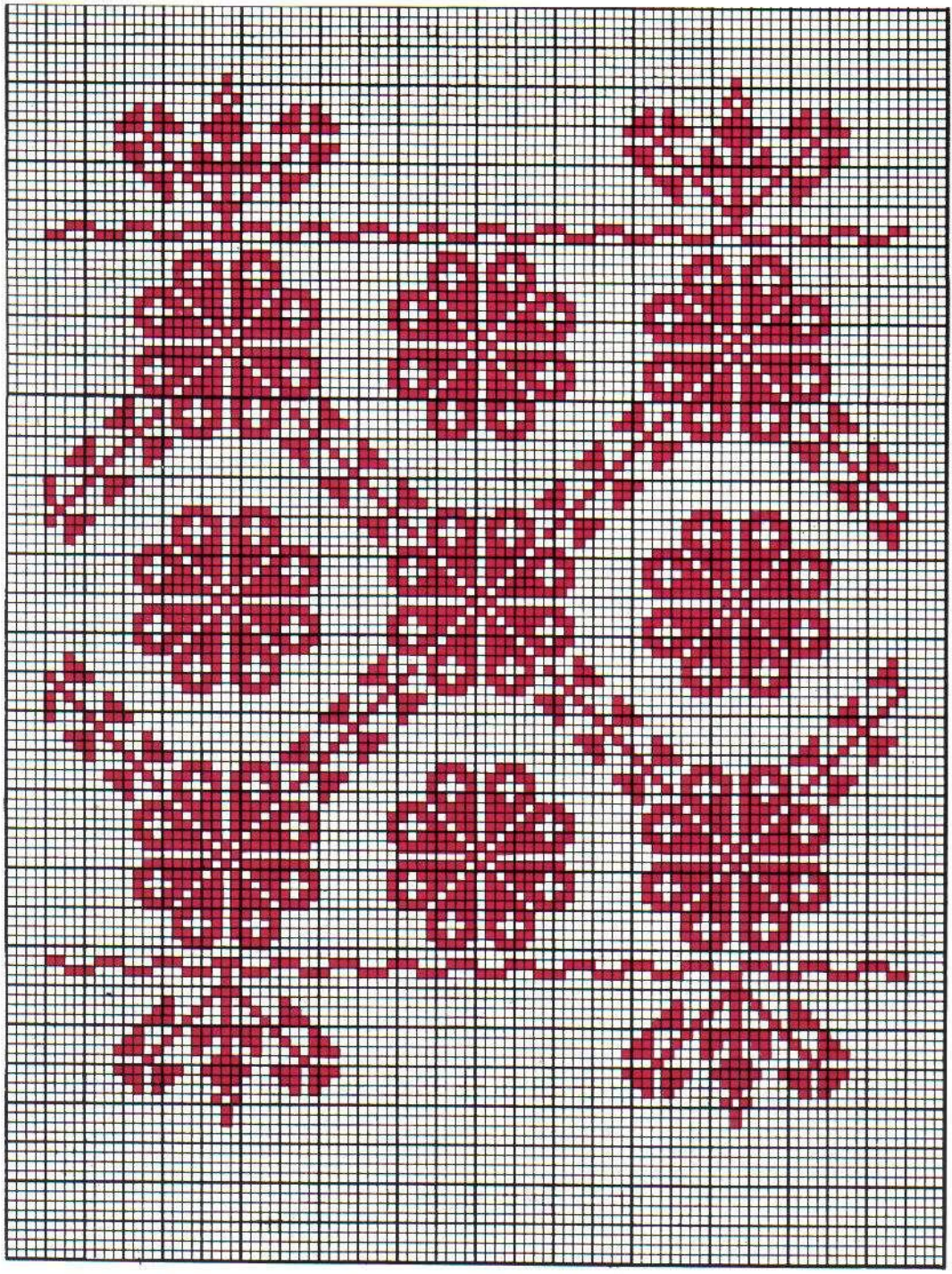

PLANȘA 47. Motiv maghiar din secolul XVIII, după aprecierea familiei de colecționari de antichități, de unde l-am copiat. Se folosește la decorarea pernelor sau a peretarelor.

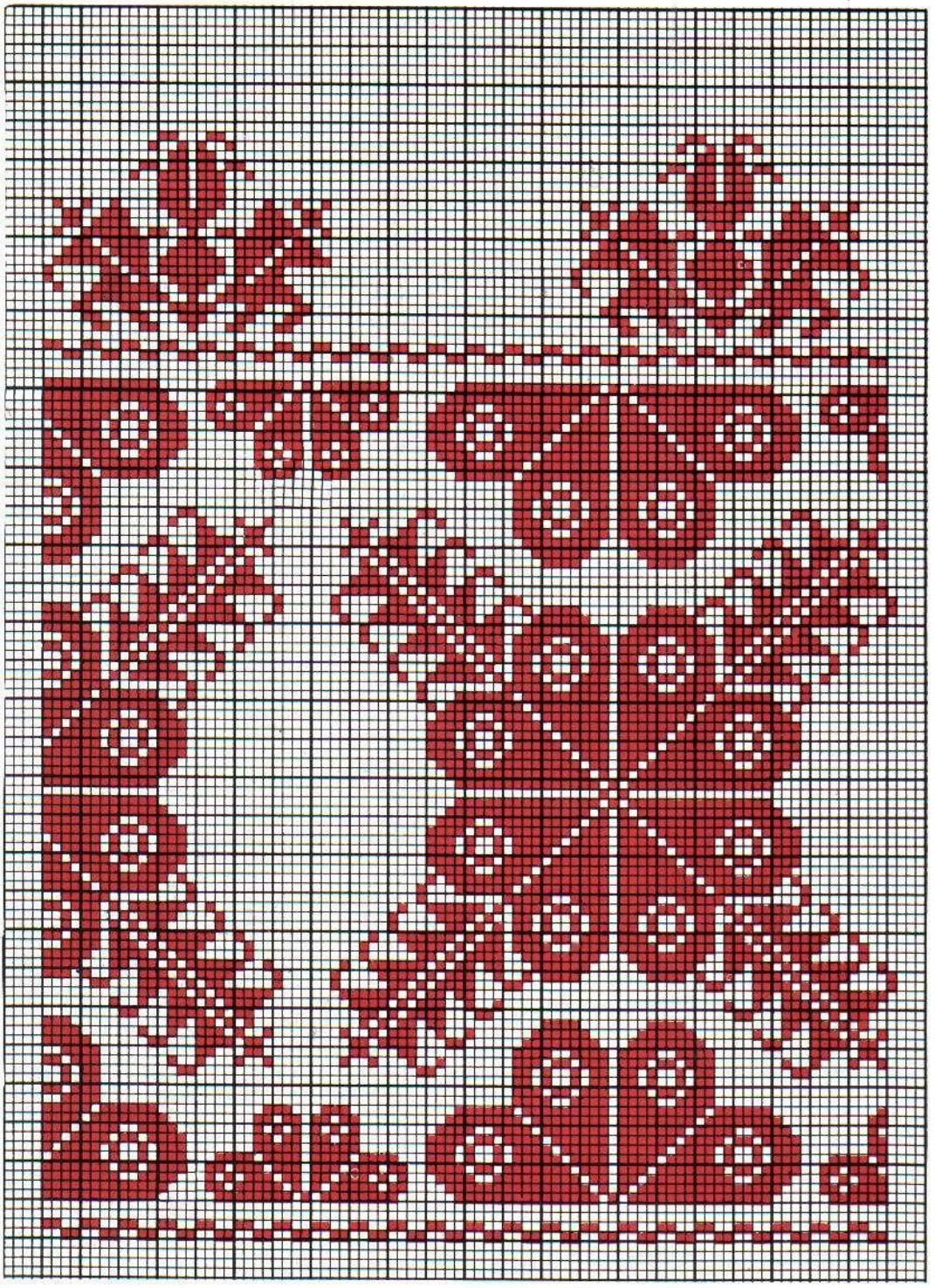

PLANȘA 48. Motiv specific maghiar, lucrat în cruci cu bumbac roșu de la sfîrșitul secolului XIX. Modelul se folosește pentru ornarea pernelor de zestre sau la peretare.

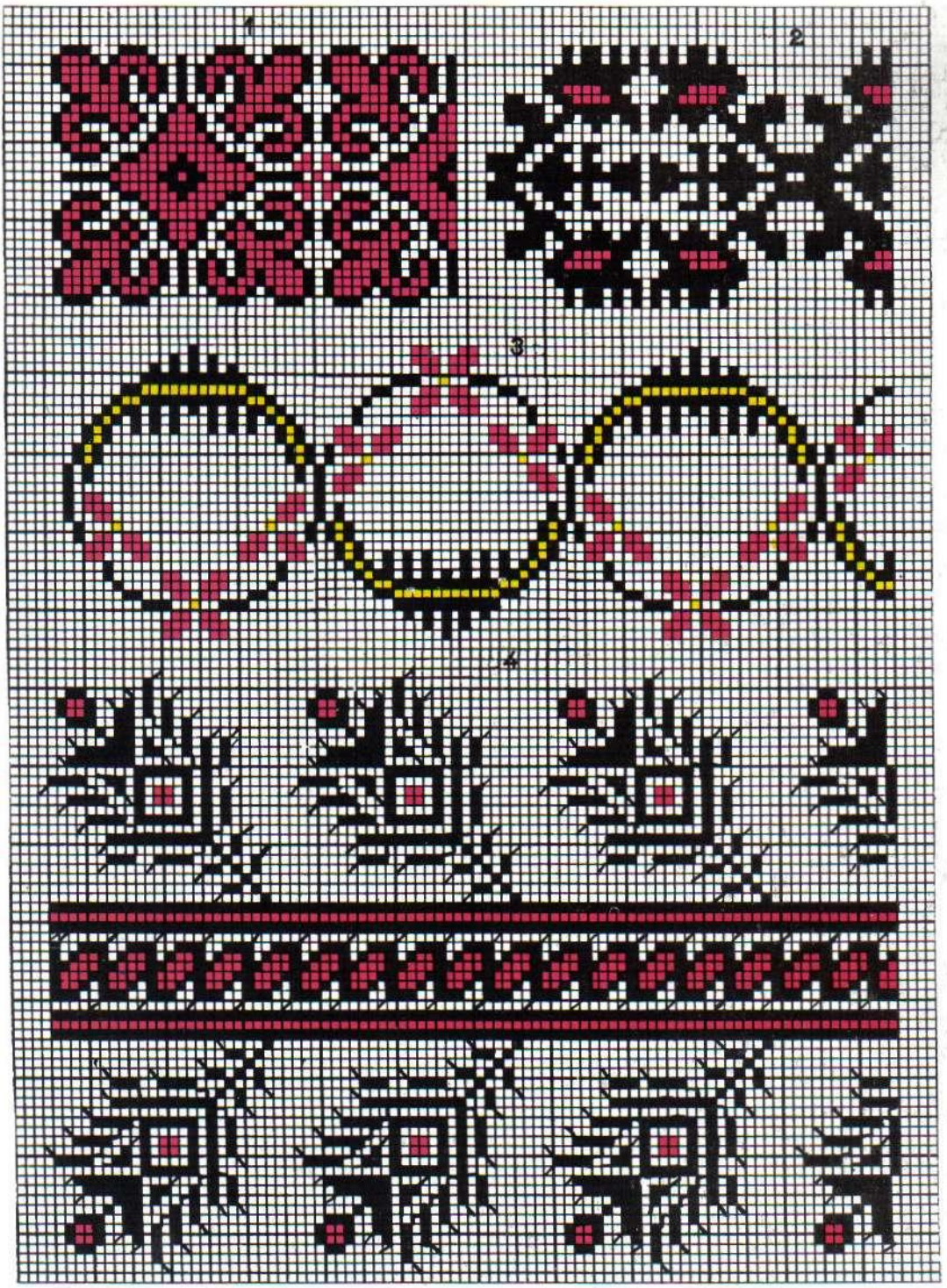

PLANȘA 49. Modelele 1 și 2 găsite în zona Cluj, pe cămăși bărbătești, lucrate în cruci cu muline negru și roșu. 3) Coronițe geometrice în care au fost introduse ghirlande de flori lucrate pe rochițe de fetițe și milieuri, zona Rădăuți — Suceava. Se lucrează cu muline negru, florile pot fi lucrate cu roșu sau albastru. 4) Frîntură dintr-o ie bătrînească din zona Dorohoi. Modelul face parte din ornamentația numită „pomul vieții". Am redat rîurile de pe mînecă și de pe piept. Lucrat în cruci cu negru și roșu. Acest model, mijlocul și o parte din crengi sau chiar în întregime, se poate coase pe fețe de masă, milieuri.

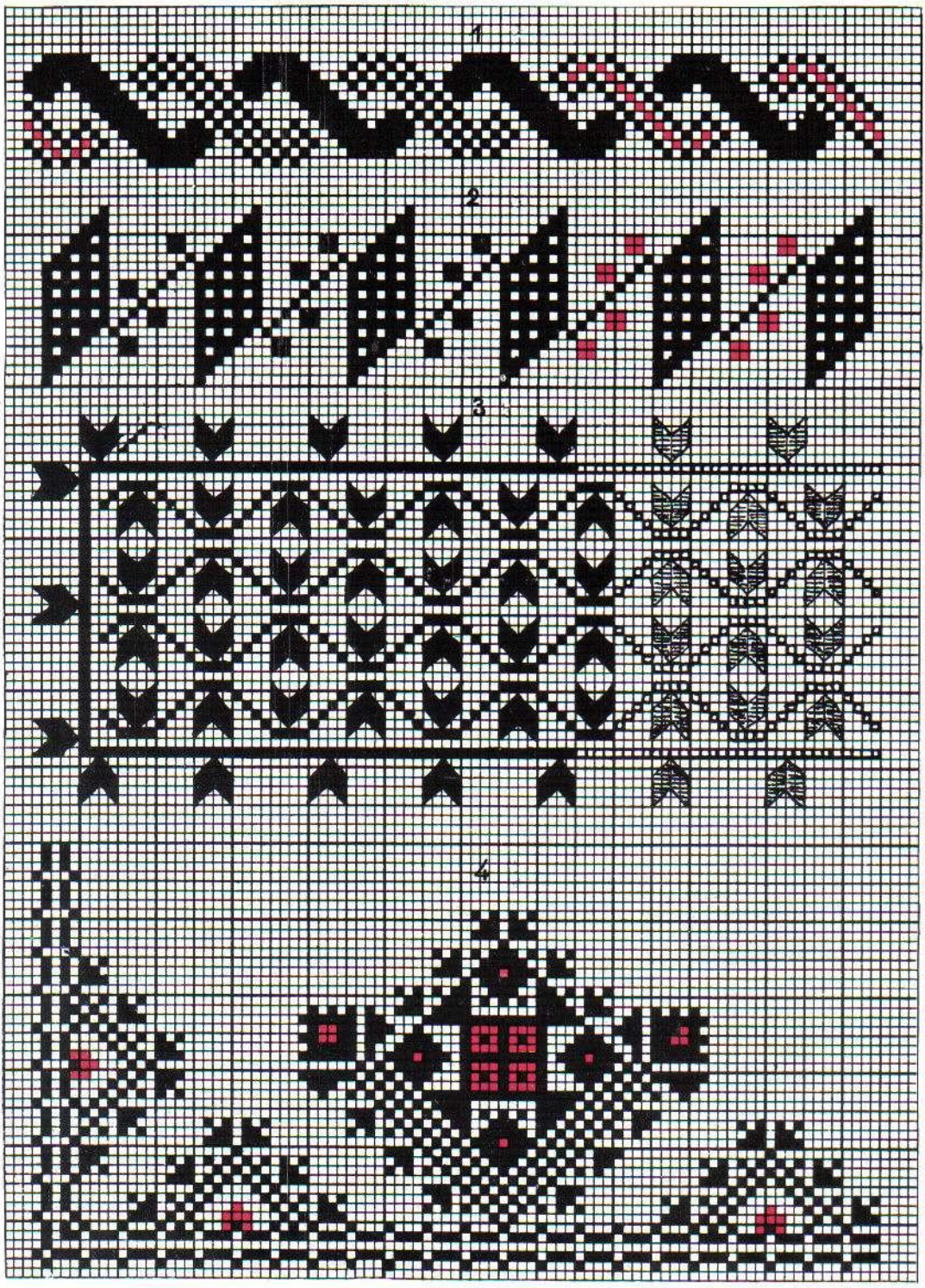

PLANȘA 50. Compoziții ornamentale cu ... 1) Panglică răsucită. 2) Motiv geometric. 3) Cusătură bătrînească în punctul „peste un fir", se realizează cu două fețe. 4) Colț de milieu, lucrat în cruci, iar dacă vrem să aibă două fețe folosim punctul „șatranga" și punctul de umplutură.

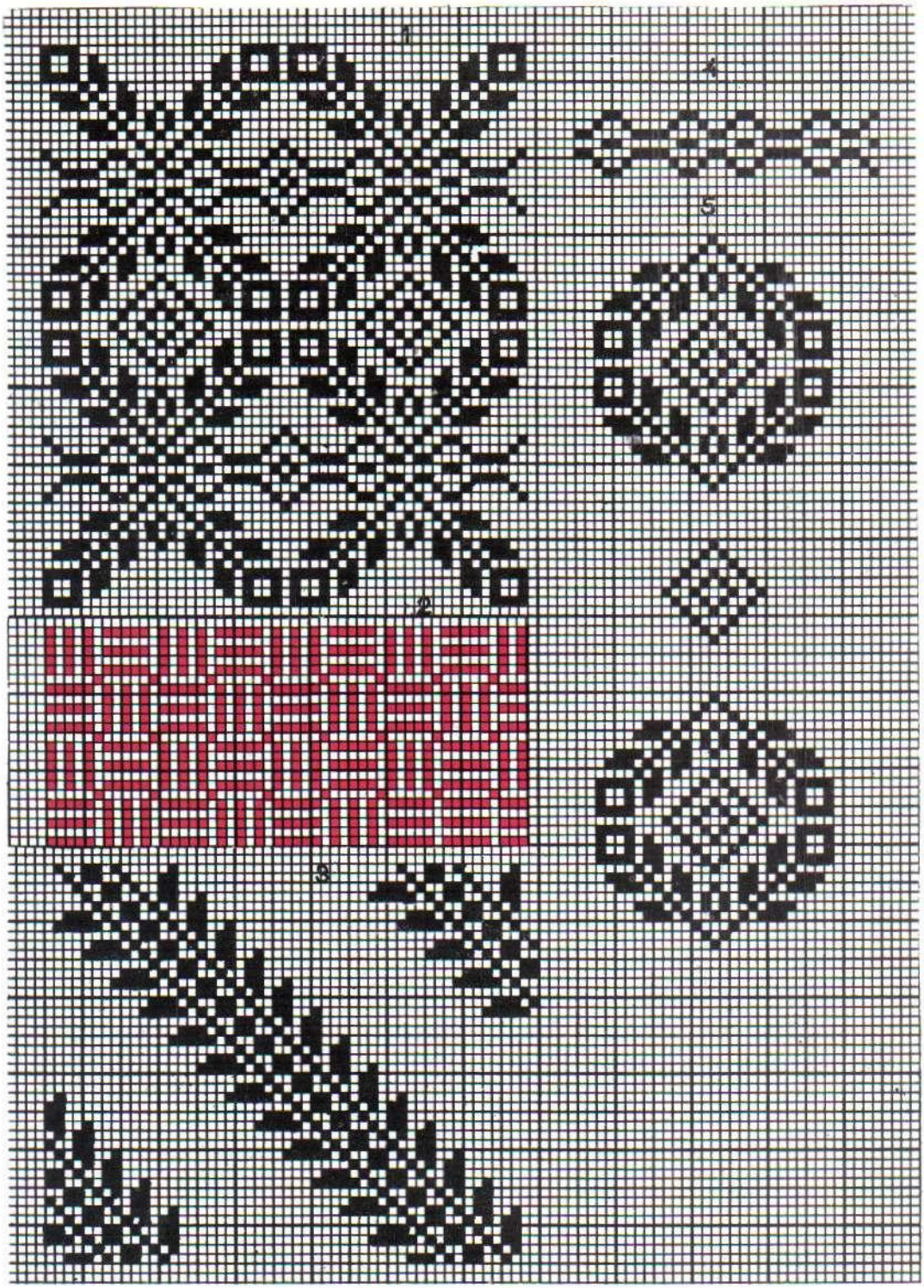

PLANȘA 51. Ie cu ciupag de la începutul secolului XX din satul Zahareşti, județul Suceava. Distingem la ea: 1) Altița. 2) Încreţul, joc de linii orizontale şi verticale. 3) Rîuri costişate. 4) Modelul de pe ciupag — guleraş mic — care strînge bine creţurile cămăşii. 5) Florile de pe pieptul cămăşii.

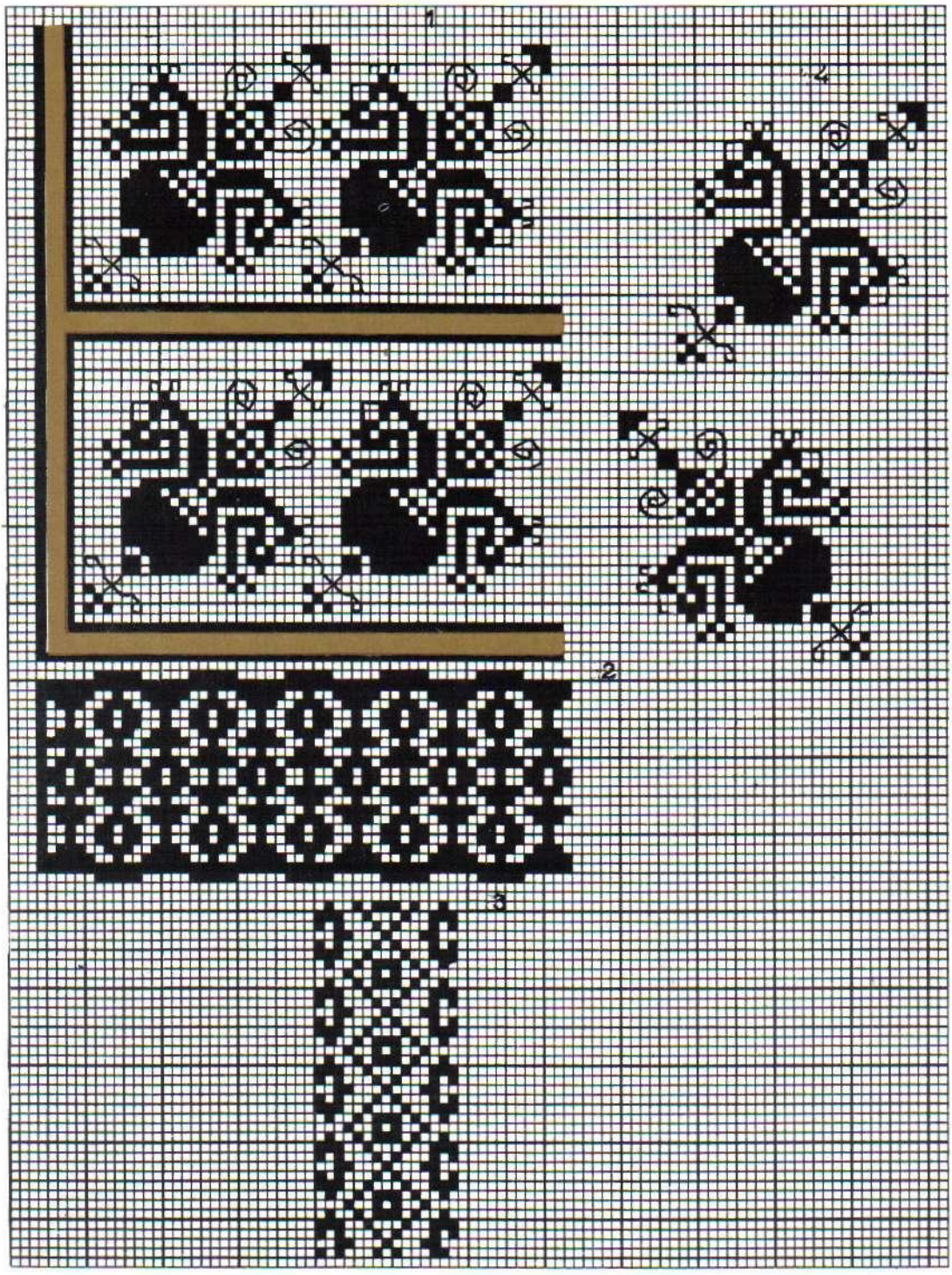

PLANȘA 52. Ie de la sfîrșitul secolului XIX din zona Vlașca, la are brezărău. Distingem la ea: 1) Altița, care prezintă un model cu coarnele berbecului, despărțită între rînduri prin lănțujele lucrate cu fir metalic aurit. 2) Încrețul, care obișnuit este lucrat în punctul de țesătură, cu culoare galbenă sau roșie. 3) Rîuri de motive pe mînecă. 4) Felul cum se aplică motivul din altiță pe fața cămășii și pe spatele ei.

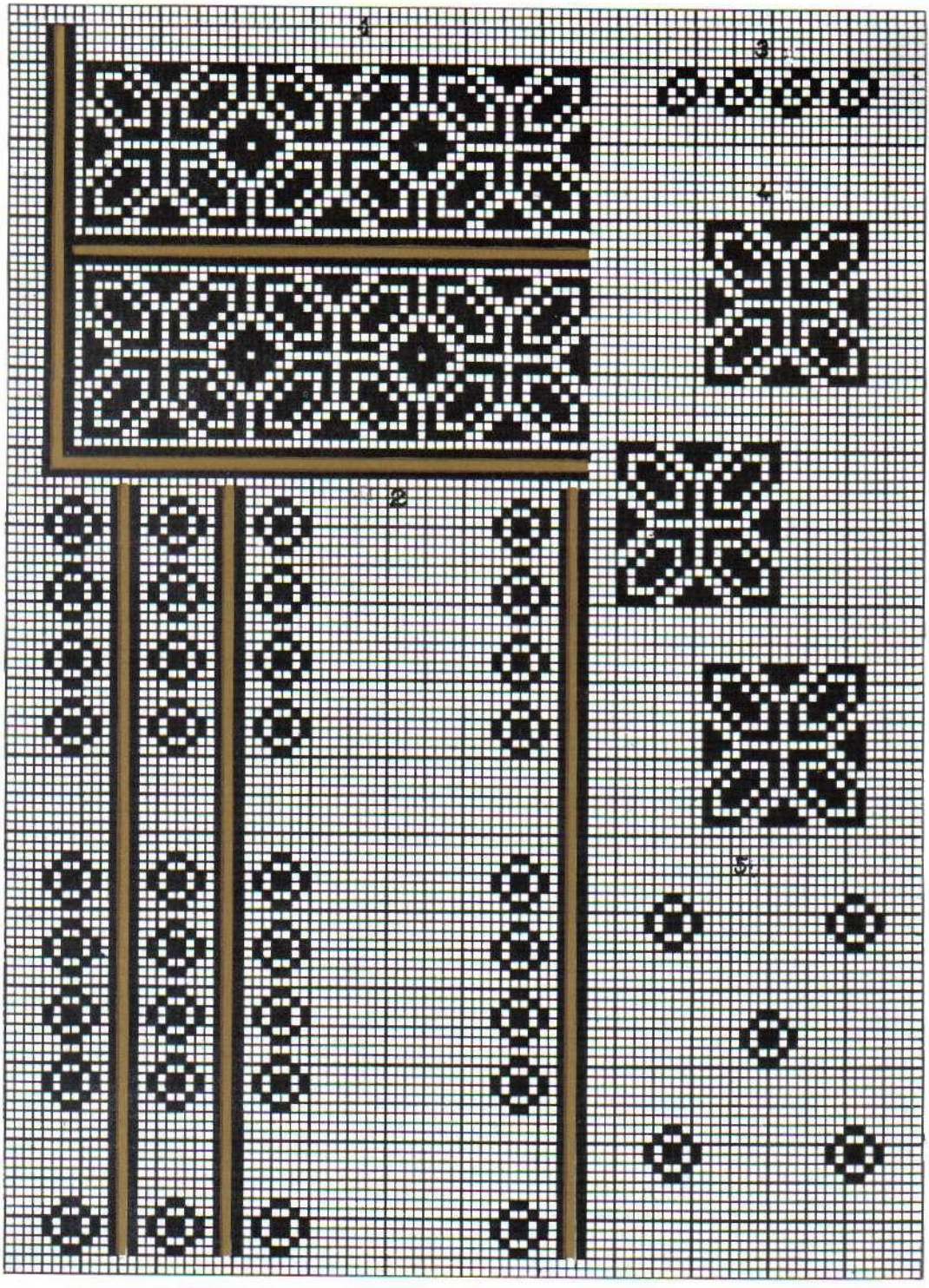

PLANȘA 53. Ie de la începutul secolului XX din Neamț. Are un ornament geometric simplu și este folosită pentru zile de sărbătoare. 1) Altița, mărginită de șiruri de lănțujele lucrate cu fir metalic. 2) Rîurile verticale de pe mînecă. 3) Ciupagul sau guleraşul îngust care precede creţurile cămășii. 4) Ornamentul de pe piept. 5) Ornamentul de pe spate.

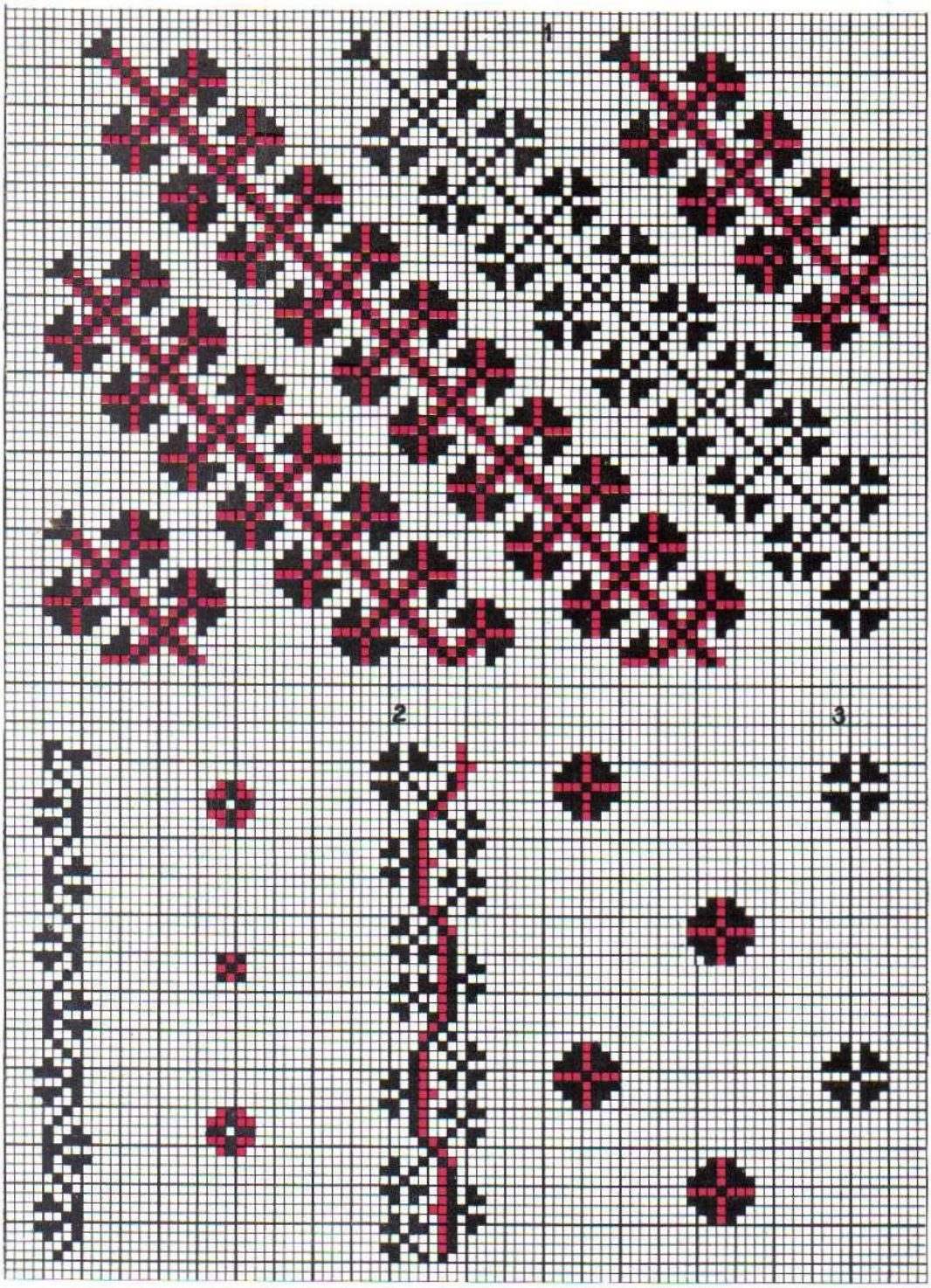

PLANȘA 54. Ie cu brezărău de la începutul secolului XX, din județul Bistrița Năsăud. 1) Altița, din rîuri costișate cusute în cruci cu muline negru și împrejmuite cu roșu vișiniu. 2) Pieptul. 3) Spatele. Țin să precizez că ia cu brezărău și altița au apărut în zona Bistrița Năsăud sub influența celor din Moldova. Cămașa veche din aceste părți fiind cea cu fodori și forme peste cot, cum se poartă în zonele învecinate din Transilvania.

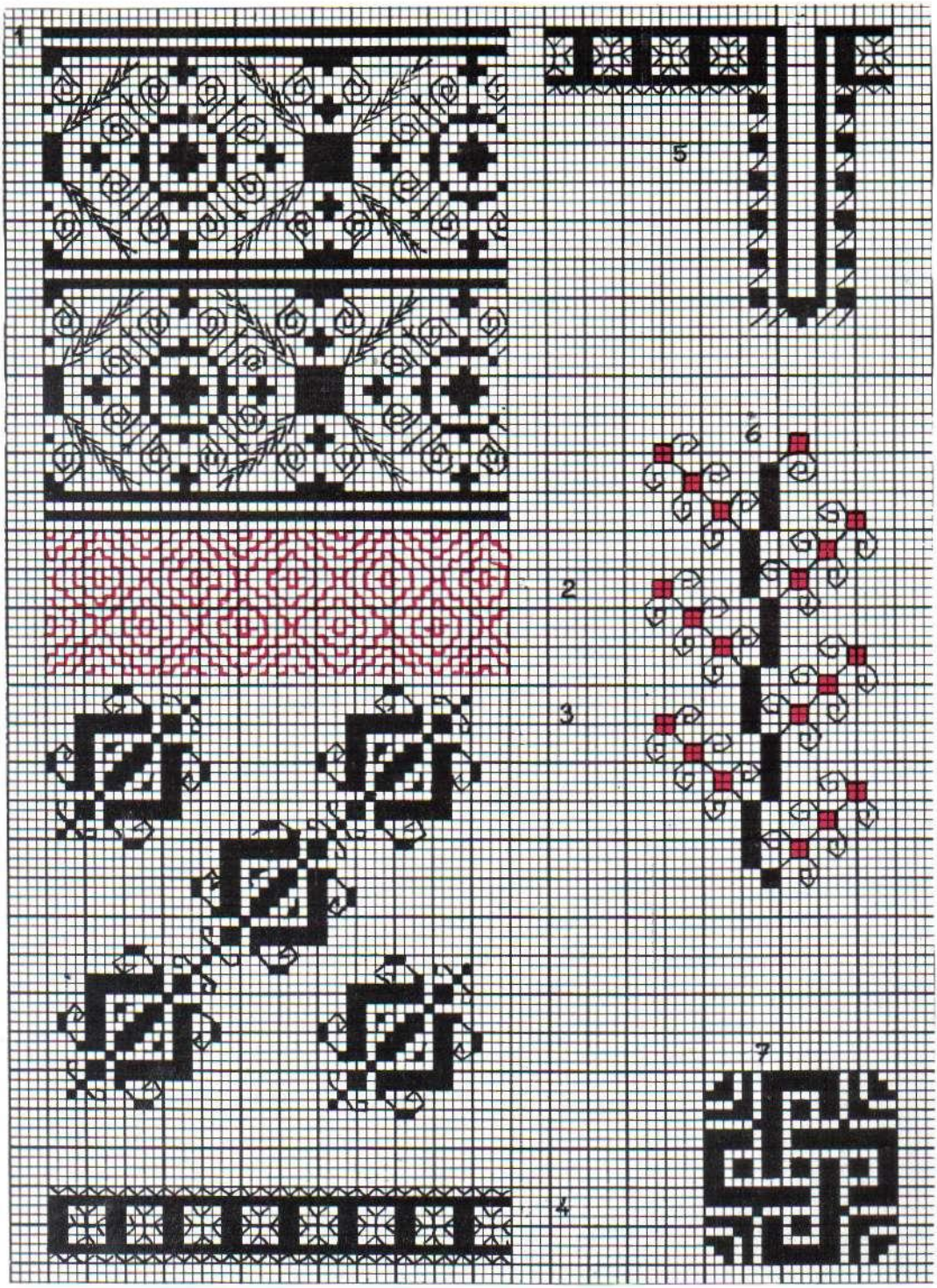

PLANȘA 55. Ie din Argeș, începutul secolului XX, lucrată în cruci, punct de contur și brăduți. 1) Altița, unde între punctele de ornament găsim „brăduții". 2) Încreț — lucrat în punct de contur. 3) Mîneca — motiv geometric dispus costișat. 4) Manșeta cu ornament de zigzag. 5) Gura cămășii. 6) Pieptul, are un model care se lucrează ușor și este de mare efect pe fețe de masă. 7) Poale.

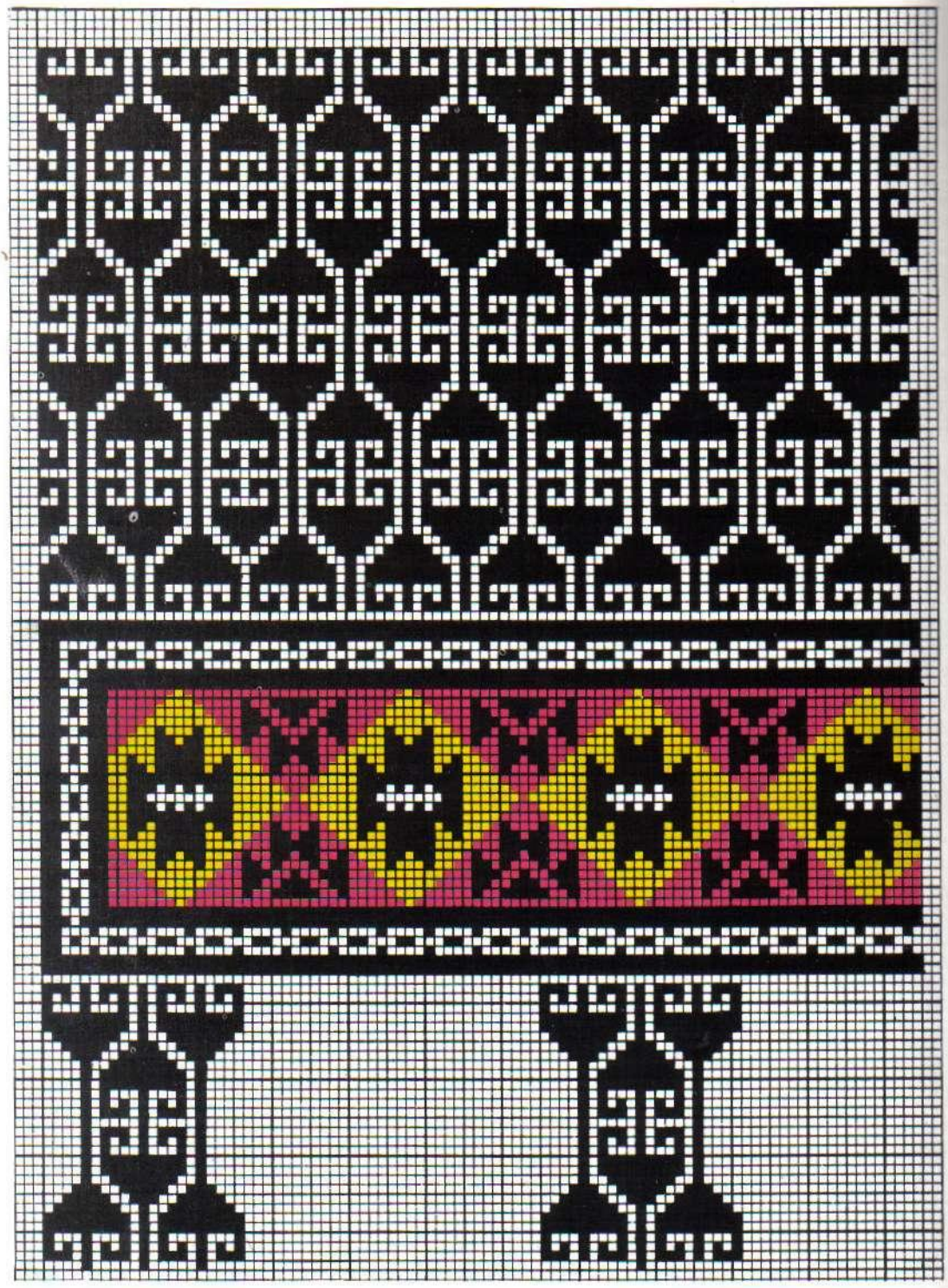

PLANȘA 56. Cămașă — ie — cu altiță, încrețită la gît, de la sfîrșitul secolului XIX din Mehedinți. Altița are dimensiuni apreciabile, brodată cu negru, în punctul românesc. Încrețitul este realizat prin cusătura în cruci folosindu-se culorile galben, roșu și negru. De la încreț, pînă jos la mînecă, pornesc trei rîuri desprinse din modelul de pe altiță.

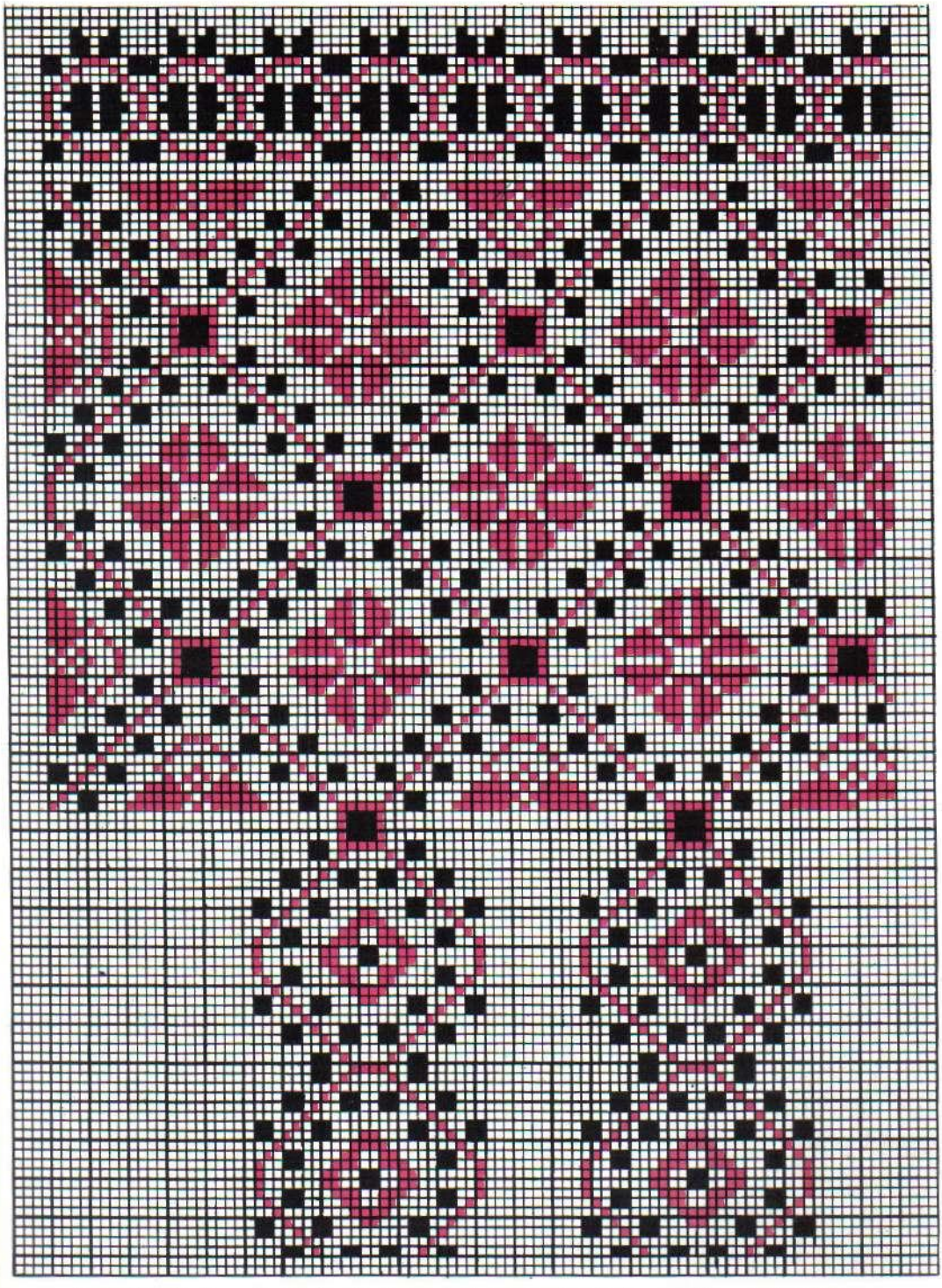

PLANȘA 57. Ie cu brezărău din județul Bistrița Năsăud, începutul secolului XX.
Altița și rîurile de pe mînecă sînt cusute mărunt, pe două fire, în cruci cu muline vișiniu și roșu deschis. Mîneca nu are manșetă, este doar încrețită simplu ca la gît. Pe piept sînt lucrate rîurile de pe mînecă. Pe spate romburi în rîuri sau romburi din modelul de pe altiță.

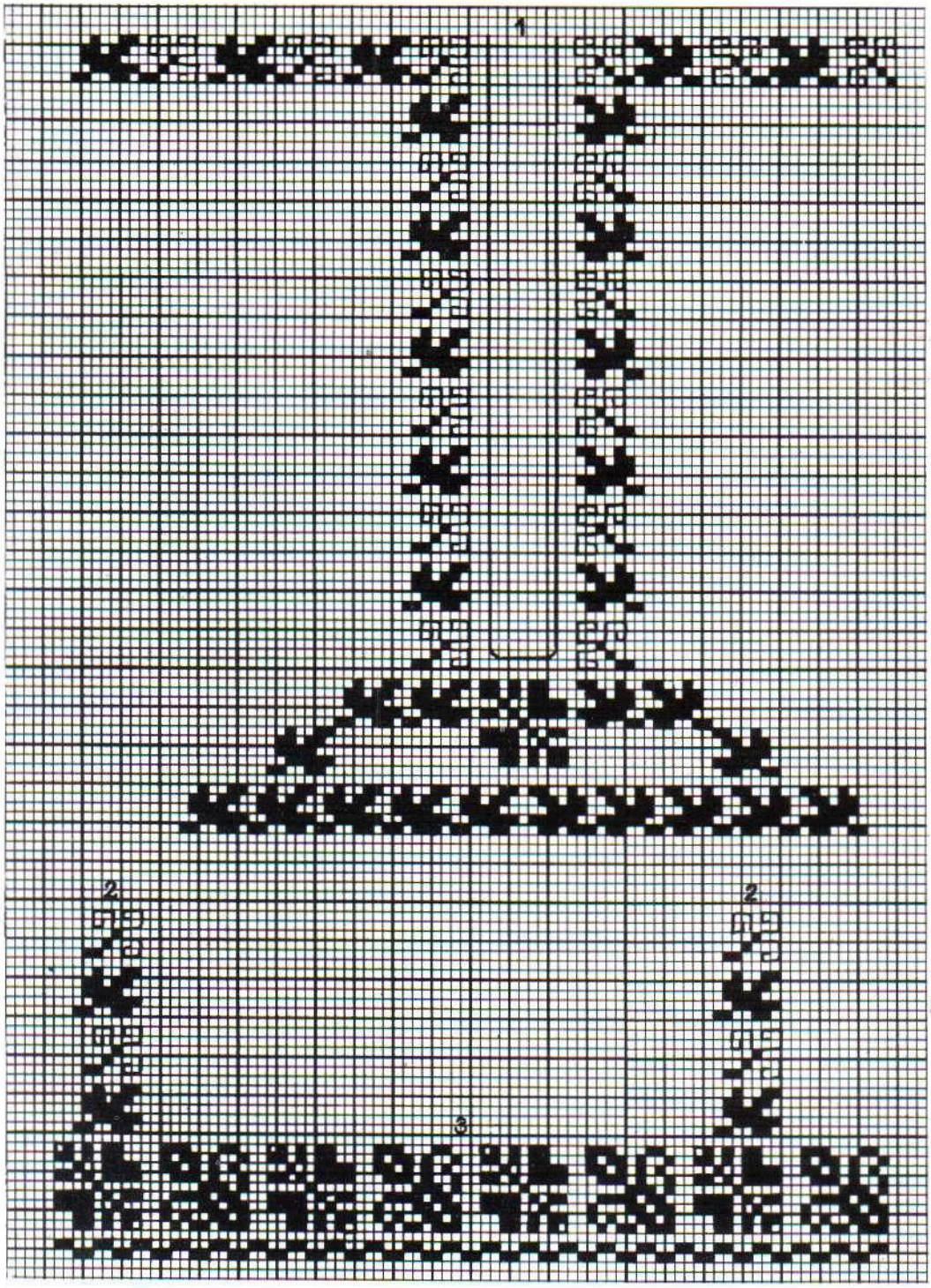

PLANȘA 58. Cămașă bărbătească de la începutul secolului XX din zona Sibiu. 1) Ornamentația de la gura cămășii prezintă același model pe un guleraș îngust. Specific acestei zone sînt îmbinările de cusături care formează un trapez pe coșul pieptului. 2) Rîuri pe mînecă — doar două — unul spre față, al doilea spre spate. Rîurile încep de la umăr, unde este cusut același model și coboară pînă în partea de jos a mînecii, unde se află un model mai mare. 3) Modelul din partea de jos a mînecii. Același model se află și la poalele cămășii, care este destul de scurtă.

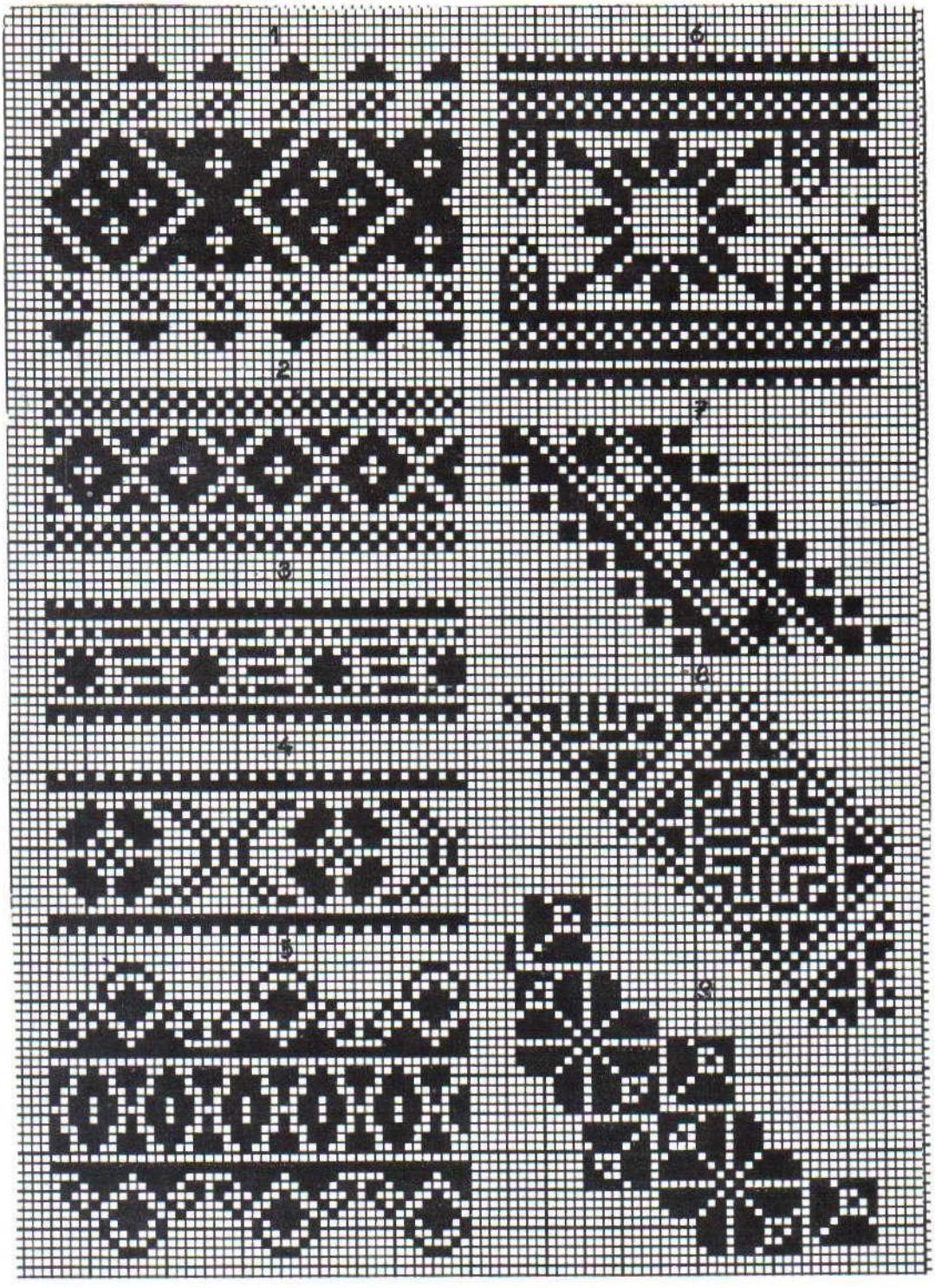

PLANȘA 59. Galoane de broderii pentru cămășuțele de copii, băieți și fetițe din zona Suceava. Se lucrează de obicei în cruci cu muline negru pentru băieți și roșu pentru fetițe.

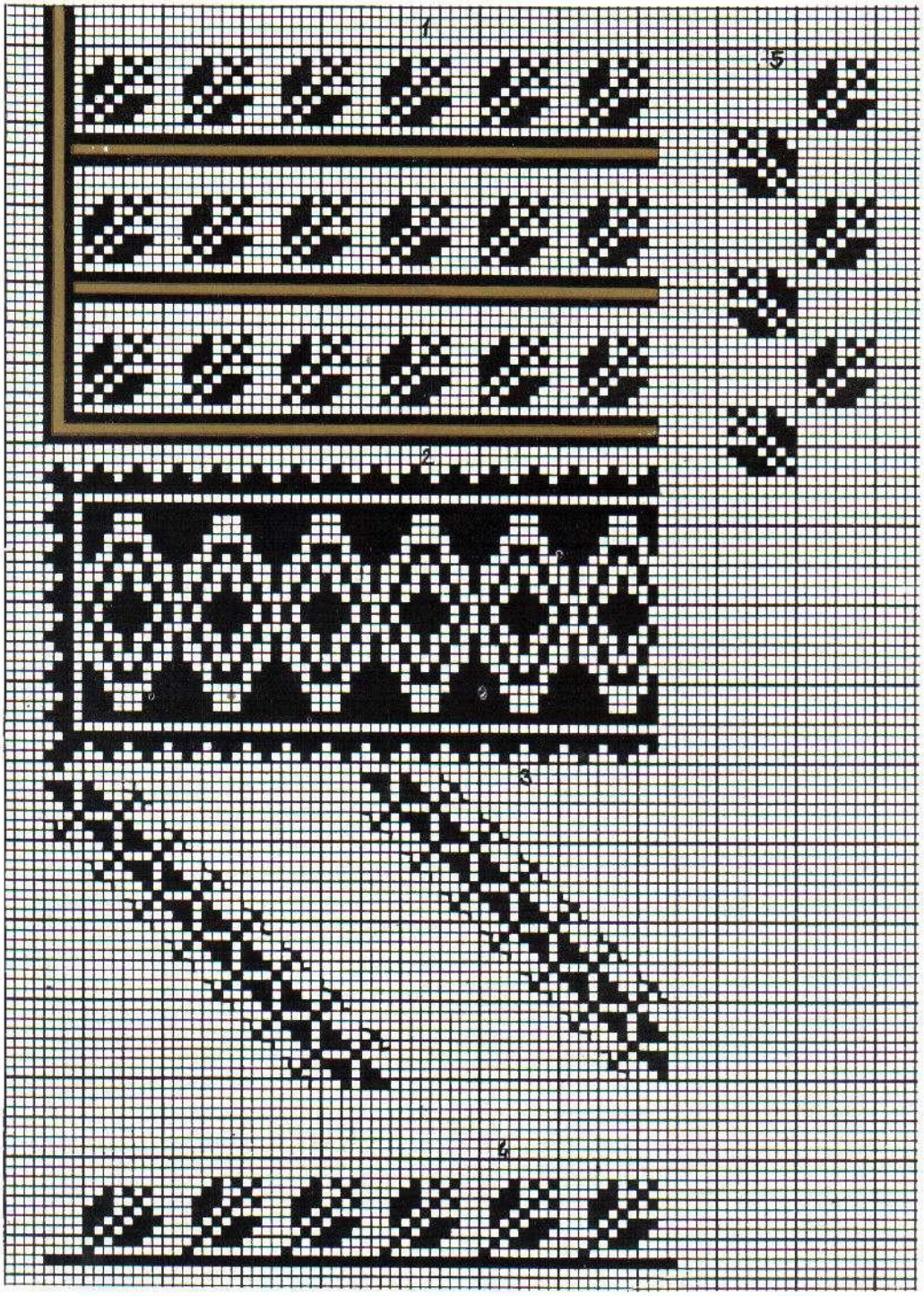

PLANȘA 60. Ie cu brezărău de la începutul secolului XX, din zona Bacău. Are ornamentația simplă, geometrică, care-i dă multă distincție. 1) Altița. 2) Încrețul, care poate fi cusut cu roșu pentru tinere sau cu galben pentru femei mai vîrstnice. 3) Rîuri costișate. 4) Flori pe partea de jos a mînecii. 5) Cum sînt dispuse florile pe piept.

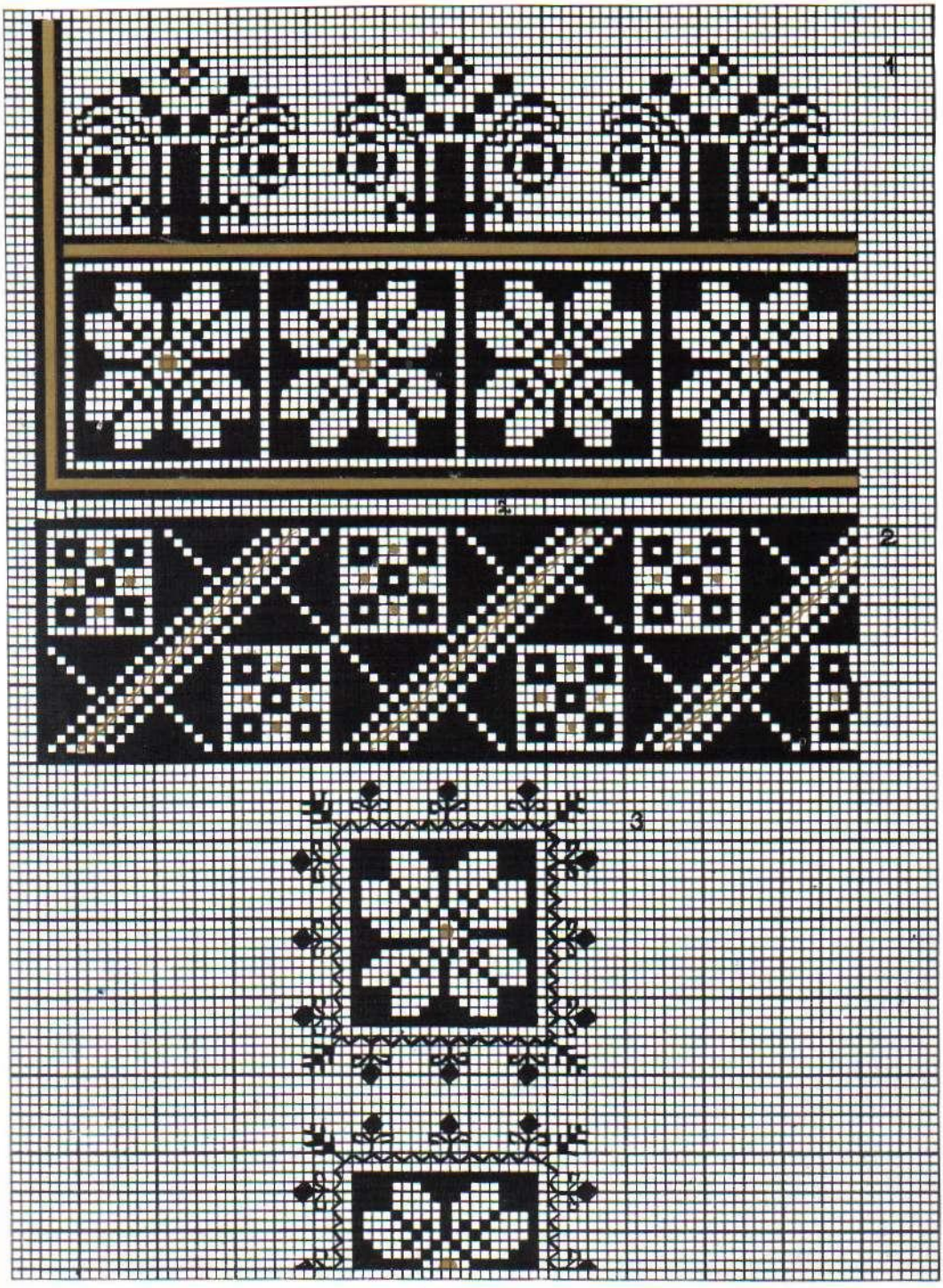

PLANȘA 61. Ie de la sfîrșitul secolului XIX din zona Muscel, confecționată pe pînză de bumbac subțire — pînză topită — și brodată cu arnică subțire, mătase, fir de aur și argint, fluturi.

Pe mînecă deosebim: 1) Altița, care prezintă un motiv ornamental compus din două părți. Partea de sus cu denumirea de „brăduți", partea de jos are „steluțe" care ies din cîmpul negru: 2) Încrețul format dintr-un joc geometric, cu mulți fluturi. 3) Rîuri verticale pe mînecă, care se repetă și pe cămașă.

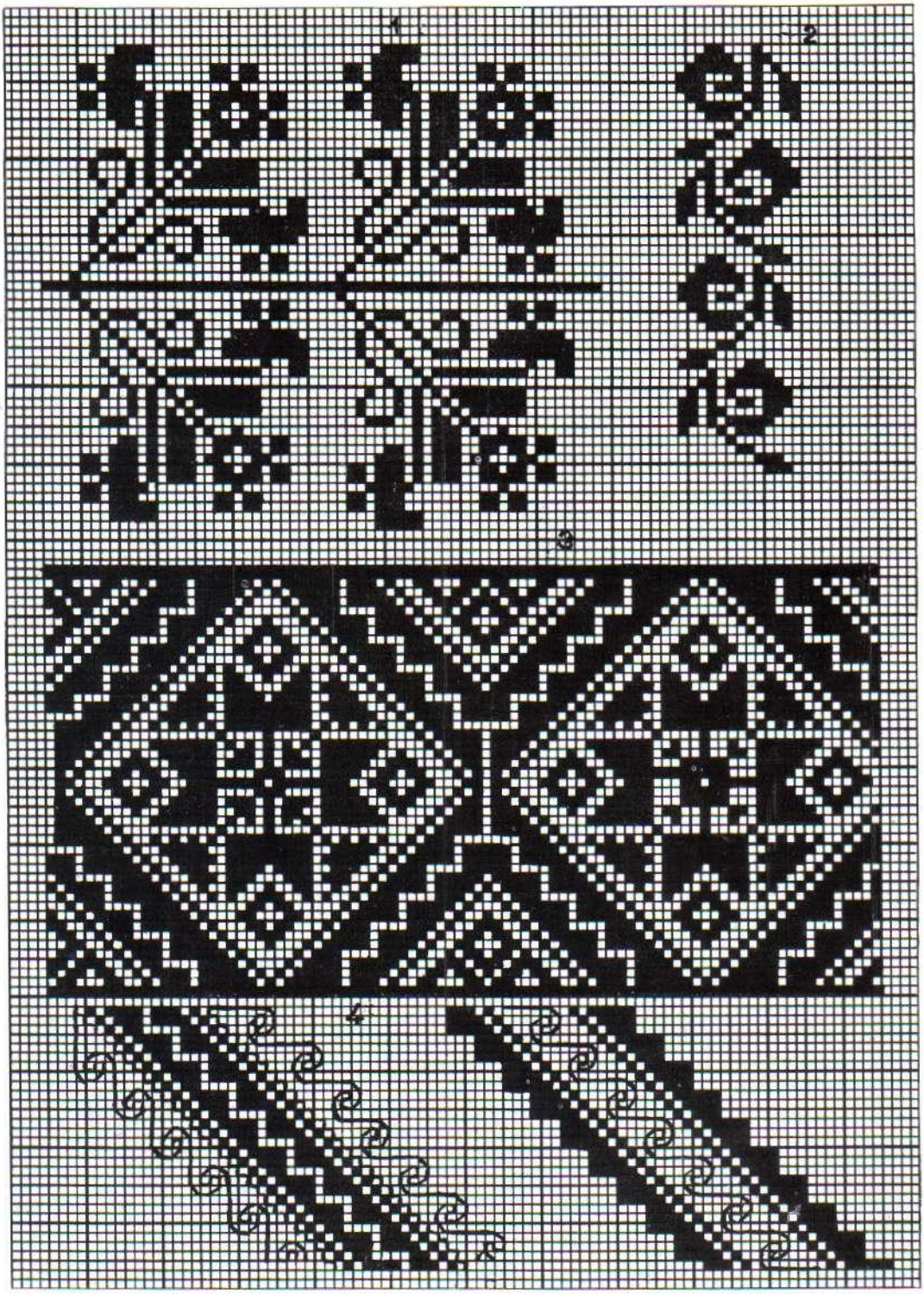

PLANȘA 62. Ornamentele de la începutul secolului XX din Dorohoi. Ornamentele sînt lucrate în cruci și punctul de contur, de remarcat că predomină culoarea neagră. 1) Rîuri verticale pe mîneca unei cămăși de toată ziua, realizate din crengi. Modelul se numește „pomul vieții". 2) Rîuri pe o cămașă de copil. 3) Altița unei cămăși de sărbătoare. 4) Rîuri costișate pe mînecă.

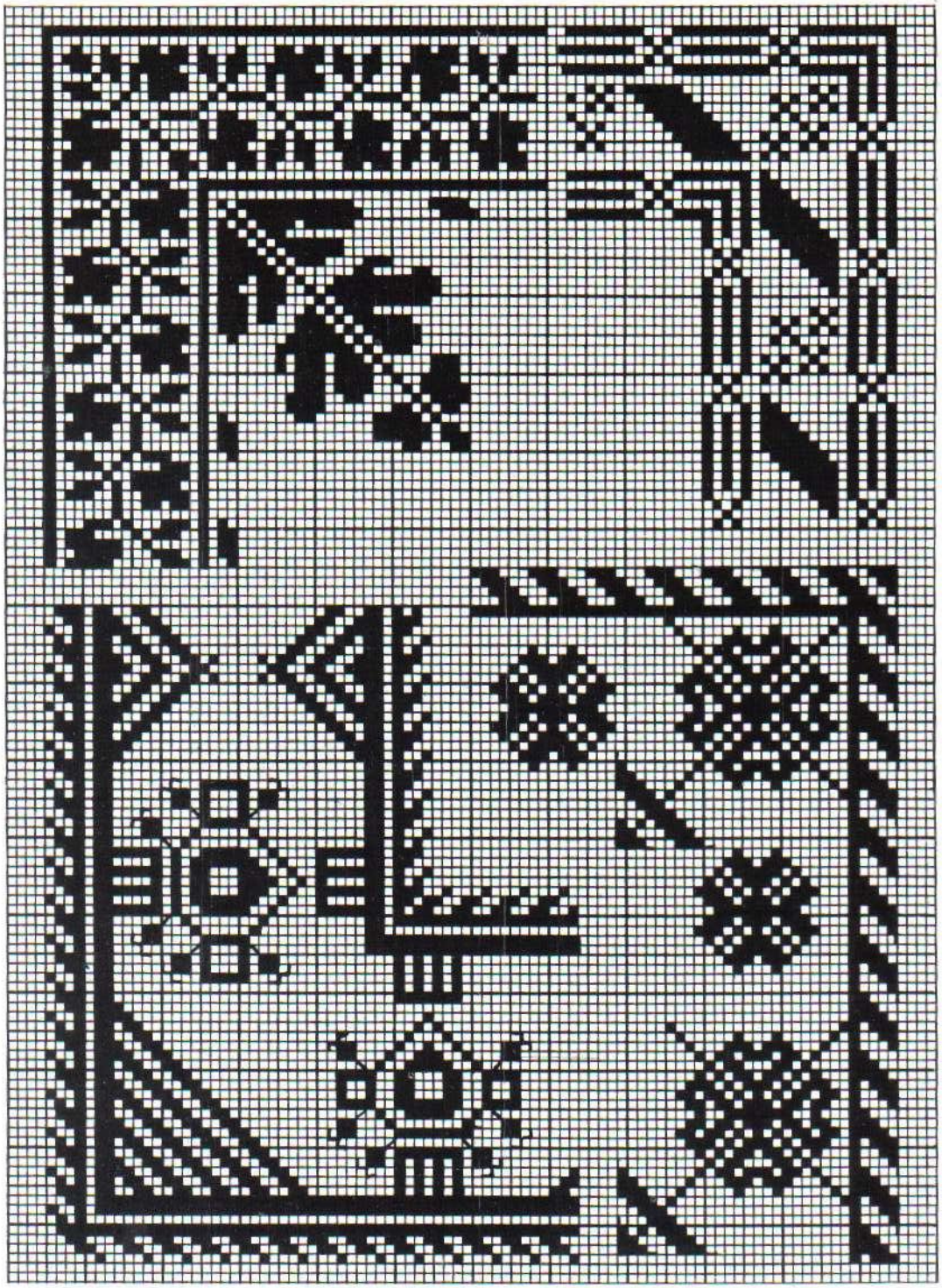

PLANȘA 63. Patru colțuri de milieuri. Modelele sînt vechi, de la sfîrșitul secolului XIX.

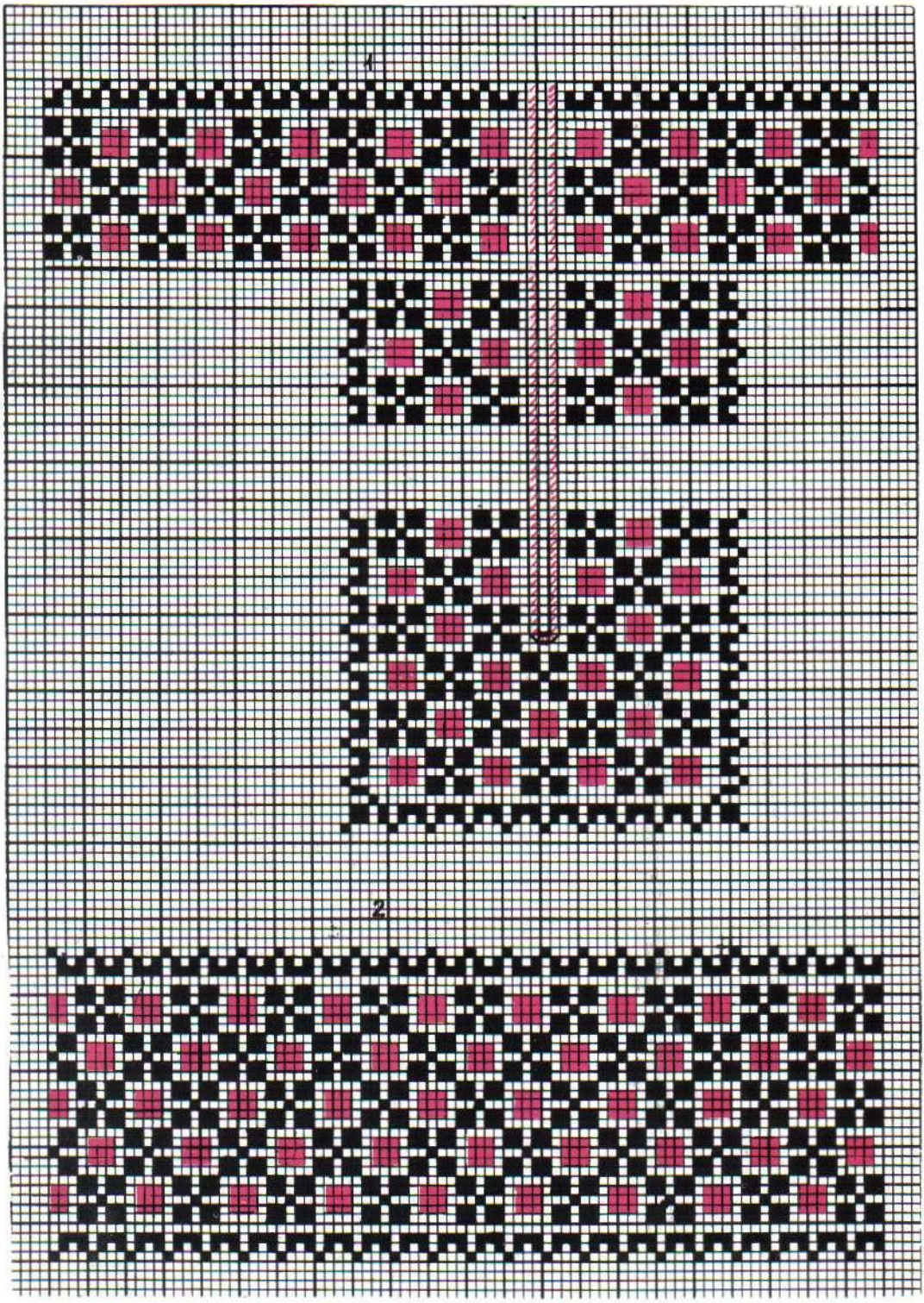

PLANȘA 64. Cămașă bărbătească cu rîuri bătrînești secolul XIX, din județul Dîmbovița. 1) Se observă gulerul și gura cămășii. 2) Modelul mai lat, folosit la poalele cămășii, jos la mînecă și peste umăr.

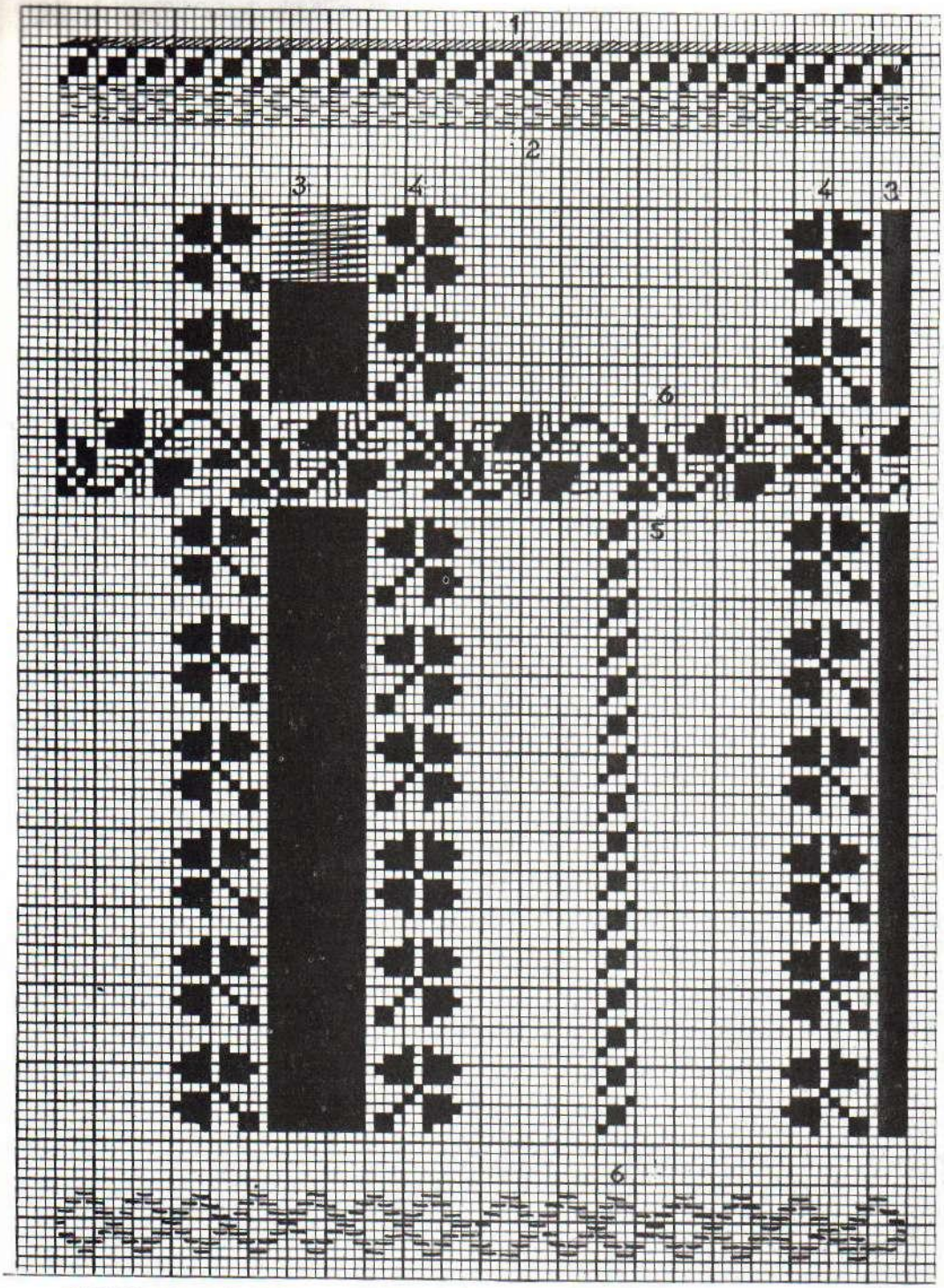

PLANȘA 65. Ie din Sălișteа zona Sibiu. Este lucrată cu muline negru pe șifon. Mîneca este largă. 1) La gît are un ciupag îngust împodobit cu floricele, urmează 2) încreţitura — cusătură peste muchie de creţuri.

Vertical, pe mînecă urmează o ornamentaţie formată din: 3) ciocănele, cu lăţimi mai pronunţate şi mărginite cu (4 şi 6) motive florale. 5) La umăr găsim un ornament de un singur rînd, denumit umeraş. 7) Mai jos de cot, mîneca are din nou încreţitură cu cusătură peste muchie de creţuri. Urmează volanul — fodor.

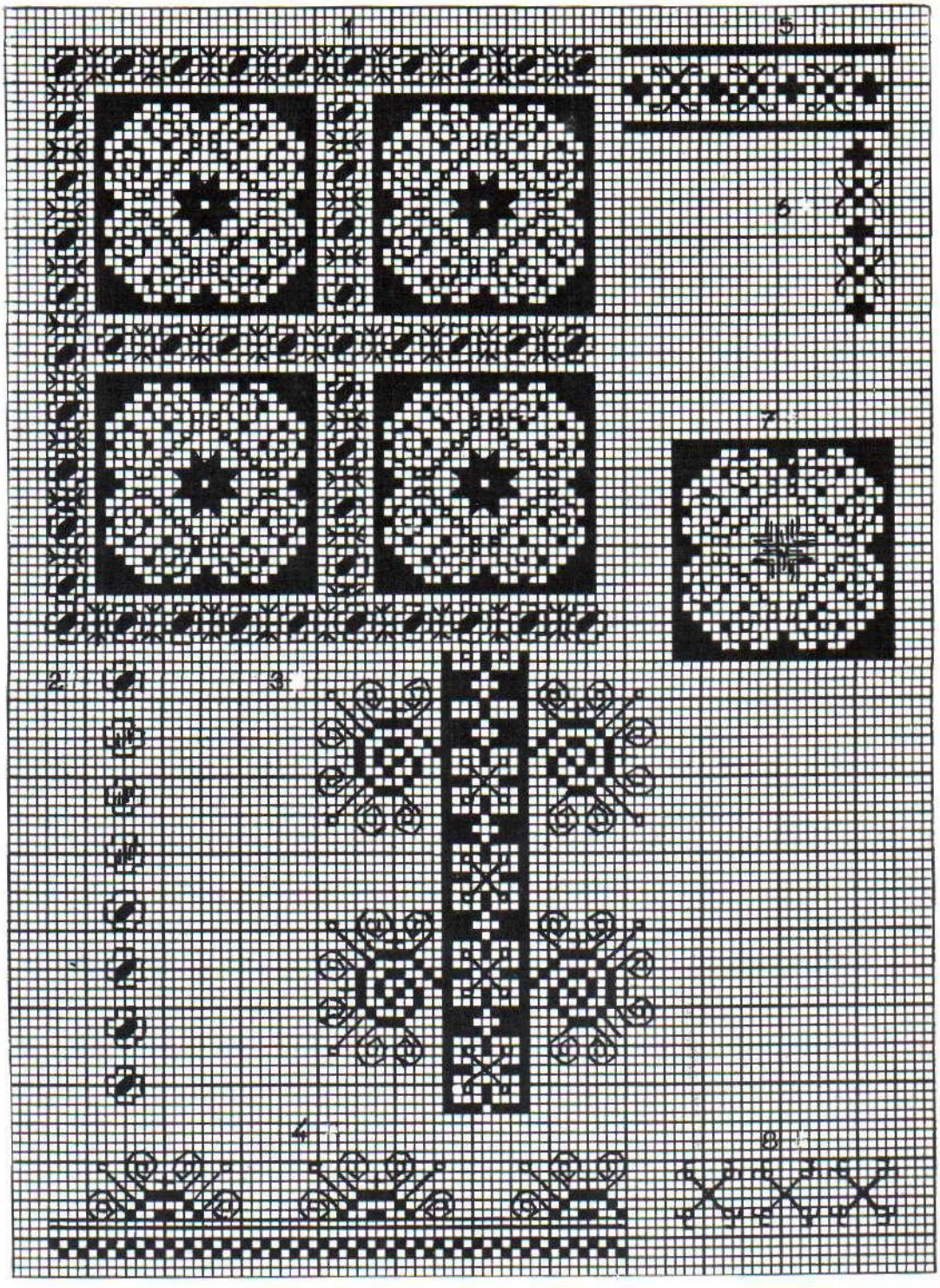

PLANȘA 66. Ie cu brezărău de la sfîrșitul secolului XIX, din județul Ilfov. 1) Altița, la care observăm în locul dungilor un model mic care încadrează modelul geometric principal. În mijloc se află o steluță lucrată în punct „peste un fir". Alte puncte folosite sînt crucea și șatranga. 2, 3) Rîuri pe mînecă. La modelul principal se disting coarnele berbecului. 4) Model pe manșetă. 5) Guleraşul. 6) Gura cămășii. 7) Model pentru stani dispus în rînduri pe piept și în pătrate pe spate. 8) Model pentru poalele cămășii.

PLANȘA 67. Ornamentele din diferite colțuri ale țării. 1) Ornament găsit pe o casă din orașul Rădăuți. 2) Motiv lucrat peste încrețul de la mînă în zona Cluj. 3) și 4) Motive lucrate pe cămăși bărbătești din Rîmnicu Sărat. 5) Broderie realizată în punct românesc pe o cămașă bărbătească de sărbătoare din Dorohoi. 6) și 7) Cusături în cruci pe cămășuțe de copil din zona Vaslui.

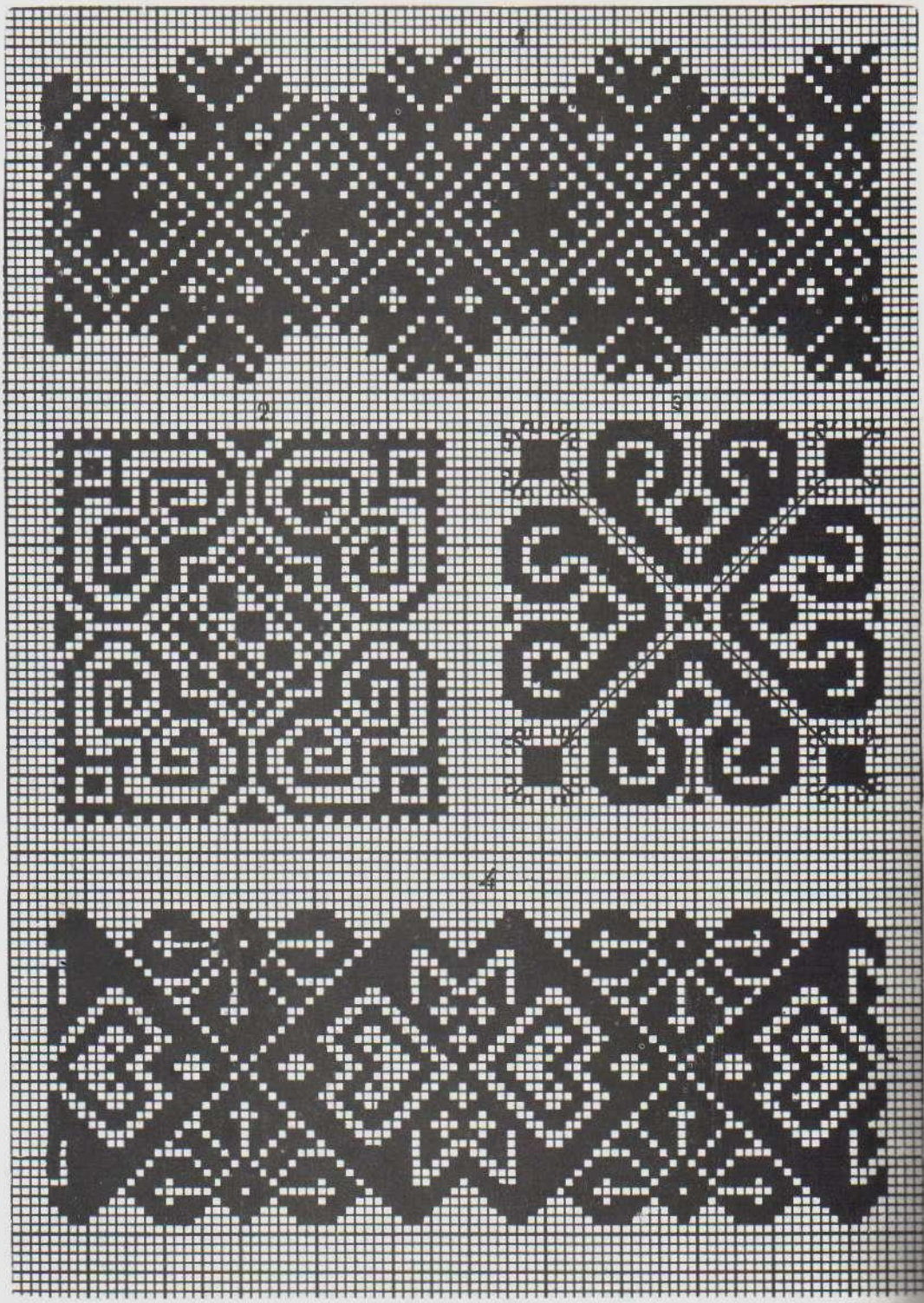

PLANȘA 68. Cusături bătrînești de la sfîrșitul secolului XIX din zona Cîmpulung Moldovenesc. 1) Cusătură în cruci pentru o cămașă bărbătească. 2 și 3) Modele care pot fi folosite și la năframe. 4) Alt model care împodobește o cămașă de sărbătoare.

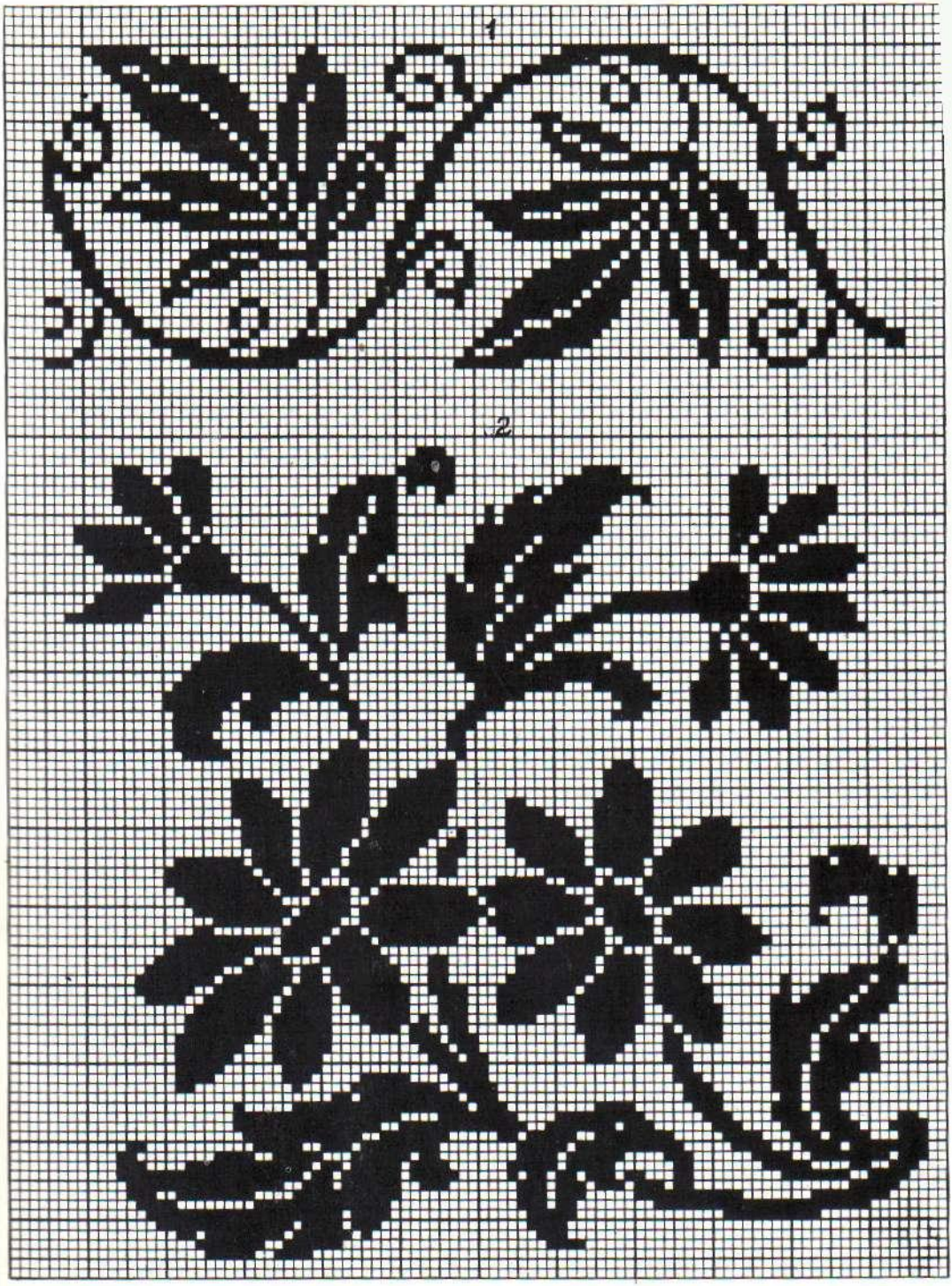

PLANȘA 69. Cusături după modele fitomorfe, liber desenate din zona Cluj. 1) Frunze pentru ornat o față de masă. 2) Buchet de margarete cu frunze pentru colțul unei fețe de masă. Planșa le redă numai în negru, pentru a putea fi folosită și pentru dantelă, dar ele se pot lucra și în diferite culori.

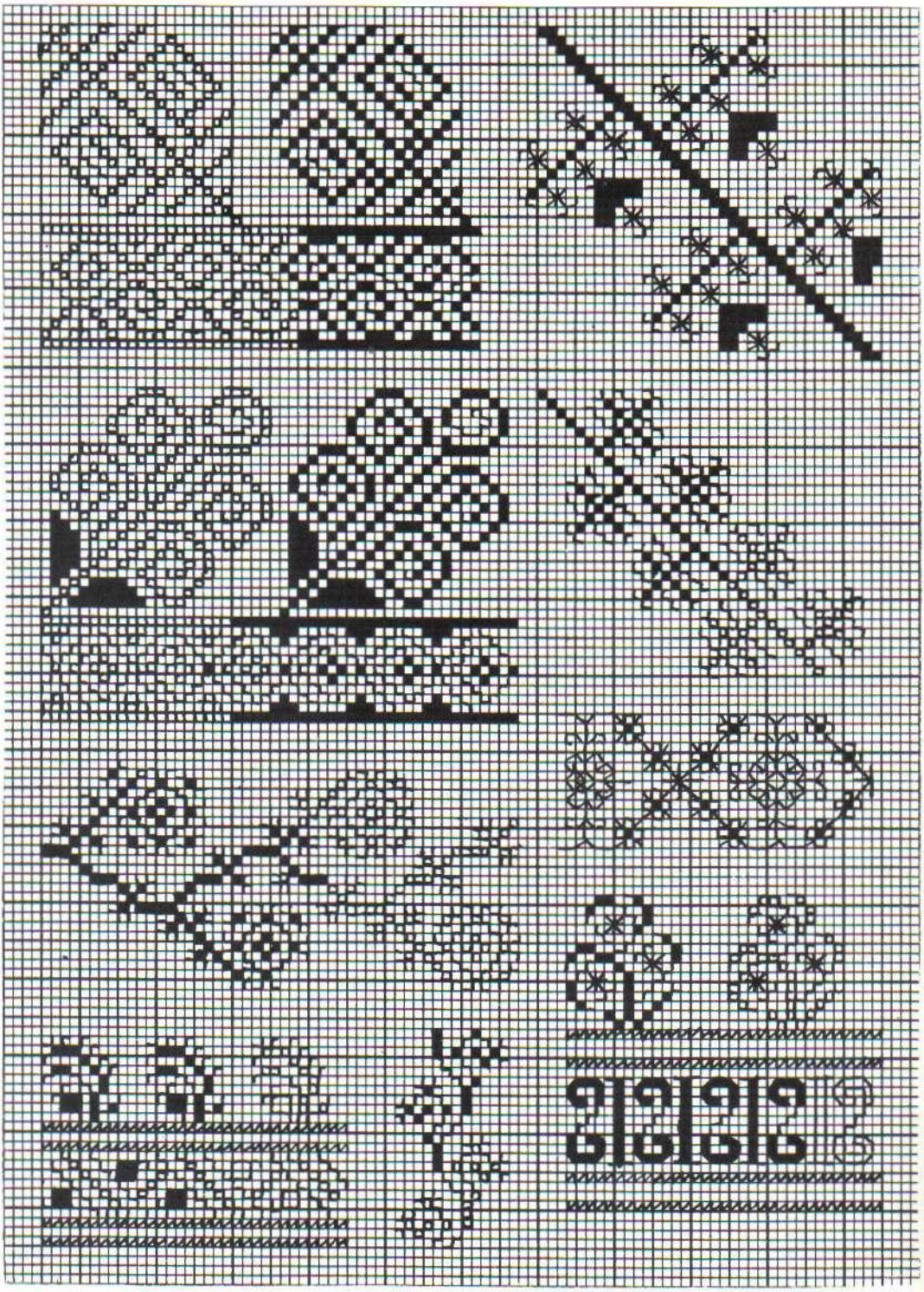

PLANȘA 70. Planșă extrasă din albumul „Motive ale industriei casnice din Bucovina" Viena 1912 pentru a susține că în cusăturile românești, punctul „șatranga" a fost prezent pe tot cuprinsul de azi al țării.

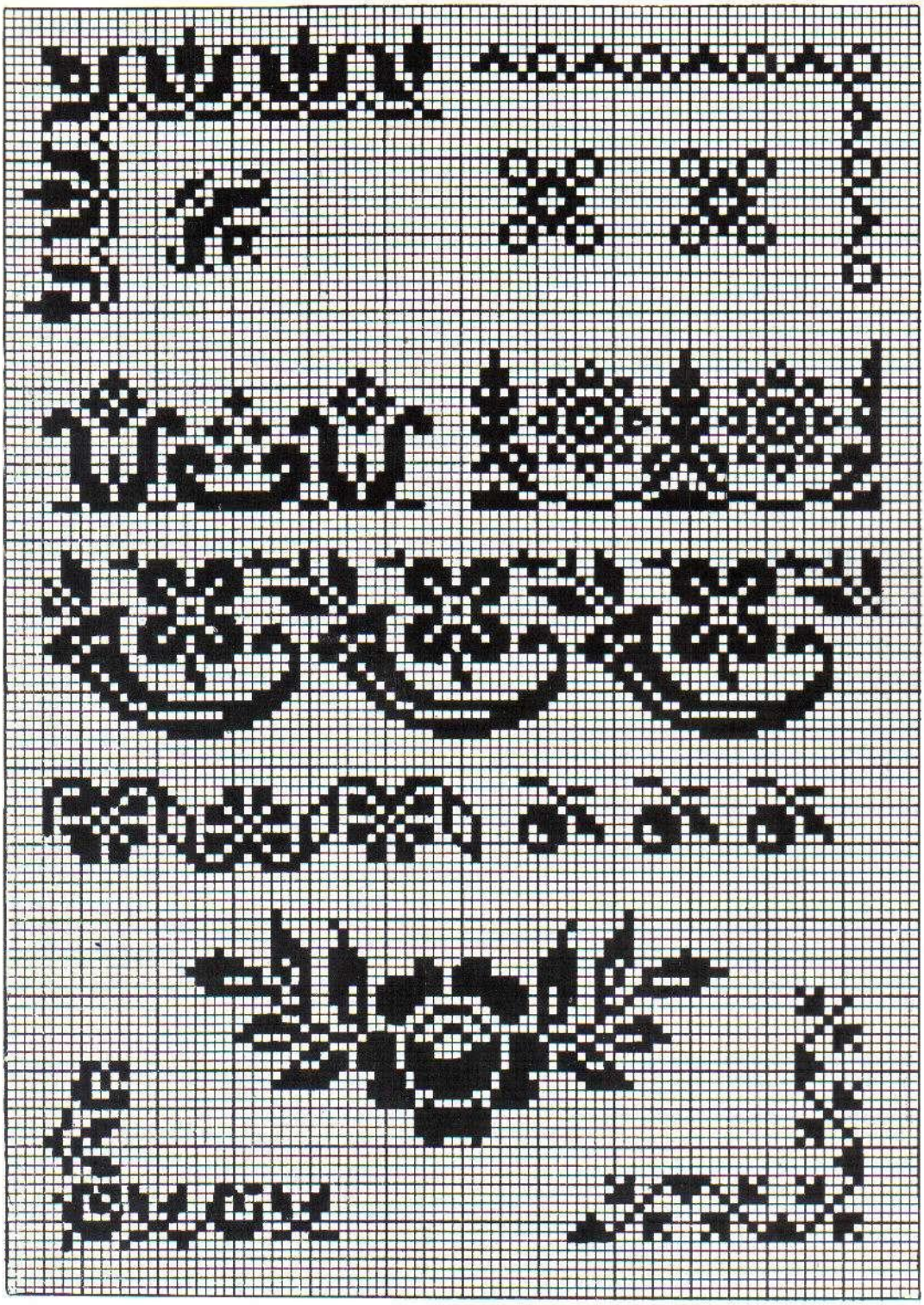

PLANȘA 71. Modele lucrate în cruci pe ștergare, năfrămi — zona Cluj.